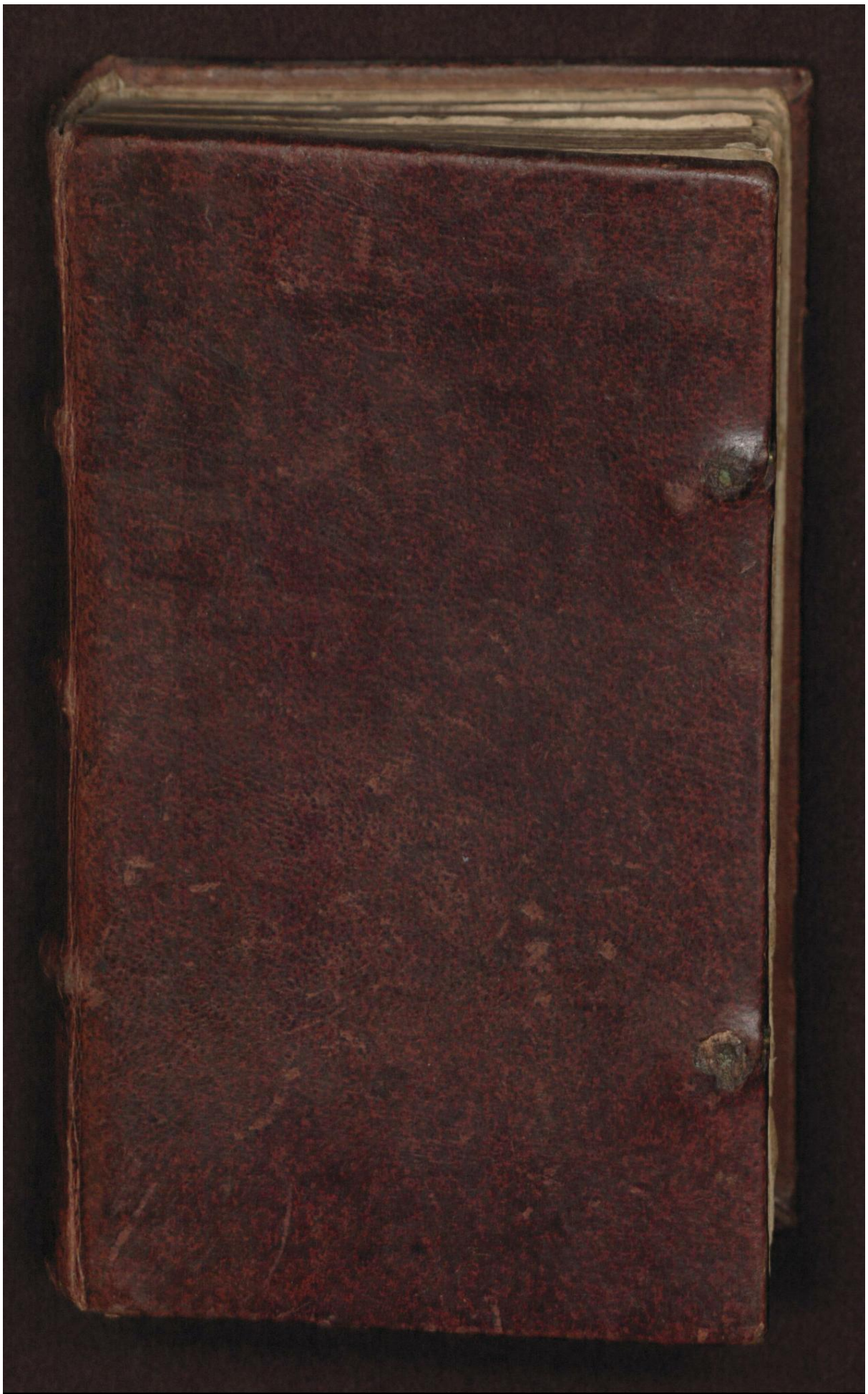

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

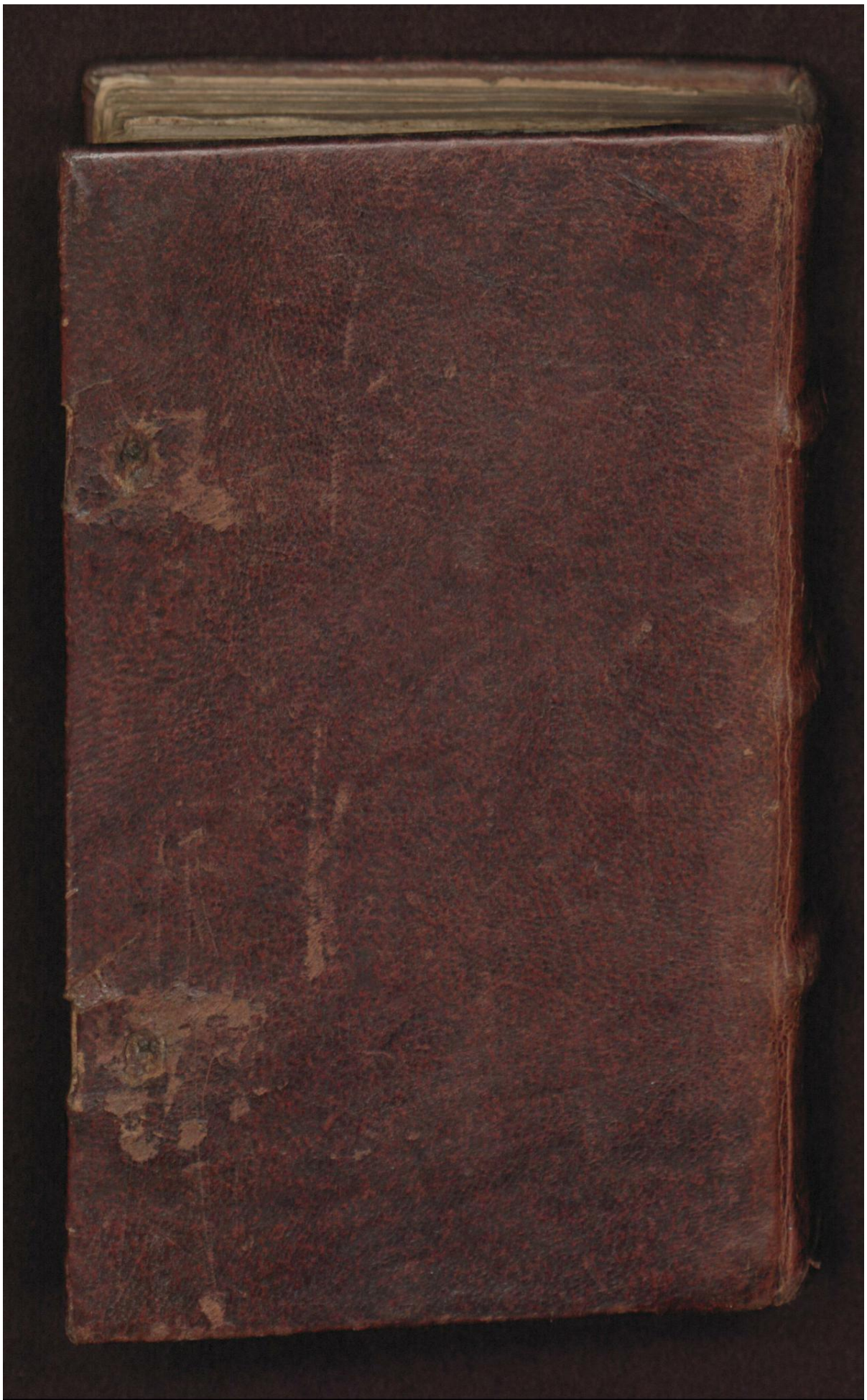

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

DA BOX

№ 744.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

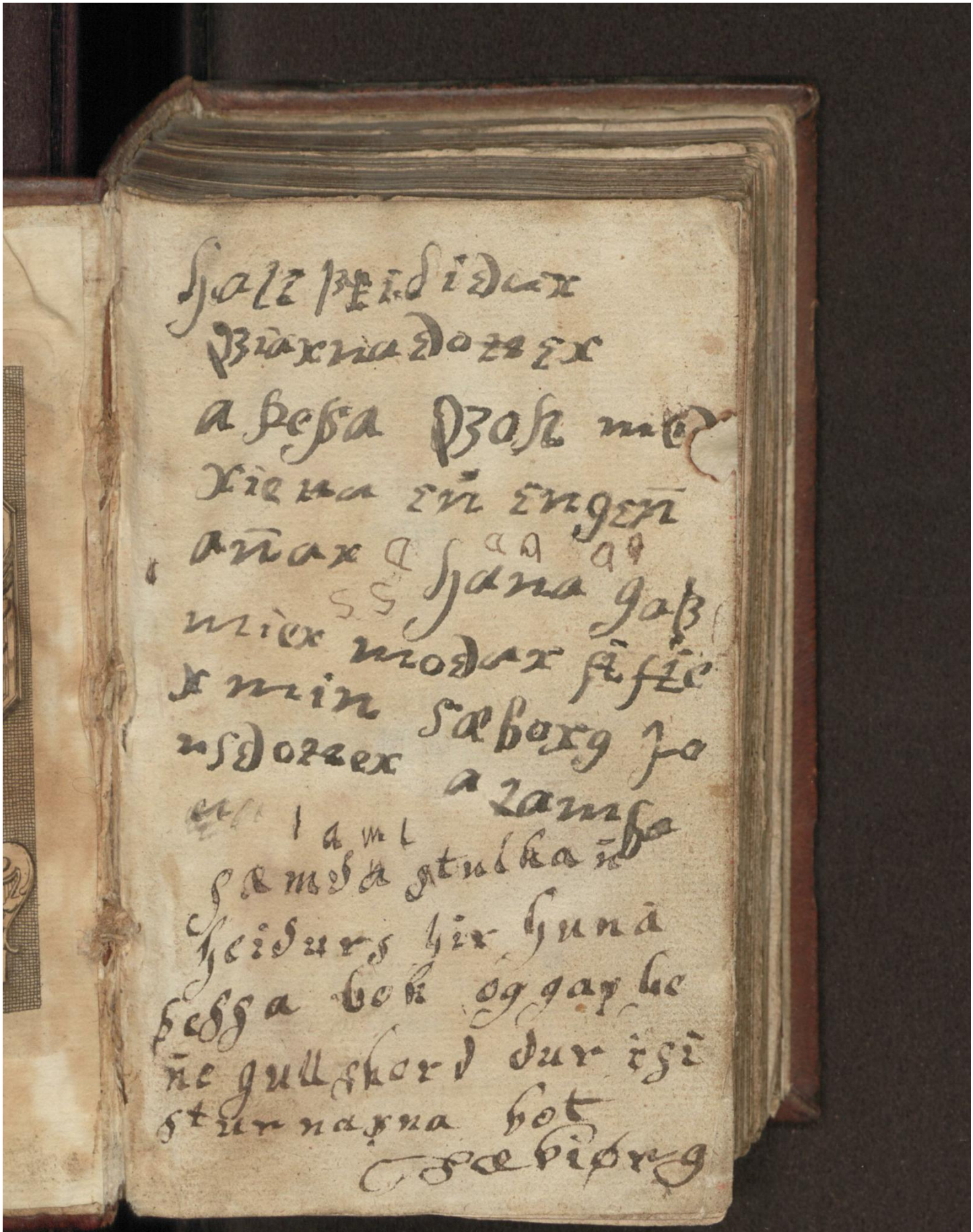

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

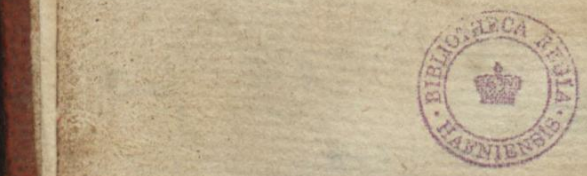

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Hön og einfold
Vnderrietting vm had [illegible]

ta Sacramentum Hollds / Blod
vors Herra Jesu Christi.

Skrifud j fyrstu af Iohánne Gall.
Doctore Heilagrar Ritningar.

Item / Biuissingar peirra
Hellstu Kiennefedra / a vorum Dogu
, um / Ad j Kyölldmáltýd Drottins
veitist og giepest Herrans Christi sañ
arligt Hollds og Blods.

Enn nu veløgd a Norrœnu Fromtum
Midstum a Islande til Gagns og Geda

Ieremiæ 32 Cap.

Eg er Gud alls Hollds / skyllde mier
vera nockur Hlutur omoguligur?

ANNO M. D. XC IIX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

8 II 2

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Peim ed les oskar Gudbrandur Thorlaks Son Goods af Gude.

AD eg þessa Vnderrietting vm þad Haleita Sacramentum Drottenligrar Kuölldmaltydar hep vtlagt a vort Modurmal/ þar hapa mier til preyngt og komed nockrar sierligar Greiner/ Sem er þyrst Fapræde Almugans hier a Lande/ sem lyted hepur lært ad skynia vm þessa Greinne Christeligs Lærdoms/ap þui ad vm þrta Eþ er miog sialldañ kient og predikad j Kirkiu Sóknudonum/ ei helldur eru þar vm neinar Vndervysaner skripadar þad eg ap veit/ Þad atla og marger ad hier vm varde lyted huad huór veit/truer/hepur edur helldur/ Huar ap so skiedur ad Folked lærer eckert/ veit eckert vm þeñañ haleita Leyndardom Heilogs Sacramentis / enn þyckiast þo þar til/ ad med taka Sacramentum/ ecke vtan ap einsömlum vana/ ann Jdranar ann rietteligs Vidurbunings / og hurar sijna Sælar velþerd þar vid der komna/ ad ganga sem optast til Guds Bords/ huórsu oskickanliga sem þad þeir eru þar vnder bumer/ Og sumer heimta Sacramentum/ ad prestonum so sem adra Vitaskuld/ eíla þeir bipala þeim Lyf og Sæl/

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

og seigia þeir þirfe sig sinne Sæluhialp/ med ödrum þleirum þeirra heimsku Ordum sem ecke eru hermande/ Þetta allt kiemur hier af ad þeir Menn hafa öngua goda Skynsemi a Sacramente Drottinligrar Nadöllomæltydar. Huörsu Froder og Lærder Prestarner stalper velplester mune j þessare Grein þundner verda vil eg eckert vm tala. Marger eru þeir/einkum af þeim Gömlu/ sem j sumum Greinum hallda med papistum og eru til þeirra röngu Meiningar hneigder.

J annare Grein/þa tekur hier jnn ad læda ast og koma j Landed einn nyr Lærdomur/ huör hingad berst j Bokum þeirra nu kallast Zuingliani/ Caluinistar / Sacramentarij/ eg læt þa alla heita Sacramentista/ huör Villa nu j mörgum Löndum tekur ad magnast og ad þa þramgang. Og oskanda være/ ad þeir þinnist ecke hier a Lande sem þeim þrahuörfa illa Lærdome Veg og Götu tilreida og greida/ eda adra leida a þann ranga Veg og Villulærdom. Nu vppa þad/ ad Almugen og so þeir þleire adrer sem ad ei hafa so fullkomligann sannan Grunduöll þeinged þessa rietta Lærdoms/ vm þad Heilaga Sacramentum/mætte þa nöckra Vnderuysan af Guds Orde / huad þeir skulu trua og hallda/ So þr mætte þui helldur vakta sig/ og þordast allann rangann Lærdom/ bæde þornan og nyan/eg meina bæde papistana og hinna sem kallast Sacrament

istar/

ístar/ þa hefur mier Naudsyn synst a vera/
ad læta þessa Vnderrietting augliosa verda
sem þlestum/ þeim til Truarstyrkingar sem sier
vilia giarnan vid Sañleikañ halda/hinum ôd
rum til Viduôrunar/sem veyker eru/ ad þeir
læte ecke leida sig apvega a Villustigu rangs
Lærdoms/ þyrer nôckra Mañliga Slægd og
Visku/helldur bliþe einþalldliga vid Herrans
Jesu Ord/ so sem þau haþa ap þeim Gômlu
godu Lærefedrum vnderstadiñ vered alla tiz
ma/ og enn nu eru skiliñ ap ôllum Gudhrædd
um og Fromum Kieñefedrum kristeligrar Kir
kiu a þessum Dôgum/ so og liķa vil eg hier
med mijna Tru j liose læta/ sem eg hefe vm
þetta haleita Sacramentum/ Ad eg helld mi
er vid Catechismum Lutheri/ hans medkieñ
ing og Jatning/ og þeirra annara sem hôn
um eru og vered haþa samhlioda j þeirre sañ
re Euangeliskre Kirkiu. Og þar þyrer hef
eg vid þennañ Bækling þessa halærda Herra
og Doctors Johañis Galli/ auked enn lios
are og þleire Greinum (vm þad haleita Sa
cramentum) þeirra hellstu Lærefedra j krist
eligre Kirkiu nu a vorum Dôgum/ huar ap eg
vona (med Guds Hialp) ad Meñ meige þa
eittañ sannañ Skilning vm þad heilaga Sa
cramentum/ og setia hañ a mote þeim Sacra
mentistum og þeirra Læresueinum.

Argumenta og bliusingar þeirra Sacra
mentista/og þeirra Spurningar og Ord þæ

Eur huar med þeir ſueygia og beygia Herrans Chriſti Jñſettningar Ord ur ſynum einþöllu um rettum Skilninge og epter ſynu eigenligu Höfde og Hugbode og Manligum Skilninge vil eg hier ecke j þeñan Bækling ſetia. Þuiad þad epter ſig leider/ecke añad enn illt/ſo ſem S. Paull amiñer Titum 3. Cap. Eñ þaviſſ ligar Spurningar/ættarbulur/ Þrættaner/ og Lögmals deilur þa þordaſt þu/þuiad þær eru oþarfar og þafeingar. Hitt er myklu þarfara/ad þa ſañan Grunduöll Chriſtelig Lærdoms/ og hañ ſier kunugañ og rotfaſtan ad giöra/ Huör ſo giörer/ hañ lætur ecke aud uelldliga rykia ſier j þra þrre riettre einþallde re Meiningu a rangañ veg eda villu þeirra Sacramentiſta eda annara/ þar þyrer hep eg auked ſo myklu vid þennan Bækling/þeim ti nogligrar vnderuyſunar ſem vid þañ einþalld da ſanna Lærdom blyþa vilia.

Og þo þeir ſieu nöckrer / ſem ad halldi ad eins edur annars Doctors Meining hefde matt hier til nægia/ Þa hefdur mier virdſt þarfligra vera / til meira Skilnings a þeſſu Æpne ad leida þleire vorta til meira ſkilnings a Male þeſſu/og til vitniſburdar opallualls ſañ leika. Þuiad nær marger tala eda ſkriþa vm hid ſama Æpne/ þa er von ad þeir einþölldu þoe þar ad liosara Skilning. Hiner adrer ſem hofa lyſt ad diſputera og deila vm þetta Æpne/ þeir meiga giöra þad allt þar til þeir verda

verda þreytter/ enn vm sijder munu þeir ecke meira vita enn þa þeir toku fyrst til/ þar fyrer er/ þad ohættast og glögguast ad halda sier vid Christi Ord/ so sem þau hlioda/ og trua þeim einfalldliga. Sa eilyfe Gud s a hid goda hepur vid oss vppbyriad/ j þui a sapna sier Christeligare Kirkiu vor a medal/ hñ fylle þ og framkuæme/ og vardveite oss þ synum Sanleika/ þra öllum röngum Kær dome og allre villu. Hans Nafne sie Lof og Dyrd ad eilyfu Amen.

Seiborg Jons Dattir
a Ginsborn

Vad er Embætte eins Byskups og Kieneſoduns/ ſa hann vill vera trur j ſinne Kallan, ad læta froma kriſtna Menn ſa j fyrſtu rietta og ſanna Vnderuiſſan a peim hreina Lærdome Guddomligs Ords/ ſo ad Menn ſien ſtadfaſter hann jne j mote Aræſum og Gudlöſtonum peſſ hins vonda Anda. Par næſt/ ad hann eirnen vt af Grunduelle Guds Ords med ſönum Rökum og Biuiſingum nidur keyre allan falſkan Lærdom/ og rangſnunar Kienıngar/ og peim j mote mæle.

Par fyrer/ Med pui ad eg hef mier aſett peſſa Grein kriſteligs Lærdoms ad vtſkyra/ſem hliodar vm pad heilaga Sacramentum og Kuölldmal tiſd Herrans Jeſu Chriſti/ pa hef eg penann hatt mier fyrer Hendur teked ep ter ad fylgia/ſem hier ſtendur.

I.

Fyrſt vil eg framſetia neckur pau Ord/ med huorium peſſe Kuölldmals tiſd hefur nefnd vered af peim Heilogu Lærifedrum.

Par

II.

Þar næst vil eg liosliga skyra fra huad þetta Sacramentum er.

III.

Í þridia maata skal sagt verda huer þetta Sacramentum hefur innsett og skickad/ og fyrer huoriar Greiner/ Og huort ad sie Gagn z Nytsemd þessarar Kusllomaltijdar.

IIII.

Í fiorda maata skal sagt verda huor neñ huor og einn skal riettelega neyta þessa Sacramentis.

V.

Í fimtu Grein vil eg med sønnum Ordum framsetia allar rangsnunar falskar Opiniones og Meiningar sem marger hafa vm þetta Sacramentum bæde Papistar og Sacramentistar /og framsetia søñ Røk z riett^{r} skynsemdar Greiner/ huar fyrer vier verdum ecke þra Billu z røngū Lærdome sāþycker.

Þig bid eg Jesu Christe/ þu Son-

ur lifanda Guds / þu Ord og eigen Vilynd þijns Fódurs/ ad þu helger mig j þijnum Sañleik/sem er þitt Heilaga Ord/ so sem þu lofad hefur/ Leid þu mig og so med Heilógum Anda þijnum og styr mier / so ad eg þad eina kienne ódrum og gióre/sem þijnu Nafne er til Dyrdar og Lofs/ eñ mier og ódrum til Gagns og Nytsemdar fyrer Lijf og Sal/ Þad veit þu v gief vegna Dyrdar þijns Heilaga Nafns/ Amen.

Fyrste Capitule.

Vtskyring nockra Orda/ med hvorium Kuólldmaltijd Herrans Christi nefnd verdur

Þesse Kuólldmaltijd hefur mórg Nófn/ huar med hun nefnd verdur/ Þuiad fyrst nefnest hun Kuólldmaltijd Drottins/ og hefur þad Nafn af Jesu Christo sem hana hefur jnnsett og skickad/ huór ad er sañur Gud og Drottiñ vor Kiettlætare/ Jerem. 22. v 33. huór ed þetta Sacramentum jnn sette j sinne sijdustu Kuólldmaltijd / huória ed hañ hafde v hiellt med sijnum Lære

sueinum

sueinum / adur enn pad hann gieck til sinnar Pijnu.

2 I annan mata verdur hun nefnd Guds Bord / Puiad pesse Ceremonia er af Herranum yfer Bordum hallden / po so ad vier skulum mismun giora og hallda a mille pessa Bordalags og allra annara Maltijda / huoriar vier halldа verdum vorum Lijkama til Vpphelldis og Naringar / Par fyrer kallast pesse Maltijd ein Heilog Kuolldmaltijd.

3 I pridja mata kallast hun Sacramentum Alltaris / af pui ad i pessare Handteran og Hondlan og Pionustu giord / sem skiedz yfer Alltarenu / pa verdur einum og sier huorium med og jafn framt pessum ytre synelegum Teiknum veitt og giefid til Eignar sannarligt Holld og Blod Jesu Christi / og hans Aarnan t Forpienan / pad er / Syndana fyrergiefning. Peim einum (seige eg) sem pad medtaka med riettre Tru og sannre Idran.

4 I fiorda mata kallast pesse Kuolldmaltijd Herrans Testamentum Puiad hann hefur hana jmisett og skick-

ad litt eitt fyrer sinn Dauda / j huörius Testamente ad hann so sem eiñ Testator (Pad er sa sem sýdustu Skipan giörer j þessu Lýfe / huöria Skipan vier köllum Testament) veiter og giefur oss sýnum Aurfum / þad er / öllum riettruudū þau vegligustu Gods og Audæfe og dyrmætöstu sem er sitt eiged Hold og Blod / asamt med sinne Mæd og Nýskum og Syndaña fyrergiefningu.

5 J fimtu Grein kallast þesse Kuölldmæltýd Synaxis / þad er eitt griskt Ord / og merker so mýked sem Samfund edur samkomu / Af þui ad so var Sidur j Fyrstuñe / ad vtgiefa þt ta Sacramentum j þeim einum Stad / þar kristner Menn komu almeñeliga til samans / so sem S. Pæll hañ liosliga avýssar / 1. Cor. 10: Þegar þier komid nu (j Samkunduna) til samans / t cr.

6 J siötta mæta þa er hun köllud Eucharistia / Þad er eitt þacklætis Offur / Þuiad j allañ mæta vill Herran Christur þad / ad þeir sem neyta þessa Sacramentis / þeir sieu miñuger Herrans Christi Velgiörninga / t þacke

hönum

Hönum openberliga fyrer þa/ Þar fyr er seiger hañ so/ Giorid þetta j mijna Minning.

7 I siöunda mæta kallast hun Liturgia. Þetta Ord merker eina Pionustugiörd/ j huörre ad sa pionar mörgum/ sem þessu Sacramente vtskipter. Og hlyder þetta Ord sierdeilis einkum vppa alla Handtieran og Höndlan Sacramentesins/ Og þesse þriu Nöfn hefr nu Kuölldmæltijd Drottins j Griska Mæle.

8 I attunda mæta/ hafa Menn kallad hana Messu/ hia þeim Latinska huört Ord ad merker Forn edur Offr/ Þuiad j Fyrstuñe var su Vijsa/ ad þessare Kuölldmæltijd var offrad/ henne þar vtskipt af Kirkiu Pienaranum og giefed þiñ sem Sacramentum medtoku so sem enn nu er plagsidur (Þetta biuijst/ ast og eirnen a voru Modur Mæle/ og gamallre Mælyska/ ad oppra/ þad er ad giepa/ og su Gapa kallast Oppur/ Huörtu opprar þu til Alltaris? Þui og þui hef eg opprad 2 ct)

I annañ mæta var sa Sidur/ ad þeir sem gengu til Sacramentis/ þeir bæru med sier Braud i Vijn handa þui

A vij. Sato-

Fatæku / huórre Aulmusu Kienemenn edur Diaknarner sijdan þar epter a vtskiptu med þeim Fatæku/og þesse Ceremonia og Skickan var kölluð hia þeim Gómlu Agape / það er Kiærleikur. Þuiad soddañ Giórningur og Aulmusa sem þeim Fatæku veittest j vtdeilingu Sacramentesins / það hefur þa vered einn lios og openber Vitnisburdur vm christeligañ Kiærleik til þ̃ss Fataka Manunga. Hier j hia oss kalla Menn hana Pionustu/ Jnnargöngu / huór Ord aller Fromer ættu ad lasta og straffa/so þau af legdest/þuí ad þau eru af önguum Rökum til þundeñ/heldur af eirne saman Heimsku og Vana paprodra Maña / og eru myklu audutrdeligre og minkunarsamare/ enn soddan dyrdligu Stormerke hæfer.

Annar Capitule.

Huad/edur huilijkur Hlutur ad þetta Sacramentum er.

Adur enn vier tölum meira vm Herrans Kuölldmaltijd / þa helld eg Naudsyn/ ad eg setie hier fraṁ/ mijna Tru og Jatning/ huória eg hef vm Sacramentum / So ad huór Madur meige

það

ñement
er a vt-
sse Cere
a þeim
rleikur.
ulmusa
þeilingu
t vered
þur vm
kka Ma
na Pion
Fromer
dest/þuc
deñ/heil
t paprod
ligre og
u Stors

ad þet-

n Herr
Maud
a Tru
Sacra
meige
þad

þad sia og heyra / ad eg er j ónguam matta þeim samhlioda / helldur er eg þeim af hiarta motstadligur / Og hef vidbiod bæde vid þeim Gómlu Villu óndum / sem vmsnua og falsa þann sama Lærdom vm Drottins Kuóllda-maltýd / so og lýka vid þeim Sacra-mentisium / huórier (Gud nade) sinn ban manligañ Lærdom nu vt bera og breida alluýda vm Christnena.

Þar fyrer er þetta mýn Tru og Jatning fyrer Gude Almattugum og allre Christeligre Kirkiu / Ad eg true full komliga / Ad Jesus Christus Guds og Marin Sonur / hañ sie nalægur j heilagre Kuóllldmaltýd / huória hañ hef-ur sialfur jnnsett og skickad / alla tíj-ma og huar sem hellst ↄ j huórum stód-um / vm alla vísda Veróllld / þar ad hun er ovónud / ↄ epter hans Innsetning hófd og halldeñ / þar er hañ nalægur / og þar vetter hañ og fraiñ giefur / epe er hliodan hans obrigdanligra Orda sitt sañarligt hoild / ecke so sem eina Mynd / Teikn edur Vtskyding og Merk-ing sijns Holldz / eige helldur so sem Vrapi edur Leyndardom sijns Holldz /

og ecke so sem Misſyning sýns Holldz
Helldur þad sana natturliga Holld/ þ
ört hann tok a sig af Jonfru Mariu/ þ
ört Holld hann liet lýda Pýsl og Pýnu/
Mannkynenu til Endurlausnar / Pett
sama Holld (seige eg) veiter hann o
giefur vnder Braude/ edur med Braud
enu/ edur j Braudenu (huórt helldr sem
Madur vill tala) til ad medtaka þad/
og neyta þess Munliga / Sómuleidis
og eirnen sitt sannarligt Blod/ huór
ed vt er hellt a Krossenum til vorra
Endurlausnar/ þetta sama Blod/ læt
ur hann med sama mote vtdeilast o
skiptast/ med Výnenu/ edur j Výnenu/
óllum þeim sem þar af eta og drecka/
bæde Verdugum og Óverdugum. Ó
verdugum ad sónu til Doms/ en Verd
ugum til eins Merkis og Vitnisburdar/
ad þeir eru niotande t hluttakarar ord
ner Syndana fyrergiefningar/ og allra
annara Gagnsemda og Giæda/ þeirra
sem þetta Sacramentum hefr med sier.
Þessa mýna Medkienning veit eg full
lomliga samhlioda vid Herrãs Christũ
Ord / og hins Heilaga Pals/ so og
eirnen vid Meining Doct: Lutheri / og

allra

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

allra þeirra Kirkna og Lærefeðra sem
med hönum hallda: Þar fyrer læt eg
fara sinn veg/ og eg fordæme allar ad-
rar Kienningar / hvört þær kienna Pa-
pistar / Sacramentistar / edur hvörius
Nafne sem þeir Villuandar kallast/
Og vil stuttliga vtskyra / hvad Kvölld
maltýd Drottins er.

Drottins Kvölldmaltýd er ein Heil-
ög Pionustugiörd / edur heilagur Giör-
ningur / af Christo jnnsettur og skickad-
ur / hvar jñe ad Herrañ Christur j Brau
de og Výne/ sañarliga veiter og giefur
sitt Hold og Blod ad medtaka munn-
liga / öllum þeim sem epter hans jñsete-
ningu neyta þessarar Kvölldmaltýdar/
Guoliga og verdugliga / til eilýfligrar
Sæluhialpar ✝ Lýfs / Enn hinum sem
omaklíga ✝ overdugliga ganga hier til
til Doms afellis/ og eilýfrar Fyrer-
dæmningar.

Eg blýf og so eirnen vid þa naud-
synligu agiætu Definitionem og Vtskyr
ing Sacramentis sem Doctor Luther-
us hefur j sýnum Catechismo / hvör ed
so er lætande.

Sacramentum Altaris er sannar-

ligt Holld og sañarligt Blod vors Her
ra Jesu Christi/ af Christo sialfum
jnnsett og skickad oss kristnum Mønnum
til ad eta og drecka.

Vid þesse skrifud Ord Lutheri (sei
ge eg) helld eg mig/ þess vegna og þar
fyrer/ ad eg sie og merke þau verda ecke
reingd edur afbøkud med nøckrum Pa
pistaskap edur Slæguisku. Og þad/
ad j þessum Ordum verdur klarliga
liosliga fordæmd Villa og rangur Lær
domur Papistaña/ sem kallast Trans-
substantiatio / þad er vmbreyting/ vm
skipting Brauds og Vijns j Holld og
Blod Christi/ so og lijka villa þeirra
Sacramentiska/ þeir sem vondsliga af
neyta/ ad Holld og Blod Herrans Chr
isti sie nalægt j Kuøllduæltijdine.

Eñ huad ed ahrærer þa Papistañe
Transsubstantiationem/ þad vilium vier
med Guds hialp fraṁ setia hier epter
æ/ þa vier og tølum vm Villu þeirra
Sacramentiska. Enn nu ad sijne vilium
vier sia og skoda/ huørier ad sie hellst
er Partar / og þær sierligustu Greiner
þessa Sacramentis/ Sem er þetta

tuent

tuent Materia / sem heyrer til þessu Sacramente / og FORMA edur Substantia / þad er / Vera / Vnderstada Sacramentis / huar jnne þad Sacramentunn er komed og faled.

Materia Sacramenti / edur þad sem Sacramentenu til heyrer / af huórju þad verdur / þad er tuófalldligt / þad fyrra er þreifanligt / edur hid ytra / Añ ad er hid jnnra edur osyneligt / edur so sem Ireneus / eiñ af þeim elldstu Kieñe fedrum kristeligrar Kirkiu ad Orde kuedur / Tueir hluter (seiger hann) eru j Sacramentenu / einn Jardneskur / annar himneskur / Sa Jardneske hluturiñ er Braud og Vijn / þañ himneska kallar hañ holld / Blod Christi. Prosper einn añar Lærefader seiger so og líka / ad j Sacramentinu sie tuent / þad eina sie syneligt / þad annad osyneligt. Þad ytra / þreifanliga Jardneska og synesliga þad eru þau Elementa / Brauds og Vijns / þau eru þad syneliga Teikn sem Madur sier med Augonum / og med berligu Guds Orde er sett og skickad til ad vera j þessu Sacramente / sem ad er Braud og Vijn / enn ecke Kiöt nie Fiskur

ecke Blor nle Vatn / edur añad huilijkt
Þuiad lijka so sem ecke er leyfeligt ad
skyra j nockru ödru vtan Vatnenu / so
skal og ecke hafa añad til Allt aris Sa-
cramentis / vtan Braud og Vijn / so
sem Herrañ Christur hefur sialfur j sinne
fyrstu Kuölldmæltijd had / og þar med
boded oss þad sama ad hafa enn ecke
annad.

Su hin jnnra himneska / osyneliga
materia / j Sacramentenu / er sannar
ligt Holld og Blod Herrans Jesu Chri
sti / huört ed til lijka og vnder eins j
Braudenu og med Braudenu / og med
Vijnenu giesst og vtskipteſt / epter
Jnnsetningar Ordanna hliodann /
Medtaked / eted / Þad er mitt Holld /
Jtem / Drecked / Þad er mitt Blod /
A huörium Ordum vier eigum stadfast
liga ad standa / og þau skilia epter riett
re hliodan Bokstafañ og Ordañ / og
þeim framfylgia / og þau verndа og
forsuara j mote Fundingum og Flærd-
arsamligum Vtleggingum allra Sacra-
mentista / so sem h.er sijdar meir mun
sagt verda.

Sa annar Partureñ / vm huörn ad

sage

sagt var / ad heyrde til Sacramentis / Pad er / Forma, Quę conſtituit Sacramentum / ↄ Pui giefur Pad / ad Pad er Sacramentum / Petta ma kallaſt med riettu Form / af huorriu Sacramentum fær / ad Pad verdur Sacramentum. Em Petta Form / Pad er ſaled og ſoliged / j allre Pessare Actione / og Handteran og Hondlan / huor ad ſett og jnnſkickud er af Herranum Chriſto / huorria S. Paull (ſkrifande Peim j Corinthio) ſeigeſt hafa Peim giefed j ſama mata ſo ſem hañ medtok hana af Herranum Chriſto. Og Pa Chriſtur ſeiger ſo / Giored Pad / Pa meinar hañ alla Pessa Hondlan og Jnnſetning / ſo ſem hun er af honum ſett og jnnſkickud / Par fyrer ſkulu Menn giora eins og Herrañ Chriſtur hefur adur giort fyrer oſſ. Pad er / Jnnſetningar Ordenn Pau ſkulu fyrſt af Ordsins hienara openberliga leſen verda / Ecke ſo ſem ad ſie j Peim ſalenn nockur Mattur edur Kraptur / ſo ad nær Pau eru leſen / Pa vmbreyteſt og ſkipteſt Pau Elementa / Brauds ↄ Vins j Holld og Blod Chriſti / ſo ſem Papiſtar hallda og kienna med ſtorre Hiatru.

Helldur skal þesse Jnsetningar Ord þui
lesa/ so ad Kirkian og Sofnudurenn ver
de amintur/ huor ed þetta Sacrament
um hefur jnnsett og skickad/ og huad
hellst þar verdur fraun latted og giefed
jafnframt med Braude og Vijne þeim
sem Sacramented medtaka/ Jtem hu
ar til þesse Kuolldmaltijd er jnnsett/
og þad ad Christus hann vilie ad vier
skulum fara þar med og þess neyta j
allan mata so sem hann hefur þad jnn
sett og skickad. Þuiad þad er ecke nog
ad eta af Braudenu og drecka af Vijn
enu/ ef vier vissum ecke ad þetta tuent
er hier til lagt/ sem er Fyrerheite vm
Syndana fyrergiefning fyrer Truna a
Jesum Christum/ og su Bifalning þar
jnne ad Christur bydur oss ad neyta
þessa Sacramentis,

Þar fyrer þa skulum vier þeim yt
re Elementonu vtskipta/eta Brauded e
drecka Vijned/ huad ef ecke er giort/þa
er þesse Kuolldmaltijd eckert Sacra
mentum. Þuiad nær sem hellst Sacra
menta eru ecke brukud/ so sem Christ
ur hefur þau jnnsett og skickad/þa eru

þau

Þau ecke leingur nein Sacramenta.
Huór Regla vandliga skal athugud verda/ vegna Papistaña/ þeir ed j sijnum Messum Gude Almattugum offra þui Blessada Braude fyrer Synder lifande Manna og Daudra. Jtem þeir taka þad Blessada Braud / lata þad j eitt Monstrantz / og bera þad so vm kring j Processium og lata so tilbidia þad. Til slijks hefur Christus alldrei jnnsett og skickad þetta Sacramentum. Enn þesse Villa med ódrum fleirum / sem Herrans Kuólldmaltijd eru þuert a mote / skal hier sijdar meir med sómmum Greinum eydelógd og refuterud verda.

Pridie Capitule.

Vm þaũ sem jnnsett og skickad hefur þetta Sacramentum/ og huar fyrer þad er jnnsett/ Og huørt Gagn ad sie ad þessare Kuølldmaltijd?

Jnsetningar Ord Drottenligrar Kuólldmaltijdar þau standa liosliga j hia þremur Gudspialla Mónnum Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Þar med hia S. Paule j fyrra Pistle til Corinth. 11. Cap. Og eru þau so latande.

Vor Herra Jesus Christus/ a þeirre Nætt sem hañ Forradeñ vard/ Tok hñ Brauded/ Giørde þacker/ og braut þad/ og gaf sijnum Læresueinum z sagde/ Taked og Eted/ þad er minn Lijkame sem fyrer ydur verdur giefeñ/ giøred þad j mijna Miñing.

Sømuleidis epter Kuølldmæltijd-ina/ Tok hñ Kaleikeñ/ Giørde þacker/ gaf þeim hañ og sagde/ Drecked aller hier af/ þad er Kaleikur hins nya Testamentis j mijnu Blode sem fyrer ydur vthellest til fyrergiefningar Syndanna/ Suo opt sem þier giøred þetta Drecked þad j mijna Miñing.

Hier verdur liosliga auijsad/ huør ed sett og stiftad hefur þessa Kuølld-mæltijd/ sem er Jesus Christur Sonur Guds og Mariu/ sa myklu er merkeligare z Dyrdligre/ eñ allar adrar Skiepnur huør ed þessa Kuølldmæltijd hefur jnn

sett

sett og stiftad / epter það hñ hafde eted Paskalambed med sýnum Læresveinum vm Nottena / adur enn hañ vard suikeñ / þa hefur hñ þessa Heilógu Kuóllds mæltýd jnnsett / ecke epter Raudum sína Postula / helldur epter Ræde og Vilia sýns Himneska Fódurs / fyrer vtan hvórs Vilia hann giórer eckert / so sem Joh. 5. Og výdar añarstadar vott er. Var fyrer er þetta eingen Mañlig Skickan edur Setningur / helldur Almættugs Guds Verk / Og hefde þetta jnnsett og skickad vered af nóckre Skiepnu / so sem Ferming og seinasta Smurning Papista var / þa være þetta j óng uan mata nóckurt Sacramentum

Enn hvad Herranum Christo hefur til geinged þessa Kuóllldmæltýd sín ad setia / þa skulum vier og vita / ad þar til hefur hónum komed hans ovmrædelig Hiartans æst og Elska til sinnar christeligrar Kirkiu og Samkundu. So ad i christeligre Kirkiu skyllde æfinlega vera / openberliga eitt eilyft Teikn og Vitnisburdur slýkrar hans æstar og Elsku til vor.

Jannare Grein þa hefur hañ viliad

ad fyrer þetta Medium medal og Mæ
ta þa skule þeim Riettruudu veitast og
giefast fyrergiefning Syndanna Riett
læted og eilyfst Lyf: Þuiad lyka sem
Herrañ Jesus hañ er Kröptugur og ver
kar fyrer Orded/ nær þad verdur med
teked af godu og riettruudu hiarta/ so
verkar hañ lyka eirnen og er kröptugur
fyrer Sacramenten / so lyka og eirnen
fyrer þetta Sacramentum/ og vtskipt
er fyrer þad þessum sömum Giædum.
Þetta er þad sem Lutherus seiger j sijn
um Catechismo.

Nuad stodar oss med soddan hætte
ad eta og drecka hier af?

Andsuar.

Þad votta og avyssa oss þesse Ord
en/ fyrer ydur er giefed og vthellt til fyr
ergiefningar Syndanna / sem er / Ad j
Þssu Sacramente verdur oss fyrer Tru
þessara Orda giefen Syndaña fyrergief
ning Lyfed og Sæluhialpeñ/ Þuiad
huar ad er Syndaña fyrergiefning/þar
er lyka eirnen Lyfed og Sæluhialpeñ.
Þad er so mykid sagt/ Huör hañ truer
ad Jesus Christus/ hafe sinn Lykama
vt giefed/ og sijnu Blode vthellt til fyr
ergiefn

ergiefningar Syndaña/ hañ audlaſt og fær Syndaña fyrergiefning/og par ad auk eilyfa Sæluhialp:

I þridia mæta þa er þetta Sacramentum þar fyrer innſett/ ad Chriſtur hañ vill ad Fyrerheit og Lofan Guds Mædar (ſem añars er almeñelig) hun ſkule huórium og einum ſier j lage til ſögd og eignud verda/ ſem þetta Sacramentum med riettre Tru verdur medtakande/ ſo ad Trueñ hun ſkule j huórs eins Manns Hiarta vara og þroaſt og ſtyrkiaſt hier vid/ſo ſem vid eitt viſſt og ofallualltt Inſigle. Þuiad Chriſtur hañ vottar hier med/ ad ſyner vel giórningar heyre þier til ſierilage og ſier deilis / þegar hañ bifalar þier ad eta ſitt Holld og drecka ſitt Blod.

Soddan Gagn og ſlykt Trauſt er j allan mæta miög ryfugligt og kröptugt. Þuiad med þui vier erum veykare j Truñe/ enn þad vier alla tyma/ og j huórium ſtad gietum huór einn fyrer ſig/ ſierilage/ innelucktt oſſ vnder þau almeñeligu Guds Fyrerheit edur þeim ſtöduglega truad/ ſo ſem ad eru þeſſe/ Joh. 3. So hefur Gud Heimeñ elſkad.

Bvj. Matth.

Matth. 11. Komed aller til mín/ & ek. Luc 24. Og predikast láta í sínu Nafne Syndaña Fyrergiefning & ek. Optsinnis verdum vier yfirfallner/ og fellder med soddan Synonum/ Ad Fyrerheiten vm Guds Nád kome oss ecke vid og vier værum heñar overdugier/ Har fyrer/ vppa þad/ ad þu siert nu fullvissr hér er vppa/ ad þu ert sa hin same huórium þesse Endurlausn er bæde Fyrerheiten/ og so med Raun og Sañleika til eignar veitt og giefen/ þa hefur Herran Jesus viliad þetta Sacramentum/ so sem eitt oraskanligt Insigle heingia fyrer sitt Ord og Fyrerheit/ so ad nær þu neyter þessa Sacramentis/ ad þu látir þa alla efasemd med riettu fara/ & stadfastliga truer Guds Fyrerheitum.

I fiorda mata hefur Christur þui jñsett þetta Sacramentum/ so ad vier med hónum (sem er Líf sins Hófdinge) yrdum eitt/ ecke alleinasta epter Andanum/ heldur og eirnen epter Holldenu/ Þviad Guds Sonur hañ giórer oss alldeilis eitt med sialfum sier/ vier sem etum hins Holld & dreckū hins Blod. Og (so sem Chrysostomus tglar Homilia 83.

In Matth) giörer oss eitt Deig m3 sier/ so ad vier sieum med hónum/ og hañ med oss. Og so sem Hilarius seiger/ Lib. 8. de Trinitate/ Þesse Neytsla ↄ Dryckr/ kiemur þui til leidar/ ad vier erum j Christo og hann med oss. Cyrillus seiger og lijka / Libro 4. yfer 17. Caput Iohannis. Huór hañ medtekur til sijn Christi Holld og Blod/ þa hlytur hañ ad samteingiast Christo/ so ad Christur er med hónum/ og hañ verdur fundeñ ad vera med Christo.

Og af þessare Grein/ þa faum vier marga agiæta og merkeliga Huggun/ Sem er/ Ad med þui vier erum Christi Holld og Blod/ þa kañ hañ ei/ nie vill oss forlijta nie yfergiefa / Þuiad eingeñ hefur nockurn tijma hatad sitt eiged Holld/ helldur annast Madur þad og endurnærer/ so sem Christur sinn Sófnud/ Ephe. 5. Þar fyrer elskar hañ oss af hiarta/ og hefur Ómhyggiu fyrer oss/ af allre Tru og Dygd/ so sem fyrer sial sum sier/ Hañ bœnheyrer oss/ hañ huggar oss med sijnum Heilaga Anda/ hañ hialpar oss j allre Neyd/ Snógt ad sei Gia/ hañ skipter med oss Dagliga all-

re sinne Nad og Giæfku / so sem med sijnum elskuligum Bórnum / So ad vi er meigum vel seigia med S. Pæle / huór vill skilia oss j fra Elsku Jesu Christi / vid huórn vier erum so oleysanliga teingder og bundner? Hórmung edur Angist / edur Offsokn / Klædleyse edur Hungur / Haskaseme edr Suerds? ? ct. Rom. 8.

Jæ / Vier vitum pad til Sans / ad þo vier deyium / þa munum vier þo med voru Hollde vpp rijsa til eilijfs Lijfs / Þuiad vorer Lijkamer huórier ed Syndaña vegna eru vnder orpner eilijfum Dauda / þeir verda med þessare heilnæmre Fæda og Heilsudryck þess dyrmæta verduga Holds og Blods Jesu Christi / so sem fyrer eina sæna og kröptuga Læckning / so til reidder og vardueitter / ad þeir hafa eina vissa og obrigdanliga Von vppa Vppriſuna þess sijdasta Dags og a þad eilijfa Lijf. So skrifar S. Ireneus. Lib. 4. Cap. 34. Vorer Lijkamer (seiger hañ) sem Gudræckeliga medtökum þad haleita Sacramentum eru ecke framar meir Fordiórfuneñe vndergiefner / helldur eilijfer og hafa lif-

andé

ande Von dyrdarsamligrar Vppriſu.
Ambroſius ſeiger ſo/ Þesſe Fœda sem þu
medtekur/ og þad liſanda Braud sem
komed er af Himnum ofan/ þad giefur
Lyſfed/og huór hañ neyter þessarar Fœ
du/ sa mun ecke deyia eilyſfliga. Og
þessar fiorar Ordsaker ſ agiœtar Hugg
aner verda oss fraṁ settar j þessum
Ordonum Christi/ Taked eted/ þad er
minn Lyſkame sem fyrer ydur verdur
giefeñ / Drecked/ þad er mitt Blod
sem fyrer ydur verdur vthellt til fyrer-
giefningar Syndaña

Su fimta Grein hvar fyrer þetta Sa
crament er jnn sett/ hun er þesse/ Ad
fyrer þessa Ceremoniu sem so er syneliG
fyrer huórs Manns Augum skule oss fyr
er Hugskots Augu og til Miñingar sett
verda Pyñaṁ og Daudenn vors Herra
Jesu Christi/ og su Endurlausn sem hñ
med sinne Pyñu hefur oss afrekad og vt
uegad/ huóriu vier eigum ecke ad gley-
ma/ so ad vier vnder eins missum ecke
þa Velgiórninga sem hañ hefur vtueg-
ad oss/ epter huóriu Andskoteñ allra
mest stundar og sœker. Og j þeñaṁ ma

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

ta skal þetta Sacramentum vera oss ein Eucharistia/ það er þacklætis Offur/ Það er að skilia/ fyrer Neytslu ⁊ Berg ing þessa Sacramentis/ skulū vier vpp uakter og amunter verda til að þacka Almattugum Gude/ fyrer sinn Son/ huað hid sama Gude er þægeligt Offur og Giedfelld þiomustu giörd.

Vnder þessa Grein talar Christur þesse Ord/ Giöred þ j mīna Miñing/ Sem hann vilde so segia/ Þo að þier siaed mig ecke med Lykamligum Aug um/ og þreifed ecke a mier med ydar hondum/ þa skal þo þetta Sacramen tum vera einn Pantur/ huör ydur skal a minna a þa Velgiörminga/ sem eg hef fyrer mīna Pīnu og minn Dauda ydur veitt og giefid/ og skulu þier med hia rta og Munne og þackargiörd þetta þryssa og vegsama. Þier skulud ⁊ hug leida/ þa hrædeligu Reide Guds/ og þ hryggeliga Refsingar straff sem eg hef ydar Synda vegna lided. Og hallded þ fyrer satt/ og trued þui sannarliga/ að þier erud fyrer minn Dauda frelsader og leystir fra Reide Guds og Lögmalsins Bolvan fra Synd og Dauda/ fra Diofle

og

og Helughte / og erud med öllu vid Gud frid pægó ⁊ forlÿkter / ⁊ til eilÿfs Lÿfs medtekner. Og Þsse sama endelig Ordsök / er skrifud af S: Paule 1. Cor: 11. Þar hñ seiger / Þier skulud boda Dauda Drottins / þangad til hañ kiemur. Og j vorum Kirkiu sóng eda Psalme syngium vier so.

Jesus Christus er vor Frelsare / sñ þra oss Guds Reide snere / med sÿne Pÿnu og sárre Dey / sulpte hañ oss þra eilÿpum Deyd.

Og ad þui alldrei skylldum gleyma / oss baud ad eta sñ Lÿkama / þad helga Braud hans Sollded er / hans Blod j Vÿne dreckum vier.

Ad auk þessara nu sagdra Greina / fyrer huóriar ad þesse Kuólldmaltÿd er af Christo jñsett og skickud / þa eru enn þessar sem epterfylgia.

1 Fyrst vill Christur ad þetta Sacramentum skule vera eitt Band / almeñeligrar og openberligrar Samkundu / j hvórre GVD hann verdur akalladur / og j hia huórre þesse Lærdomur / vm Christi Dauda og hans eilÿfst Rÿke / hliodar ⁊ Glÿfur vid Magt / ⁊ verdur so sem geymdur og vardueittur handa Epterkomendum vorum / þui kuedur S: Paull so ad

Orde/1. Cor: 10. Þegar þier komed til samans (j Samkunduna) Og af þessu Efne er þetta Sacrament kallad Synaxis/ so sem fyrr var sagt/ þad er Samkoma/Samkunda/ ꝛ ct.

2 Þar næst er þetta Sacramentū eitt Band teikn og Merke Christeligs Kiærleika jnnbyrdis vor a mille Christenna Manna/ aminnande oss vandliga/ ad hafa Christelega Eindrægne Frid ꝛ Samþycke vor a mille / Þuiad lyka so sem af mörgum Kornum/ þa þau eru malen/ verdur eitt Braud/ og af mörgum Vynberium verdr eitt Vyn/ Med sama mote hliotum vier aller fyrer kiærleikan saman ad vaxa/ og verda ein Lykame/ Þar fyrer seiger S: Paall so/1. Cor. 10 Marger vier erum eitt Braud og einn Lykame/ med þui ad vier verdum eins Brauds hluttakarar. Fyrer þessa Grein hafa þeir Gömlu kallad þetta Sacramentum/ Agape/ þad er/ Kiærleikur.

3 Næst þessu/ þa giefur þetta Sacramentum eitt agiætt lag/ og fyna Ordsök til einrar openberligrar Truarjatningar/ huar med ad sa sem openberliga j Söfnude Christeligrar Kirkiu neyter

þessa

þessa Sacramentis / hañ openberliga j
liose lætur / ecke alleinasta huad hañ hell
dur vt af Euangelio ꝛ Sacramentenu /
Helldur og eirnen þad / ad hann af öllu
hiarta sie fra skileñ og hafe eckert sam
lag vid Gydinga / Tyrkia / Sacramen
tista og alla adra villu Anda j heimen
um / huóriu Nafne þeir nefnast / 1. Cor
inth: 10. Þier kuñed ecke vnder eins ad
drecka herrãs Kaleik / ꝛ Kaleik Dióful
suns / ꝛ ct. Hañ lætur og j liose ad hañ
er eiñ Lidur og Limur christeligrar Kir
kiu / huór ed alleina truer / játar og med
kieñer / ad Guds Sonur hafe giefed sinn
Lykama j Daudañ Mañkynenu til end
urlausnar / og hafe wthellt sijnu Blode
til Syndaña fyrergiefningar.

4 J fiorda mata er þta Sacramen
tum eu daglig Predikun vm Kross og
Motgãg christeligrar Kirkiu. Þuiad mz
þui ad vier etum og til vór tókum / Lyk
amañ Christi fyrer oss a Krossenum vt
giefeñ / og dreckum hans Blod sem fyrer
oss var vthellt / þa skulldbindum vier
oss þar med / ad vier erum reidubwner
ad verda herranum Christo samlyker / ꝛ
lyda med honum / So sem S. Petur

vottar/ 1. Pet: 2: Christur hefur lidet fyrer oss/oss til Fyrermyndar/so ad vier fylgium hans Fotsporum. Og vm þetta aminña oss þesse ytre Teiknen/sem er Braud og Vijn / So sem einn af þeim Heilögu Pijslar vottum fordum sagde/ ad Nafne Ignatius/ þa ed hañ visse ad hann ætte ad kastast fyrer Olm oargra Dyr/ t hañ heyrde þeirra óskur t Grenian/ þa sagde hann/ Eg er Miölkorn Christi/ t skal med Dyra Tönnum sundur meliast og malast/ so ad eg verde fyrer mijnum Herra Jesu Christo eitt hreint Braud. Jæ ad vijsu/ þetta Sacramentum/ þad styrker og hughreysster oss j Kuölum og Krosse og öllum Motgange/so sijn sa Heilage Cyprianus seiger Lib. 1. Epist. 2. Huörnen kunnu vier Guds Pijslar votta duganliga ad giöra til ad vtgiefa sitt Blod fyrer Christi saker/ef ad vier lætum þa ecke fyrst drecka Christi Blod j christeligre Kirkiu t Samkundu.

Soddan hæleitligar Gagnsemder og merkeligar Greiner/ huar fyrer Kuölld mæltijd Drottins er jnnsett/ættu mz riettu vpp ad vekia alla menn/og bryna þa þar til/ad medtaka þetta Sacramen-

tum

tum opt og osiallan. Þuiad huór er sá sem ecke sier ⁊ skyniar/ ad dagliga þarf hñ vid Fyrergiefningar Syndaña Riettlætessins og þess eilýfa lýfs/ og alls añars gods/ huad allt oss veitist j þessu Sacramente. Huór er sa hañ medkieñer ecke/ ad dagliga þarf hañ þess vid/ ad hans Trua styrkest og stadfestest? Huór ed torfellega ⁊ naudugliga trua kañ ein fólldu Ordenu/ og auduelldliga j Freist inguñe linast og veykest og vtsloknar/ ef ad hun þroast ecke og styrkest fyrer þta oraskanligt ⁊ obrygdult Jnsigle? Huór er sa/ hann vill ecke giarna hafa og eiga miñingar Teikn og merke þeirrar allrar heilógóstu Forþieñstu Herrans Christi/ Med þui ad mannlig Nattura/ gleymer ónguó so snart sem Christi Velgiórningum? Huór vill ecke jæta og medkienna/ ad hann er skylldugur oaflatanliga Gude ad þacka fyrer soddan Velgiórninga hans Sonar Jesu Christi? Huór er sa sm ecke vill vera giarna Lidr og Limur Christi/ og verda so sem i hans Skaute geymdur og vardueittur j allskyns Offoknum og araasum lykamlegra og andligra Qvinar? Huórium er

skuñug þessa Lýfs Eymd ↄ anaud Ve
sölld og Veyke? Þuiad ecke blýfum vier
hier eilýflega / helldur er huórium og ein
um Skamptur og týme settur nær hañ
skal burt hiedan / og epter þad er Dom
ureñ / Hebre: 9. So er og Daudeñ vís
eñ Dauda stunden ovís huórium Mañe.
Þar fyrer er sa eingeñ hañ þurfe ecke
vid godrar og kröptugrar Lækningar j
mote skielfingu og ognan Daudans og
Helvýtis / og þesse Lækning su hin allra
Besta / þa er þetta Sacramentum. Huór
villde ecke feigensamliga vera einn Lim
ur þeirrar riettu og sönu Guds christne /
fyrer vtan huória ad eingen Sæluhialp
er? Huór sa hann skilur ecke og vnder-
stendur / ad hann þarf dagligrar Hugg-
unar vid j Krossenum og motgangenu /
sem aller christner verda med Christo ad
lýda? Rom. 8. Huória hann hefur wt-
valed / þa hefur hann fyrerhugad / ad
þeir verde lýker Jmynd Guds Sonar.

Fiorde Capitule.

Nuørnen þad huør einn skule riet-
telega medtaka þetta Sacramentum /
Drottenlegrar Kuelldmæltyda.

Fyrst

1 Fyrst og yfer alla Hlute fram̃ heyr-
er had hier til / ad sa sem rietteliga vill
medtaka þetta Sacramentum / han̄ pro
fe sialfan̄ sig. Þesse Profan og Reynsla
hun er alleinasta falen ↑ folgen j riettre
sañre Jdran / en̄ j ǒnguum hlut ǒdrum.
Huǒr hann geingur hier til an̄ jdranar /
sa er overdugur / sa etur og dreckur sier
Doms afelle til eilýfrar Fyrerdæmning
ar / Þuiad til þessa Sacramentis skal
eingen̄ ganga / nema sa sem syrger sýnar
Synder / hrædest Guds Reide og Riett-
lætes dom.

Nu hefur riett og sǒn̄ Jdran þessar
þriar greiner / huǒrra sa skal vel giæta
sem ganga vill til þessa Sacramentis /
Sem er / ad hann hlytur fyrst ad med-
kienna sig fyrer einn aumañ Syndara /
sa eckert hefur sier til Riettlætis nie af-
sǒkunar fram̃ ad bera / sa ecke hefur for
þient nema eilýfa Reide og Refsing / en̄
villde þo giarna af Hiarta verda þar
frý fra / Soddan̄ Gieste vill Herran̄ Je
sus hafa til sýnar Maltýdar / og þess-
er eru vm huǒria Gud talar fyrer Spa
mañen̄ / seigande / Yfer huǒrn skal eg lý-
ta nema þan̄ sem hefur hryggdarfullan̄

Anda/og hrædest fyrer mijnum Ordum.

Sa annar Pattur sañrar Idranar er TRVEN a Jesum Christū/huór ed af Guds Nad ᵹ Giæfsku medtekur ᵹ þiggur Syndaña Fyrergiefning/fyrer Dauda og Pijnu og Bloded Jesu Christi/og þui fullkomliga truer ad Jesu Christi Blod sie fyrer vorar Synder wtgiefed/ Huór hañ truer þessu/sa fær Syndaña fyrergiefning/ so sem ad hier stendur/ Fyrer ydur giefst og vthelleſt til fyrergiefningar Syndaña.

Þridi Partur Idranar er þesse ad syna rietta Auóstu Idranareñar/ fordast Syndernar vpp þadan/og giósa god verken/ᵹ byria nyañ Lifnad Gude þægañ/ huór hellst so geingur hier til/sa medtekur Kuólldmæltijd Drottens verdugliga. Hiner adrer sem ganga hier til med idranarlausu Hiarta/ hafande ecke þad Aform/ad lata af Syndönum/og meina ad fyrer þessa Bergíng Sacramentis/verde þeir sinna Synda kuitter/þeir medtaka Sacramentū sier til afellis doms/so sem S.Pall seiger/huór hann etur af þessu Braude/ᵹ drecker af þessum Kaleik overdugur/sa hañ

hann etur
Item/ha
Drotens.
þar Posti
holld og
hann so n
Judas su
yfirfiellu
Eins lijka
helgasta
Sso sem
du hendu
þad lata ta
mus seige
unglegañ
er/ecke s
eda slited
ad ef nóc
mz saurn
Refsing
a Krosse

Item,
grijpa si
hætte vi
ann og
ofleckad
allra hl

hann etur og dreckur sialfum sier Dom/
Item / hann er sekur vid Holld og Blod
Drotens. Pad wtleggur Oecumenius so/
par Postulen seiger / Hann er sekur vid
Holld og Blod Drottens / par med vill
hann so myked sagt hafa/Alyka so sin
Judas sueik Christum / t Gydingarner
yfersiellu hann med Grimd og Ande/
Eins lyka vanuirda peir han̄/sem hans
helgasta Blod med ohreinum Hondum
(so sem Gydingarner j pan̄ Tyma hofdu
Hendur a honum) til syn taka / og
pad lata j sin̄ sauruga Mun̄. Chrysosto-
mus seiger so / Huorier sem saurga Kon-
unglegan̄ Purpura / peir verda straffad-
er / ecke sydur enn peir hefde rifed hann
eda slited / Skal pa vndarlegt pikia /
ad ef nockur medtekur Christi Lykama
m3 saurugre Samuisku/po han̄ fae pa
Refsing sem peir feingu er hann neglou
a Krossenn.

Item / Ef panneñ vill nu eingeñ for-
grypa sig a Klædе Maus / Med huorin̄
hatte vilium vier pa / med soddan sma-
an og Vanœru / til vor taka pan̄ hreina
ofleckada Lykama / hys sem ad er Herra
allra hluta / huor ed Guddomlegrar

Nætturu er ẏluttakare ordeñ/fyrer hu-
örn vier erum og lifum/fyrer huörn a-
Helvitis Port eru broten/enn Himnañ-
Port opnud ẏ vplæaten. Idem/ Pad e-
ecke lijtel Vegsemd sem Mannur vor fæ-
og ödlast/ þa hann medtekur ẏolld og
Blod Drottens/ ẏugleide þeir þetta
sem ad tala skamlega med sijnū Mañe/
og skielfest þar fyrer/ad þeir sujjuirda
og saurga soddañ Mann.

2 Pad annad sem hier til heyrer/ ad
medtaka riettelega Drottins Kuöldmal-
tijd/þa er þetta/ Ad vier skulum giöra
þad opt og tijdum. Þuiad so er ad mer-
kia af Jnsetningar ordū ẏerrans Chris-
ti/ad ecke hefde hann þetta Sacramen-
tum jnnsett/hefde hann viliad ad þad
skyllde j christelegre Samkundu ecke vt-
an eitt sinn handterast og brwkast/ Þui-
ad þott hañ segde ecke med berum Ord
um/huörsu opt vier skylldum þessarar
Kuöldmaltijdar neyta/ helldur setur
þū þad Mönnum j sialfræde/ þa hū
seiger/ Taked eted/ þa er þo augliost
med þui hann leggur þetta til. Giör-
ed þad/so opt sem þier drecked. Ad hañ

vill

þíll fullkomlega ad þu skuler neyta þess sa Sacramentis / ecke eitt sinn a Aare / ecke einu sinne a Ase þinne / helldur opt og osialldan. Og þetta hefur su gamla christelega Kirkia j Fyrstunne rækelega hallded / j huórre vanaligt var opt sinnis ad ganga til Guds Bords. Og af Ordum S. Pals 1. Cor. 11. Er þ augliost / ad þeir j Corintho hafa optsinnis geinged til Drottinlegrar Kuóldmaltijdar / þar hann so seiger / So opt sem þier eted af þessu Braude ⁊ drecked af þessu Kaleik / þa skulu þier kunn aN giora Dauda Drottens / þangad til hann kiemur.

Skijrnena brukú vier ecke nema einu sinne / og ecke optar / þuiad hun er vor Endurfædingar Laug. Þuiad lijka so sem ein Barnkind fædest einu sinne og kiemur j Heimenn / hun kann ecke optar ad fædast / helldur þarf hun vid godrar Vóktunar ⁊ næringar / So skal ⁊ Madur huór skijrast ecke vtan eitt sinn / Eñ Drottins Kuóldmaltijdar skal hñ optar neyta / Þuiad hun er su andlega Fódslan / er þm tilheyrer sem endurfædd eru Qrdner / huór Fæda þa nærer ⁊ styrker.

3 J þridia mata eru hugleidande bo
de almennelegar Refsingar plægur / og
so heimuglegar huórs ↑ eins / huar mi
Gud Drottenn hann hefur straffad þa
opacklætu Foraktara sijns Bodords og
sinar Skickanar. Þuiad obrigdanlega
med þui ad nu a vorum Dögum liggur
so þungt þrijs Gudlegrar Refsingar a
þeim christnu j öllum Löndum / þa e
þad vissulega Straff ↑ Refsing opac
lætis vid Predikunar Embætted og for
ðk tunar þess heilaga Sacramentis.

4 J fiorda mata er ecke gleymanda
þm haskasamlega skada / huór ed viss
lega kiemur vppa Lijf og Sal af fyr
erlitningu og forsoman Sacramentis /
og þeirre Oblydne sem Menn veita Gu
de þar wti. Þuiad þeir Menn sem so
motproanlega forakta Sacramentum /
þeir missa Guds Otta / verda forherte
og athugalauser vm sig / reka burt þan
heilaga Anda fra sier / missa Truna og
ðda af ohreinum Anda hertekner / huór
ed þa dregur hingad og þangad epter
sijnum Vilia / og hnepper þa til Synda
og Glæpa / so sem nogleg Dæme til sijn
ast / þau ed lioslega mynnijsa huad haska
sam

ſamlegt ᵬad er ad óttaſt ecke Gud / ad vera athugalaus / forſoma ad ganga til Guds Bords / ᵬuiad ſoddañ Forſmanarar ᵬeir eru vnder orpner Diófulſins Freiſtingum / og verda fellder optſinnis j hrædelega Glæpe og ſtor ſynder.

Og ad vijſu / ᵬa ſkilia ſlijker ᵬ ſnijda ſig fra Herrans Teſtamente / og vallda ᵬui / ad Chriſtur hann byr ecke med ᵬm / ᵬad er / ᵬeir fella yfer ſig Bann og Bóluan / og eru j ſtorum Voda ᵬ haſka og vita ecke nær Gud yfergiefur ᵬa til tilijfrar Glótunar ᵬ Fyrerdamningar:

5 J fimta mæta / ſkulu Menn giæta ad gluarlegre Hotan Guds Sonar / ſem hañ hotar ᵬeim ſem ódrum eru til Hneyrlunar / Matth. 18. Vei ᵬeim Mañe fyrer huórn ad Hneyrlan verdur giefen / ᵬ ct. Nu er ᵬetta full Hneyrlan og hid veſta Epterdæme / ſem ᵬeſſer giefa af ſier ſem fyrerlijta Herrans Kuólldmaltijd / ᵬuiad ᵬar med giefa ᵬeir ódrum Ordſók og tileſne / ad hallda ſier fra Heilógu Sacramente / ᵬar ᵬr ættu hellduг med ſonglegre Tijdkan Sacramentis / ad vijſa ódrum ᵬar til.

Petta eru nu ᵬær hellſtu og ſtærſtu

Greiner/ſem Mönnum ſkulu hallda vi
Guds Otta/ ſo Þr forſome ecke Chri
Sacramentum/ Og hyórter hellſt ſe
Þetta læta ſier ecke til Hiarta ganga
helldur fara meir og meir aframm/ pett
dyrdlega andlega Geſtabod ad forſm
og fyrerlijta/ Þad ſama er fullt og al
Merke Þar til/ ad Þeir eru añad hyó
Blinder/ og hafa ecke ſkilning a ſiñe e
enlegre Neyd og Veykleika/ ellegar hi
Þeir eru Oviner Chriſti og hans chriſ
ne/ med Þui Þeir vilia ecke annad en
bliſfa j Syndonum mote Þeirra eig
Samuiſku/ ellegar og Þad/ ad Þeir e
Villuandar og Sacramentiſtar/ hueri
og ecke munu ſig afſakada fra fyrer G
ds Dome. Og er hryggeleg t vm ad hy
ra/ ad nockud chriſtens Mans Hiart
ſkal læta ſlijka Fyrerlitning Chriſti hi
ſier rijkia.

Hier er eg amiñade t vm bidiade/ a
Þr ogudlegu Foraktarar Drottenlegra
Kuöldmaltijdar villdu hyxa vm/ hua
hier vill epter koma/ og hnad Herran
Chriſtus hann mun a ſijdaſta Deige t
Þeirra talande verda/ ſem eru Þeſſe o
ur ónur Þuiljk Ord/ Ertu ſa ſem mit

Teſta

Testament hefur ecke viliad medtaka/
so sem eg hef hier pad fyrersett ✝ lagt?
Eg hef fyrer pig og pijnar Synder lid
ed olijdanlegt Sraff/ Pijnu og Dauda/
Eg hef giefed mitt Holld fyrer pig j
Daudañ/ og lated pad heingia vppa
Krossen/ Mitt Blod hef eg lated wtren
na a Krossens galga/ og par med end-
urleyst pig ✝ forlijkt vid min himneska
Fodur/ Og vppa pad/ ad pu skyllder
ecke gleyma so haleitum Velgiorninge/
pa hef eg hier til minningar jnnsett og
giefed Sacramentum mijns Holld og
Blods/ fyrer huort pu ætter ad verda
niotande og hluttakande allrar minnar
Forpienustu og Velgiorninga/ so pu yrd
er mier jnnplantadur/ fyrer huort Sa-
crament eg villda og so hafa pig giort
heilagañ Lifande og odaudlegann/ so
pu ætter vissa von vppa Holldsins Vp-
risu og Eilijft Lijf. Og ad pu skyllder
packa mier fyrer soddañ Velgiorninga
og kunnañ giora odrum mim Dauda.
Enn med pui pu hefur forsmad pa
himneskv Fædu/ og pann heilsusamañ
Dryck/ og giort pig alls pessa overd-
ugañ/ so far nu hiedan j pañ helvijska

Eld / þar þu nu epter þetta med Gy
og Tañagnýstran skallt fa ad eta o
drecka heluyskañ Eld og Loga / ad e
lyfu Matth. 22. ℣ 25. Apocal: 22.

Fimte Capitule.

Vm rangar Meiningar / og Opin
nes / sem ad þessum sanna Lærdome / v
af Drottens Kuolldmaltid eru þuer
aa mote og gagnstadlegar.

Med þui ad vier høfum nu kient
skrifad huor ad sie su rietta Meining
þessa Lærdoms / vm þa heilogu Kuolld
maltid / þa krefur nu Naudsyn / ad vi
er komum og eirnen vid þañ ranga Læ
dom og þa Villu sem hier er þuert a
mote / og vnder Xferuarpe Samleikans
er vt komeñ og dreifdur / bæde af þeim
Papistum / ℣ so hinum odrum sem kall
ast Sacramentistar / huorium rongum
Lærdome / vier skulum med sonum grei
um eyda og hann onytann giora.

Þauans Villa og þeirra Papista / m
huorre þeir hrædelega lasta og vanhel
ga þa heilogu Kuolldmaltid hun e
komen

komen og falen j þessum sex epterfylgiande punctum og Greinum.

1 Hin fyrsta kallast Transsubstantiatio/ Med huorre þeir vppdikta ad Braud ⁊ Vijn vmsnuest og breytest og verde ad Hollde og Blodi Christi/ ⁊ sie ecke leingur Braud og Vijn/ þo þad synest fyrer Augonum/ helldur sie þad nu orded ad Hollde og Blode/ strax epter þad þa Sacramentis Orden þau verda lesen yfer Braudinu.

2 Su ønnur þeirra Villa er / þa er þeir geyma þad Blessada Braud/ og bera þad vm kring j þrra Processium.

3 Hin þridia er Bann ⁊ Akall og lotning sem þeir veita þessu Blessada Braude.

4 Fiorda Villa / er sialf Papista Messan.

5 Fimta Villa/ er su ranga Gudlostunarfulla Meining/ ad tilleggia og eigna Messuñe Forþienan þeirra Sauluhialpar.

6 Þad sietta og sijdasta er þad/ ad þr hafa haft Diorfung ad vana Kuøllo-mealtijd Drottins/ vtdeilande ecke nema Brauded/ eñ takande fra øllum Leek-

Mönnum þañ añañ Parteñ sem er Vijn
ed/ þessar eru Villur Papistañа.

Vm þa Transsubstantiationem

1 Ad Meining Papista sie fölsk ↄ röng
þeir ed seigia/ þad Braud og Vijn verde ad Holde og Blode Christi. Þar næst
ad j Sacramente sie og blijfe natturligt
Braud og Vijn/ Þetta huórttueggia er
liost og bert vt af þui / ad aller Gudspi
alla Menenner eru samhliodande þar vm
ad Herrañ Christur hafe teked Brauded/
og giefed þad sijnum Læresueinum/ og
ecke med einu Orde er þess gieted/ ad Elementum Brauds og Vijns skyllde vmbrey
ytast vor siñe Natturu.

2 Þar næst/ þar Herrañ Christur seigder
so/ Matth. 26. Epter þad hañ hafde
giefed þeim af Kalaknum/ Eg seige yd
ur/ eg mun ecke hiedan j fra leingur
drecka af Vijnuidar Auexte.

3 J þridia mata/ þar S. Paall talar vm Braud Kuólldmaltijdariñar/ þa
nefner hañ þad Braud/ segande so 1.
Cor. 11. Eñ huor Madur reyne og
prófe sialfañ sig/ og ete so af þessu
Brauds-

Braude. Item/hvat hañ eigi overdig
ur af þessu Braude &c. Yfer allt þet
ta fraṁ/ þa lýdur Art & Nattura Sa
cramentisins ecke añad eñ þad / ad Ele-
menta / þad er / þau ytre synelig Teikned
hafe og bihalde þærra eigenligre Natt
uru Art og Edle og allre Veru. Þviad
þetta tuent heyrer huórru Sacramente
til. Fyrst Guds Ord/ þar næst synelig
ur hlutur/edur þreifanlig Skiepna/ þad
köllum vier Elementum / epter Meaningu
hins helaga Agustini jn Libro de Catechis-
mo Capite 3. og Tractatu 80. jn Johannem /
Þar hañ so seigir/ Þegar Ord Guds
kiemur saman vid Elementum/ þa verd
ur þad Sacramentum. Þar fyrer so
sem þad j Skýrneñe/ ad Vatned breyter
ecke sínu Natturu / helldur er þad Vatn
bædi fyrer Skýrnena og epter/ So er &
hattad vm Sacramentum Alltaresins/
þar hlytur Braud ad vera Braud/ og
Vijn verdur Vijn ad blýfa/ þegar Sa-
cramentum er hantierad og medteked.
Nema þad / Ad lýta so sem Vatned j
Skýrneñe/ þegar Ord Guds kiemur þar
til/ þa verdur þad eitt Heilagt Vatn/ &

er fra ſkilęd öllum öðrum Vötnum/ Sö lųka/ þegar Guds Ord kiemur til Brau ds og Vijns/ j Sacramente Alltaris/ þa verdur þad ętt Heilagt Braud og ętt Heilagt Vijn/ j huoriu/edur med huoriu Braude og Vijne ad Christur giefur oss sitt sannarligt Holld og sitt sannarligt Bl od ad eta ꝛ drecka/ fyrer Krapt sijns Al mættugs Ords og sinar jnsetningar.

Þar fyrer seigir hinn Heilage Ireneus so/ ad j Sacramentenu sie tueir Hluter / ein Jardneskur (þad er Braud og Vijn) ann ar Himneskur/ þad er Holld og Blod Christi. Vnder sömu Meining talar sa Lærefader Prosper/ ad j Sacramentenu sie tueir Hluter/ annar synęligur/ annar osynęligur.

Af soddan Grunduelle ꝛ Sanninda rök um kiemur þad/ ad vier med riettu þess are Pauana Villu og röngum Lærdome j fra oss köstum/ þar ed hallda/ad Br aud vmbreytest og verde ad Holldi Chri sti/ huor Villa ad nykomen er vpp j hia þeim Romuerska Anthachriste Innocen tio tertio/ so nær sem fyrer 370. Aarum og sydan hefur a ymsum Samkundum af hans Epterkomendum Pafum j Rom styrkt

styrkt og stadfest verid. Og nu allra seinast In Concilio Tridentino/ þa eru aller þeir setter j Bann og Forbod/ sem ecke trua þessare furdanligre Transsubstantiatione/ edur Umbreytingu Brauds og Vijns j Holld og Blod Christi.

II.

Um geymslu Braudsins og Processiu burd/ j kringum Hws og Garda.

Þetta var sijdur j Pæuadomenum (huad nu er heim Ungu alls okunnugt ordeded) ad Menn toku eina vijgda Oflætu geymdu hana j Hwskorne er þeir kölludu Monstransium / og baru hana so umm kring a tilsettum Tijmum/ med Skraut ligre fylgd i Processiu. Slijkt er ein Auöxtur þrar hrædeligu Pauans Villu/ sem er su Transsubstantiatio um huöria nu var talad/ i verdur su Villa med liosu Herrans Christi Ordum eydd og ad öngu giörd/ þar hann seiger liosliga / Taked/ Eted/ Jtent/ Drecked aller hier af. Nær nu öðru vijs er fared med Sacramentum ein þesse Orden Christi

hlioda/ þad er berliga rangt / Þuiad s
seiger Gud Deutro. 4. Nuad hellst eg
skipa þier / þad alleina skaltu giora/
Þu skalt ecke auka þar vid/ þu skalt og
ecke vana þad/ Þier skulud ecke giora
neitt epter ydar sialfs eigenligre Gied
þeckne. Þar fyrer ma þetta heita stoor
Ofdirfd/ og hin mesta heimska / Ja /
ad vijsir eiñ heidenn Galenskapur/ann nóc
rar Bifalningar/ Ja/ i mote Guds Skip
an/ af eigenligu hugarbode/ soddā hæt
eliga Vanbrukan Guds Sonar Testa
mentis ad vppbyrla og skicka.

III.

Vm lotning/ Bæn og Akall
til þess Blessada Brauds.

Þetta er sa añar Audrtur / sem su
Transsubstantiatio hefr epter sig ladt/ sem
er Lotning og Akall til Braudsins/ huo
rt Braud þeir hielldu nu orded ad Chri
sti Lijkama og Blode/ Ja/ þeir meintu
þad være nu orded sialfur Gud / fyra
Krapt Jñsetningar ordaña/ þegar hann
yoru yfer Braudenn raulud/ af Mess
Preste hæde sinurdum og Krumu rót ód

um: Og er slijkt ein hrædelig Gudlastan
t Afgudadyrkan. Þviad eñ þo ad þad
sie vel hæfeligt og tilheyreligt ad Menn
med storre Virdingu og Ljtelæte þad
Heilaga Sacramentum til sijn take / og
Christum tilbidie t akalle/epter þui sem
Heilagur Ande hañ oss bydur og bifal-
ar/ hañ ad akalla og tilbidia j saullum
Stoduñ t Stundũ/ þa er þo ecke tilheyr
eligt Bæn og akall Braude og Vijne ad
veita / þviad þetta Sacramentum er
ecke þar til mie þess vegna jñsett / Held
ur þa skulum vier Herrañ Christum sialf
añ j Handtierã þess Heilaga Sacramen
tis / med þessum edur þuilijkum Ord
um tilbidia. O Herra Jesu Christe/þu
Sonur lifanda Guds/ miñ Endurlausn
are/ miñ Frelsare/þu sem hier j Braude
og Vijne ert nalægur/t mier giefur þitt
Holld og Blod til Fædu og Dryckiar /
þig akalla eg/þig tilbid eg. Þo ad vier
nu j þeñan mata(seige eg)tilbidium Her
rañ Christum/þa skal Bæna akalled ecke
j nockurn mata til leggiast þui Braude/
huort helldur þar verdi j Messuñe vpp
halded/edur sie þad j Monstrantiu gey
mt/ edur j Processiu j kring borid/ þui

ad flÿkt er ein hrædelig Gudlaskan / Af Gudadyrkan/ Þuiad Braud blÿfr Braud og Vÿn er Vÿn/ so epter þañ Orda lest ur so sem fyrer/so sem hier litlu einu fyr re var beinÿsad: So er nu Christur fyr er vtañ riettelega Hendlan og Handter ing þessa Sacramentis ecke bundeñ vid Braud og Vÿn / ef þar er ødru vÿs med fared/ eñ hans Ord og Jñsetnings vppa hliodar.

IIII.

Vm Messuna.

Þesse Messa sem þeir kalla Offur Messu/i huórre þeir segast offra Guds Syne bæde fyrer Lifande og Dauda/hÿ er eñ ein hryggelig og hrædelig Afguda dyrkan/ huórta aller Menn christner ættu ad flyia og fordast/ sem sialfañ Daud añ. Þesse Paua Messa hun er fyrst hu ert j mote Jñsetningu þessarar Kuólld mæltÿdar/ so og j mote ÿllum þessum Greinum sem ædur voru vpptaldar hu ar fyrer Christur hafdi sÿna Kuólldmæl tÿd jñsett. Þuiad lÿka so sem Herrañ Christur hañ hefur tilsett og skickad/

ad þe

ad þeir Liföndu skylldu eta hans Holld og drecka hans Blod/ Eñ med þui ad þeir Daudu og Framlidnu kuña huörke ad eta nie drecka/ þa hefur Christur þe im einum giefed sijna Kuölldmaltijd/ sem hennar kunna ad neyta j hans Minning.

J añañ mata/ þa er þsse Villa þu ert a mote Heilagre Ritningu/ huör ed vottar/ ad ei sie nöckurt þad OFFUR/ og alldrei hefde þad vered / og alldrei mune vera/ sem forþiene Syndaña fyr ergiefning/ t kuñe öðrum til ad reiknast vtañ alleinasta þad einka Offur vors Herra Jesu Christi/ huör ed einu sinne hef ur sig j Forn fært sijnum Himneska Föd ur a Krossins Alltare/ sem þar stendur Hebre: 9. 10. Esa. 53. Joh. 1. Og þetta Offrid þad verdur einum og sier huörium sierilage giefed og eignad/ fyr er sialfs huörs eigenliga Tru / enn ecke fyrer annars nöckurt Verk / Abacu. 2. Rom. 3. Sa Riettlæte lifer af sialfs sijns Tru/ Jtem Joh. 17. Galat. 3. Þar fyrer/ og vnder þa Grein medtek ur huör ein fyrer sig Sacramentid/ hu er medtekning ad ecke þære j nöckurn

mæta naudsynlig/ ef ad nockur hañ kyñe
fyrer añars Verk soddañ hæleitañ Vel-
giörning ad fa og ödlast/ sem er Synd
aña fyrergiefning. Og þesse Fornfæring
sem Christus hefur sig einu siñe offrad/
hun þarf ecke j nockurn mæta ad repete
rast/ edur optar ad skie· Þuiad ef þet
ta Offur þyrfte vpp aptur ad nyiu ad
fornfærast/ þa være þad liost Vitne
þar vm/ ad þad fyrsta Offur hafe ver
ed Magtarlaust og onytt. Og er þetta
hrædeligt ad hura og heyra / ad einn
Krunurakadur og smurdur Prestur dirf
est ad tala (so sem þar stendur j Messu
Tananum) ad hañ offre Christum/ þar
Sonur Guds hefur sialfur sig siñum
Himneska Födur offrad/ og hñ alleina
er bæde sa sem Fornfærer/ og sa sem
Fornfærdur er/ og hañ sa sem jñ er get
ngeñ j Rad Heilagrar Preñingar/ sæmd
de a og vitande Vilia Guds Himneska
Födurs/ berande a sier þa þungu Byrde
Gudligrar Reide j giegn Syndeñe/ hañ
er sa sem alleina veit og skilur alla orsök
þess Guddomliga Radsins/ vm Mañs
kynsins Endurlausn/ og er ecke Mögu-
ligt/ ad nockur Skiepna kome hönum
til

ur hañ kyñ
leitañ Vel
m er Synd
Fornfæring
ñe offrad/
ta ad repete
iad ef pei
ad nyiu ad
lioſt Vitne
ur hafe ver
Og er petta
a / ad einn
Preſtur dirf
ur j Meſſu
iſtum/ par
ſig ſiónum
hñ alleina
og ſa ſem
m jñ er get
ngar/ſiaan
Himneſka
ngu Byrde
ndeñe/ hañ
alla orſök
vm Mañs
cke Mógu
me hónum
til

ſtt ſíns Himneſka Fódurs / nema hañ ſialfur.

Pad er og ecke ſíódur hrædeligt/ Jæ ad vísſu/er pad eñ hrædelegra/ad Preſt ureñ j peirre Paua Meſſu giórer ſig ad einum Medalgangara/ ecke alleinaſta a mille Guds og hans chriſtne/ helldur t eirneñ a mille Guds Fódurs og Herrans Chriſtum/ og dirfeſt ad bidia/ ad ſa ei lífe Gud og Fader/ villde ſínum Syn ne Chriſto vera nædugur/ og alíta og medtaka hañ· Og er furdanda/ ad eiñ aumur Meſſupreſtur ſkamaſt ſín ecke ad lata ſlíkt ſier vr Hælſe koma/ par ſem aller vita/ ad par er ecke nema eiñ Medalgangare a mille Guds t Mañs/ ſem er Madureñ Jeſus Chriſtur/ 1· Timoth. 2. Og pad/ad Gud hañ elſk ar ſiñ Son/ þo Preſtureñ bidie ecke fyr er hónum / ſo ſem ſtendur j peſſum o· gudliga Meſſu Cana.

Nu ſeigia Papiſtar ſo / Hafa ecke peir enn Gómlu Lærefedur j Fyrſtuñ kallad ſtundu Drottenliga Knólldmal tíd eitt Offur? Andſuar/ Pad er viſſt og ſatt/ eñ ecke j pa Meining/ ad peir hafe hallded edur meint/ ſo ſem ad ſkyld

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

de Holld og Blod Herrans Christi Gud
Himneskum Fodur / af einum Messu
preste verda j Korn færdt og offrad / so
ad þar med / og fyrer þetta Verk skyld
de Friðþæging skie / og fyrergiefning
Syndaña veitast bæde þeim Lifondu
Daudu / þetta stendur huörge hia nöck
rum þeirra. Helldur hafa þeir haf
þessa Meining / so sem þeir sialfer lios
liga hafa vtlagt / ad soddan Ceremoni
og Pionustugiörd skyllde miña oss a þ
saña Syndafornar Offur / sem Chris
ur eitt sin hefur vorra vegna / a Kros
ins Trie offrad j Kornfærd / þar med
eirneñ / þa skylldu Menn jafnframt þess
are Pionustugiörd og Ceremoniu færa
Gude Packoffur / þad er / ad packa hön
um fyrer soddan hæleita Velgiörninga
sem Christur hañ veiter oss og giefur
sine Kuölldmæltijd. Og þar fyrer kall
ast hun Eucharistia, þ er þacklætis Offur
Lofgiörðar Korn / ad sijdustu verdur
þesse Kuölldmæltijd nefnd Offur / so
sem fyrr var ahrært / af þui ad þesse
Maltijd er offrud þad er / hun er giefi
en / heñe verdur af Prestenum vtskipt
Bland þeirra sem þar til ganga / Lyðs

hefur

hefur plagsidur verid j fyrstuñe / ad Menn bæru med sier Braud og Vijn / so sem adra Aulmosugiof / handa peim sem pionudu j Kirkiuñe / og Fatækum par fyrer hafa peir kallad pessa Pion ustugiord Offur.

V. Helgeions

Um Verkan Krapt og Forpienustu Messuñar Ex opere operato / sem Menn kalla.

Petta er ecke miñe Galenskapur og Gudlastan enn pad fyrra / ad hallda / ad Messan hun forpiene fyrergiefning Syndanna vt af Verkenu sialfu / an Truareñar / huort sem Madur er rietttruadur edur ecke. Slijk röng Meining hun er puert j mote sialfum Jñsetningar Ordum pessa Sacramentis / puiad med pui ad oss verdur j peim fyrer sett Guds Fyrerheit vm Syndaña fyrergiefning / huoria vier kynnum ecke med odru mote ad fa nie odlast vtan fyrer Trunu pa er augliost / ad huor hañ vill riettliga neyta pessa Sacramentis / hañ hlytur ad hafa rietta Trv / So sem

bar ſtendur Rom. 3. Sa Riettlæte hꝛ
lifer af ſiñe Tru. Petta ſama kiennet
Lutherus j ſijnum litla Catechiſmo/
bar hañ ſeiger.

Huorneñ kañ Lijkamlig Berg-
ing ad veita ſo mykla Nyte?

Andſuar.

Berging Brauds og Vijns veiter bad
j aunguañ mæta / helldur bau Orden
ſem hier ſtanda/ Pad er mitt Blod ſem
fyrer ydur vthellt verdr til Fyrergiefnin
gar Syndaña/ Huór Ord ad eru med
Lijkamligre Neytſlu ſo ſem Hófudpart
ur j beſſu Sacramente. Huór ſem beſſ
um Ordum truer / ad Herrans Chriſti
Blod ſie vthellt til fyrergiefningar Syn
daña / og ad hans Blod hreinſe burt
Syndernar alleinaſta/ hañ ſame hefur
bad ſem beſſe Orden vppa hjloda/
ſem er fyrergiefning Syndaña.

Pui er betta ſtor Blindleike og Ó
viſka / ad halda ad nockur Madur fae
fyrergiefning Syndaña fyrer Berging
beſſa Sacramentis/ſo ſem fyrer Verke
ed ſialfr edur Jñargónguna ſem Menn
kalla.

Og

Og þetta er hin þridie illur Auðrur þeir
ear Ogudligu Transsubstantiationis Papist-
aña/ Puiad med þui ad Menn kiendu/ ad Br
aud være nu ecke leingur Braud/ helldr Holld
Christi/ jæa Christur sialfur/ þa meina marg-
er þad sie nog til Sæluhialpar / ad medtaka
þetta Sacramentum / huórt sem hañ heþur
þa riettu Tru edur ecke. Þui kalla nu marger
Sacramentum sýna Sæluhialp/ aþ storre Hei
msku/ giætande lýtt ad þeim Ordum sem S.
Þaall seiger/ Reyne huór Madur sialfann
sig/og ete so af þessu Braude og drecke
af þessum Kaleik/ Hañ seiger og lýka/ad
þeir sem overdugier eta þar aþ/ þeir ete og dr
ecke sier Dom/ þad er eilyþa Fyrerdæmning/
sie seker j Hollde og Blode Christi/ so langt er
þad þra ad þeir take og þae þar sýna Sælu-
hialp. Þar þyrer vakte huór Madur sig/ og
true ecke þessum ranga Lærdome/ ad Synder
þyrergieþest þyrer þa ytre Berging Hollds og
Blods Christi sem helgast j Messune:/ so sem
Almeñelig Truar jatning er j hia ollum þa-
pistum.

Þessu samhliodar * eirnen þad sung
ed er j christeligre Kirkiu.

Huór sem vill þa Mæltyd þiggia/
Þeim ber vel ad sier ad hyggia/
Sa omaklegur medtekur þad/
Mun Dauda þa j Lyþsins stad.

Omakligur ad vera/ pad er/ ad gio
ra ecke rietta saña Jdran/ ad setia sie
ecke fyrer ad bæta og betra sin Lifnad/
liggia samt j synum Syndum/ hyggia
sier pad duga/ og fullnægia til Sælu
hialpar/ ad medtaka Sacramentum/
pesser peir medtaka Sacramentum sier
til Doms og Glötunar eñ ei til Sælu
hialpar/ Par ma huör Madur sig vpp
a reida/ par fyrer siae sig huör Madur
vel vm kring og legge af pessa rangá
Meining/ ad Menn fae Syndaña fyrer
giefning fyrer Neytslu og Berging hins
Heilaga Sacramentis / edur fyrer pa
Papista Messu/ Puiad soddañ fölsk
Kienïng hun nidur brytur og af mæra
med öllu bæde Truna rietta og Jdran
ena/ an huörra tueggia hluta eingen
kañ petta Sacramentum verduglega
ad medtaka:

VI.

Vm þa adra Myndena edur vm Vanan Sacramentesins.

Petta ma heita ein stor ofdirfska og
Sacrilegium og Andligur stuldur/ ad taka
annan

annañ Parteñ (sem er Vijted) j fra öllum Leikmönnum / þuert j mote liosum Ordum Herrans Christi. Þad skal beuijssast med þessum epterfylgande Greinum.

1 Testament Christi skal ecke nockur Madur (huörar Tiggnar edur Tegundar sem hañ er) reingia edur kreinkia j nockurn mata. Þuiad med þui þad ma ecke giöra eins Mans Testamente ad reingia þad edur riufa / Gal. 3. Mykiu sijdur þa hæfer ad nockur Skiepna giöre þad vid Testamented Guds Sonar. Nu hefur Christur tilsett j skickad badar Mynder Brauds j Vins / Þar fyrer þa var þetta ofmykell pilltskapur / ad vana Drottenliga Kuölldmaltijd / og taka annañ Parteñ fra þeim sem heñar neyta.

2 Christus hefur so sagt / Drecked all er þar af / Þar fyrer hefur hañ ecke vilad lata taka Kaleikeñ fra neinu. Og skal þetta Ordkorned ALLER j öngua mata vtleggiast edur þydast vppa Postula og Presta alleina / so sem Papistar har vm þuætta j þræta. Þui ad ef være þesse Vtleggüng sönn og riett / þa kiæme Sacramentis Jnsetning ecke þar vid Leikmeñ / Þuiad þeim sömu

E. sær

far Christur Kaleiken af ad drecka/ sem
hann hafde adur Brauded feinged. Og
ef annar Partur heyrer Leikmönnum til/
þa epterfylger visslega/ ad þeim he
ra til Bader/ ecke alleinasta ad sia þa /
skoda þa/ helldur ad neyta þeirra t þ
til sýn ad taka/ epter Ordana hliodan
Efed/ Item/ Drecked aller þar af
Item/ Giored þad j mina Minning
Med huorium Ordum ad Christur ha
hefur allre sýne Christne þetta Verk gie
ed og bifalad/ ad eta og drecka þetta
til einrar eilýfrar Minningar vm alla
hans Velgiörninga / ad þeir heyre til
allre Christneñe/ So sem og S. Paull
þa ed hann þeim j Corintho giefur vn
cruýssan vm þetta Sacramentum/ þa
seiger hann/ ad hann hafe þad medteke
af Drottne/ sem hann hefur kient þeim
edur j Hendur feinged þeim/ Og hann
setur fram fyrer Kristeliga Kirkiu giör
ualla Jnnsetning Kuölldmaltýdarinnar
Herrans Christi. Epter þad wtskyrer
hin liosliga Ordeñ Christi (Giored þad
j mina Minning) vppa hada
Parta þessarar Kuölldmaltýdar/ ad

þeir

þeir allt
skule. Ha
mille pre
Sacram
sem þier
ed af þes
Dauda T
3 Þad
ad þm b
huöria þ
hellt so v
sta/ Þa
giefed ve
4 Af
Cypriani,
gustini, C
anara þ
ulana D
þess þa
hiellt sin
re Borg
ter Chri
er þad
christelig
ma adu
giefa he
mönnum

þeir allt til hins ſijdaſta Dags halldaſt ſkule. Hañ giörer og ónguañ miſmun a mille Preſta Sacramentis ⁊ Leikmaña Sacramentis/þar hañ ſeiger/ So opt ſem þier eted af þeſſu Braude og dreck-ed af þeſsum Kaleik/þa giöred kuñañ Dauda Drottins þangad til hñ kiemur.

3 Þad er ⁊ ſo j allañ mata eflauſt/ ad þm ber ad drecka Chriſti Blod fyrer huöria þad er wthellt. Nu er þad wt hellt ſo vel fyrer Leikmeñ ſem fyrer Pre ſta/ Þar fyrer þa ſkal Leikmönum þ gieſed verda ecke ſijdut eñ Preſtonum.

4 Af Bokū þeirra elldſtu Lærefedra Cypriani, Hilarij, Ambroſij, Hieronymi, Auguſtini, Chryſoſtomi, Theophilacti, ⁊ fleire añara þra ſem ſijdañ j fra Dögū Poſt ulaña Drottins vered hafa/ allt jnn til þeſſ þa ſa Romuerſke Paue hafde og hiellt ſiñ Papiſta Fund og Stefnu j þr re Borg Conſtantia Año. 1415. Ep ter Chriſti Fæding. Og hier ad auke er þad beuijſanligt wt af Hiſtorium chriſteligrar Kirkiu/ ad j allañ þañ tijs ma adur þa hefur vered Siduane / ad gieſa heillt Sacramentum ſo vel Leik-mönum ſem Preſtum: So ſinſt og ſkrif

ad vm þa ſialfa Pauana ſ Rom/ að
nockrer af þeim/ ſo ſem var Leo Magn-
us. Aarum epter Guds Burd/ 440.
Þeir hafa liosliga fordæmdt þeſſa Vil
lu/ ad taka fra almuga Folke þañ aũ
aũ Parteñ Sacramenteſins/ Og annat
Paue med Nafne Gelaſius hañ ſkrifade
ſoddan Ord/ Vier erum komner ſ Reyn
ſlu (ſeiger hañ) huorſu ad nockrer/ þeg
ar þeir hafa ad eins medteked þañ añañ
Parteñ/ þa adra Nyndena þeſſa Hei-
laga Hollds Chriſti/ þa hallda þeir
ſier fra Kaleiknum þeſſ Bleſſada Blo-
ds/ Þeſſer eiga añad huort ad frauijſ-
aſt Sacramentinu med ollu / ellegar
þeir medtake þad allt ſamañ/ Þuiad/
ad ſlijta ſ ſundr eins konar Leyndardom
og hiñ ſama / þad ſama kann ecke ad
ſkie fyrer vtañ ſtora Synd og andligt
Rann.

§ Nu ſkal fra ſkyra/huorſu merkelig-
ar Greiner Papiſtar hafa fyrer ſier/til
þeſſ ad rœna Kaleiknum fra chriſteligre
Kirkiu/ Hin fyrſta er þeſſe/ Þeir ſeig-
aſt otraſt/ ad ef Kaleiknum ſkyllde wt
ſkiptaſt a medal Leikmañana/ þa mei
ge til bera/ad nockud af Blodenu meige

vera

vera epter j Skieggenu a þeim/eður o-
þarliga skuettast wt af a Jórd niður.

Merkelig Grein/ so sem þeim hæfer sem Blinder eru og Blindra Leidtogar ar. So sem sie það tilheyreligt/ Herrans Christi Skipan og Skickan og hins sýdasta Vilia vm ad breyta/ fyrer so hlæeliga Grein og Ordsók? Huar fyrer er hafa þeir ecke skipad og boded ad raka burt Skieggen. Þar næst er það lýka beuýsligt/ ad j sumum Lóndum/ þa hafa Prestarner sialfer aled Skiegg og lated það vaxa/þar fyrer attu sodan Prestar ad hallda sier og lýka fra Kaleiknum ecke sýdur eñ Leikmeñ/ ef þesse merkeliga Grein skyllde gillda/til ad vmbreyta Herrans Christi Jñsetningu. Eñ huad vm þetta lýdur/ þa eiga buórutueggiu / bæde þeir sem Kaleiknum wtskipta/ hiner og lýka sem af hónū drecka / ad handtiera þta mz godre Adgiætne / so ad eckert skule spillast. Ad sýdustu þa skynia aller/ad Herrans Christi Bod og Bifalning er myklu ædre og vegligre eñ nóckur Otte sem manlig Skynseme kañ vpp ad hugsa.

Þar næst/ þa er þetta þeirra Lær-

domur/ Ad eckert Holld sie an Blods/
Nu med þui ad Brauded er nu orded
Holld Christi (so sem adur stendur vm
talad) þa er ecke þörf ad giefa Leik-
mönnum nema Hollded. Þetta er þeirra
hin hellsta Biniþing/til huörrar vier so
andsuörum:

I þessu Male edur Prætu/ er ecke
Spurning/ huört Holld hafe Blod med
ecke / Helldur er þetta Spurningen og
Prætan/ huad Christur hafe iñsett og
skickad i siñe Kuölldmaltijd / huörnen
hañ vilde ad hun skulde halldast/ huört
hañ vill ad sitt Blod sie drucked i Sacra-
mentinu/eda skule þad vera nog/ad Sa-
cramentum er so vanad ad helminge/
Og huört Mönnum sie leyfeligt/ ad va-
na/sundur sliþta og skilia þad Christur
hefur sett og skickad ad til samans skul-
le vera? Snögt ad seigia/ huört leyfe-
ligt sie ad vmbreyta Guds Sonar Test-
amente? Þetta er Spurningen og Mer-
gur Malsins. Eñ vier seigium hier til
þuert nei/ ad so mikled giefest og veit-
est og medtakest vnder eine Mynd Sacra-
mentesins/ so sem vnder badum/þuiad
med þessum hætte er vmbreytt og raskt

ad

ad Herrans Christi Jñsetningu / þa ecke verdur veitt nie giefed nema halft Sacramentum. Þar med vitum vier ↄ eirnen þad / ad Christur hañ hefur ecke all einasta vtgiefed sitt Holld fyrer oss / helldur hefur hañ og eirneñ vthellt sijnu Blode / Þar fyrer hefur hañ j Sacramentenu jñsett og skickad bæde þesse ytre Teikn og Jñsigle sijns Hollds og sijns Blods. Og eins so sem hañ hefur boded ad eta siñ Lijkama / so hefur hañ ↄ eirneñ skipad ad drecka sitt Blod sier j lage. Og huór hañ tekur nu til sijn ecke vtañ Lijkamañ Christi / sa yfer tredur og brytur Christi Bifalning og Skipan huór ed bifalad hefur ad drecka sitt Blod. Þad er og lijka hugleidanda / ad ecke talar Christur hier vm þad Blod sem epter Natturligum hætte er j Hollde og Kióte / helldur talar hañ vm þ Blod / sem hañ j siñe Kuól og Pijnu vtgaf og hellte oss til Endurlausnar.

3 Þar Papistar seigia / ad þetta sie afgamall Vane j christeligre Kirkiu / ad giefa ei nie medtaka nema adra Myndena Sacramentesins / þar suórum vier so til / Ad christelig Kirkia hun er bygd

og grundvöllud vppa Ord Herrans Chri
sti/ huór Ord ad hlyda vppa bad
Parta þessa Sacramentis/ Þar fyre
er þesse Vane (ad neyta ecke nema ann
ars) ecke komeñ fra Christi Kirkiu edu
Sófnude/ helldur er hñ komeñ vpp hia
þeim Suermorum/ Villu mónum p
uaña j Rom og þeirra Selskap/ og s
rangliga ↄ ogudliga jnn leiddur j Chris
nena. So og líka eirnen þa gilldi gal
all Vane alls eckert j mote Heilagre R
ningu. Og enn þo ad vier lietum þa
epter þeim Papistum vm þann gaml
Vanañ/ ad laata hañ rada/ þa er þ
þesse Vane myklu elldre/ad vtdeila S
eramentum vnder badum Myndum
Brauds og Vijns/ þniad þesse Vijs
hefur vered a Dögum S. Pals/ Ja
hún er af Herranum stalfum Christo j
sett og skickud. Þar fyrer/ skule sa el
ste Vane gilda / þa hefur hann vere
fyrre j Christneñe/enn þad Paueñ hann
jnnsette þa eina Mynd / þuert j mote
Herrans Christi Jñsetningu ↄ Skipan.
Meir skrifast hier ecki vm Papista
Villu og rangañ Lærdom/ Og þo ad
þeir komi frañ med fleire Greiner/ þa

er hægt
eyda med
sti Orda

Vm V

Villa
Sacram
sanna Læ
maltýd s
enn Papis
falskliga
Það er n
dur vtgi
fyrer ydu
re Meinu
enligre K
Herrans
holld og
med Bra
mentum
liga/ ad
Andanum
truader
Christi ep
ecke med

er hæg

er hægt ad dæma vm þær/og þeim ad
eyda med sönum Rökum Herrans Chri-
sti Orda og Jnnsetningar.

VII.

Vm Villu þeirra sem kallast Sacramentistar.

Villa og rangsnuen Lærdomur þeirra
Sacramentista/ med huörium þeir þnn
sama Lærdome vm Drottenliga Kuölld
mæltijd falskliga vmbreyta/ ecke sijdur
enn Papistar/er þesse / Ad þeir leggia
falskliga Vtþyding vppa Orden Christi
Þad er min Lijkame sem fyrer ydur ver
dur vtgiefen/ Þad er mitt Blod sem
fyrer ydur vthellest. Med huörre rang-
re Meiningu þeir þuerneita/ ad j Drott
enligre Kuölldmæltijd sie Holld og Blod
Herrans Christi nalægt/ og af seigia ad
Holld og Blod Christi veitest og giefest
med Braude og Vijne þeim sem Sacra
mentum medtaka. Og hallda kappsam
liga/ ad þad verde og skie alleinasta i
Andanum/ Þad er ad skilia/ Ad Riet-
truader þeir nsedtake Holld og Blod
Christi epter þess Krapte og Verkan/
ecke med Munnenum/ helldur med Truñe

og þar fyrer verde Christi Holld ꝛ Blo
medteked alleinasta af þeim Verdugu
enn ecke af þeim Overdugu. Eda
Madur skal enn liosligar ræda/ þe
hallda/ad Braud og Vijn sie ecke vtan
eitt Teikn og Merking Hollds og Blod
Christi/ huórt Holld og Blod so sie fie
lægt j Sacramentenu/ so sem þad Him
ineñ er hatt og langt fra Jórduñe/ a
þui Christur hañ sie eitt sijn vpp stigeñ t
Himna/ og sitie þar til hægre handa
Guds/ þar fyrer sie omóguligt ad han
Holld ꝛ Blod sie hier a Jórduñe nalægt
j Sacramentenu/ ꝛ ct. Med soddan
mote vtþyda og leggia þeir Jñsetning
ar Ordeñ Christi/ ecke a einñ veg/ helld
ur a marga vegu/og spila þar vm/ecke
olátt og þa Strijdsmeñerner j Passiuñe
sundur slitu og rifu og spiludu vm Kla
deñ Christi/ So sem af þessare litillre
Vnderuijsñ skal framar kunugt verda.

Caroloſtadius Sa fyrste Sacramentiste
a vorum Dógum/ hann vtlagde þesse
Ord vppa Personuna sialfs Herrans
Christi/ þar hañ sat til Bordsins/ og
gaf Brauded sijnum Læresueinum/ þa
hafe hañ Fingre stunged vppa sialfs sijn

ns Ver

ns Person
Huór ed þ
sueigde o
mæta/ s
Taked og
Holld.

Þar n
mentiste/
ER hafa
vere Holl
de hañ þa
er edr mer
Vtþyding
gid hafa/
þo ei vita
suartur.
Sacrame
ia sijn Læ
nu huór s
huad veyt
ad vmbre
Ordum/se
lius medk
huórt sa
tur edur
hafe vered
Þridie a

ns Personu / og vijsad til sijns Lijkama
huör ed þar var vid Borded / og hann
sueigde og beygde Herrans Ord j þann
mata / so sem Christur hefde so talad /
Taked og eted Þ(sem hier situr) er mitt
Holld.

Þar næst kom Zuinglius añar Sacra-
mentiste / hñ villde ecke lata þetta Ord
ER hafa þa meining / ad Braud ✝ Vijn
være Holld ✝ Blod Christi / heldur lag
de hañ þad vt j þañ mata / Þad þyd
er edr merker min Lijkama ꝛc. Og Þssa
Vtþyding skrifar hñ sig j Draume fein
gid hafa / af nockrum ödrum / em seigest
þo ei vita huört hann var huijtur edur
suartur. Soddañ Grunduöll hafa nu
Sacramentistar / huar vppa þeir bygg
ia sin Lærdom. Og þar fyrer skylde
nu huör skynsamur Madur hugleida /
huad veykur Grunduöllur þetta sie / til
ad vmbreyta og snua Herrans Christi
Ordum / sem er ein Draumur / Og Zuing
lius medkienner sialfur ad hann vite ecke
huört sa Draum madur hafe vered huij
tur edur suartur / þad er / huört þad
hafe vered ein godr Eingell edr vondr.
Þridie af þeim Sacramentistum / hiet

œcolampadius Lagsmadur Zuingli
hañ tok sier fyrer hendur þetta Ord
Corpus/Lykame/og liet þad vera tal
Figurarè/ þad er so sem j nockre Fig
so sem hefde Herrañ Christus so sag
þad Braud er ein Merking mijns Ly
ma(sa þo ecke er nalægur)

Campanus hinn fiorde af Foringj
Sacramentista hañ vmbreytte allre
rans Christi Rædu/ j soddañ Meining
Þad Braud er einn Lykame edur Sk
na Guds/ þar fyrer er þad t Christi
kame/ þui þad sie Mæltæke / ad eig
Gude allar Skiepnur.

Steinchfelldius hinn fimte Fals kien
hann vtlagde Ordeñ Christi j sodd
Meining/Þad er minn Lykame/ S
vilde Christus so sagt hafa/ Min
kame er þad andliga Braud/og sa
Iareñar Natur/ alyka so sem Holld
Elementa Brauds og Vijns er Lykam
ans Næring og Fæda.

Caluinus seiger / ad þetta sie talad
gurate j hañ mæta/ ad þetta Ord L
RAMEN merker Krapt t Verkan
kamans Christi / huor ed ei verdur m
Munñ medtækeñ helldur med Truñe/ hu

Zuingli
ætta Ord
d vera tal
ckre Fig
us so sagt
mijns Li

Foringi
tte allre
ñ Meining
edur Skil
r Christi
e / ad eig

fals kien
i i sodd
ame/ Sc
/ Miñ
/og sa S
n Holld
er Lifan

ie talad
Ord L
Verkan
erdur m
Truñe/ hu

em vpp fer og hefur sig allt j Himeneñ
ar Christur er/ Beza seiger ad vijsu/ ad
Christi Holld og Blod sie sañarliga j
Kuolldmaltijdenne/ Þo forsuarar hann
Meining Caluini/ Þuiad hañ vill þetta
so skilia læta/ ad Kuolldmaltijd Drott
ns handtieriſt j Truñe / huor Trua ad
oppstigie j Himeneñ/og þar medtake Kr
pt og Verkan Holls r Blods Christi/
Eñ Elsentia/Veran/Vnderstadan herrās
Christi Holls og Blods edur sialfr Chr
Holld og Blod sie so langt burt fra
Braude r Vijne j Sacramentinu/so sem
Himeneñ er fra Jorduñe.

Sumer seigia so/ ad Menn skulu giæ
ta ad Meiningu herrans Christi enn ecke
ad hans Ordum. Snogt ad seigia/þa
vtleggia og þyda Sacramentistar og
þeirra Lags menn r Lærefueinar Ordeñ
Christi j þusund Meiningar/og þar vm
eru so margar Meiningar vpp komnar
so sem Hofudeñ eru a þeim morg til/
huar af augliosliga ma sia og merkia/
ad sa vonde Ande hañ styrer þeim/ og
þad/ ad þeir eru vt af Guds riettferds
ugum Dome ad Skomm ordner j þeirra
eigenligre Visku/ af huorre þeir dirfast

Eyj. him

Himneskañ Vijsdom j Skola ad seti
og hønum ad kieña. Eñ oss byriar S
leikanum ad hallda/ ↄ j moteöllum
lu öndum ad forsuara fraṁ ad hall
og fylgia þeim riettum Skilninge/ s
Herrans Christi Ord hafa og med
færa/ ecke alleinasta þar fyrer/ ad þ
Sacramentistar hafa so marguijslig
ranger Meiningar og eru med sialfi
þeim sundurþycker/ heldur fyrer ad
sañar aluarligar ↄ merkeligar Grein

Greiner og Røksemder hu

fyrer vier ecke eigum ad vikia fra e
folldum Skilninge Herrans Chr
sti Innsetningar Orda.

1 Su fyrsta Grein er þesse/ Ad m
þui Christur hefur so talad/ og so
Orde komest/ hañ sem er Ord Fodurs
kuñande liosliga og skyrliga ad tala
hafande þar og allañ Vilia til/ Hañ
og sa Spamadur og fyrer heiteñ M
las/ vm huorn Gud hefur so talad b
ed og bifalad/ þ... skulud hønum h
ra og hlyda/ Deut. 18. Matth. 17
Ecke skipar hañ oss ad kieña hønum
ed

þa corrigera hann / eda ad sueigia og deyfia hans Ord epter vorum Potta v Vilia. Og sannarliga þa hliota þeir af Diöflenum vera setner/ sem dirfast ad seigia/ ad þeir kunne betur og skyrlig ar og liosligar ad tala/enn Christur sial fur hefur talad / so sem Sacramentistar giöra og giört hafa.

Su önnur Grein eru sialf Testament Orden j sier/ huör ed skrifud eru/ecke med myrkuum Ordum / oskilianligum edur tuiræduum/ helldur liosliga/ skyrliga/ einfalldliga. Þuiad nær nöckur Mladur hñ giörer sitt sydasta Testamen tum/ þa er eingen liosare Vitnisburdur vm hans sydasta Vilia/ enn ORDEN sialf. Og med þui ad Herrañ Jesus hañ hefur sitt Testament jnnsett med so skyrum og liosum Ordum/ þa eigum vi er ecke med myrkre Rædu/ edur tuibentum Ordum þad ad raingia edur oskilianligt ad giöra. Þuiad an storrar Vinkunar og Vanæru vid Herrañ Jesum Christum vorn Lansnara kann þad huörke ad huxast edur talast/ad hañ hafe leiked sier med oskiliande Ordræduum skamt þar epter / þa hañ ætte ad deyia fyrer

Veralldareñar Synder / þa hann vt
Breñande æst t Elsku villde leysa M
kyned / Og skyllde hönum þa ecke hä
vered Aluara þad hañ gætlade naudsy
ligt vera ad skicka t jnnsetia oss til S
luhialpar?

3 J þridia mata / Med þui ad Her
añ Christur hañ so skyrliga og liosli
vtleggur sijn Ord sialfur / so þad v
ur ecke liosligar og skyrligar vtlagt
talad / þar hañ seiger / Petta er mi
Lijkame / sa sem fyrer ydr verdr gief
Þad er mitt Blod sem fyrer ydur v
ur vthellt. Skyllde nu alleina Braud
Vijn / og Figuratum Christi Corpus, þad
sa Lijkame sem merkest fyrer Braude
og þad Blod sem merkest fyrer Vijne
skyllde soddañ Lijkame og flijkt Bl
veitast og giefast j Sacramentum / þ
epter fylger þad vissuliga / ad sodd
Lijkame og soddan Blod sie fyrer oss
lijka giefed: Ellegar ef Mañ villde li
ara tala / Ef ad j Sacramentenu v
est og giefst ecke añad eñ Braud og V
huórt ed merker Holld og Blod Chri
Ceñ er ecke / seigia Sacramentistar) þ
er þ

er þar af augliost/ ad ecke er sañarligt
Holld og Blod fyrer oss vtgiefed. Enn
huad af slijkre Rædu vill epter fylgia/
þad huxe huor Skynsamur med sier.

Og obrigdanliga þa hefur Herrañ Je
sus merkt og fyrer sied/ vt af siñe Gud
doms Speke þa Diofulsins illsku ↄ fra-
leita hreckuijse Maña/ huar af ad ko-
ma munde allskyns Falsmeiningar og
Lærdomar/ þar fyrer hefur hañ viliad
greisa Skordur hier vid/ ↄ hefur ecke la
ted þad vera nog ad seigia so/ Þad er
miñ Lijkame/þad er mitt Blod/ heldr
uppa þad ad hans Ord være riettskilian
lig/ og ad huor Madur mætte vita hu
ada Lijkama og huilijkt Blod hañ gie
fe j Sacramentenu/ þa leggur hañ þar
til þesse berlig og lioslig Ord/ Sa Lij-
kame sem fyrer ydur vtgiefst/þad Blod
sem fyrer ydur vthelleſt/ þetta sama
meinar hañ eñ ecke ert neitt añad.

4 Fiorda Beniijsing er þesse/Med þui
ad Gudspialla menñerner verda so sam-
hliода j þessu/ þar med og eirneñ S.
Pall/ huor ed þessa Sacramentis Inn
leming kuedst medtecked hafa af sialfum

Christo / þesser aller hafa hermt e
Ord epter Herrans Christi Munne/
christeligre Kirkiu þau giefed + epter
lated/ Ad Braud og Vijn j þui N
leita Sacramente sie sañarligur Lijf
me og sañarligt Blod vors Herra J
Christi. Þad skal og eingeñ lata vi
sig/ ad Lucas og Paulus/ þeir kom
ecke sielliga eins ad Orde/ og þeir M
theus og Marcus/ þa þeir tala vm
oded Herrans Christi. Þuiad eñ þo
er kuede so ad Orde/ Þetta er Blod
ns nyia Testamentis/ Eñ hiner adrer
gia so/ Þetta er Kaleikur hins n
Testamentis j mijnu Blode/ þa er þ
Meiningune og Skilninge Ordaña ei
eñ Mismunur / helldur er allra þei
Aform eitt + Asetningur/ad seigia s
þad j Drottenligre Kuolldmaltijd
ist og giefest med Kaleiknum j Vijne
sannarligt Blod Jesu Christi/ huo
hann hefur vthellt til fyrer giefning
Syndaña / med huorju Blode jmstife
sett og stadfest er þad nyia Testamen
huort ed Gud Drotteñ hefur giort
vppreist vid sijna christeliga Kirkiu/

þui ad hañ fyrer hiet og gaf sinn Son/
huỏr ed fyrer sitt eiged Blod hefur full-
komliga stadfest soddañ Testamentum.

Su fimta Beuỏsing er þesse/ Med
þui ad Christur hañ er sañordur / Ja
ge kañ osatt ad seigia/ og ecke kañ villt
ad fara/ og ónguañ a talar dregur mz
sijnum Ordum/ þa eigum vier hónum
ad trua. Nu er Christus har med t eir
nen almattugur/ j hia huỏrium eckert
er ómóguligt/ Num. 11. Luc. 1. Hañ
er sa sem a himnum og a Jỏrdunne j
Sionum t ollum Vnderdiupónum giỏr
er allt huad hañ vill/ Psal. 135. Hañ
er sa sem alla hlute hefur af ónguỏ Ef
ne skapad/ Gen. 1. Nu med þui hón-
um er allt móguligt / og hann vill ad
sitt Hollð sie eted j Sacramentenu/ hañ
vill ad sitt Blod sie þar drucked/ huad
skal þa hindra oss fra þeirre Tru/ ad
þad skule so j Sañleika skie/ sem hañ
hefur lofad?

Hier hliotum vier vorn t Almanligañ
Skilning og Holldliga Skynseme j Ta
ume ad hafa/ lata hana ecke rada/ taka
hana so sem til fanga/ so ad hun hlyd

en sie Herranum Christo / Einkum fyr
þañ skulld / ad þetta Efne heyrer ec
til vorre Skynseme / helldur ahræret
vora Tru. Og er þar fyrer þetta
hrædelig Gudlöstun / ad vœna Gud
sañinda med vorre Vantru / so sem
þeir Sacramentistar dirfast ad giöra
þeir ed Herrans Jesu Christi Guds S
ar Ord þess almættuga og sannorda
dirfast ad hallda / so sem eins annar
Mans sem bœde er lijtils verdur t va
mættugur ad hallda edur formeiga
hañ lofad hefur / Jæ / þeir þora
beygia þau t sueigia og spottligar
leggingar þar vppa ad giefa / þar þ
seigia openberliga / ad vier prœtum /
kieppum vm þañ Lœrdom sem bœde
onytsamligur og af öngre Skynsem
huörn Lœrdom ad vier þo ecke (seig
þeir) kuñum ad forsuara / vtan allei
asta med blautum og berum Christi
dum / Þad er minn Lijkame / Þad
mitt Blod / t ct. Sumer skamast sij
ecke ad tala þessum Ordum / ad Gu
med öllum sijnum Almætte giete þa
ecke giört / ad Nœtturligur Christi Lij
kame kuñe vnder eins ad vera nalœgu
nem

nema j einum stad. Gud hañ nade slijkre Ofdirsku ad spotta so Gud Drottinn Skapara sinn.

6 Su siötta Beuijsing er þesse/ Ad med þui þesse Ordeñ einfalldliga epter Bokstöfum skileñ/ og þesse Meiningeñ Jñsetningar Ordaña er ecke j mote nöckre Grein heilagrar Ritningar/ og ecke j mote nöckre Grein christeligs Lærdoms helldur ad eins j mote Mañligum Skilninge/ þar med þa samhliodar þesse Meining vorre Truarjatnimgu/ þar vi er so seigum/ Eg true a Gud almattugann z cf. þuiad Prophetaña/ Herrans Christi og Postulaña Ord skulum vier so j allann mæta skilia og vnderstanda so sem Ordeñ hlioda/ nema þuiad eins/ ad af þeim Ordum epter fylge eitt huad obekuæmeligt/ þad ecke er a mote Mañligre Skynseme (huör ed allena þui truer/ sem hun sier a med Augonum og þreifar a med Höndonum) helldur j mote Heilagre Ritningu/ edur einhuörre einne Höfud Grein christeligrar Truar: Og nær so ber til ad nöckur Mals grein hun er annad huört j mote Ritninguñe/ edur j mote einhuörre Truareñar Grein/

Þa hid fyrsta skal leita vid/ad þau Or
edur su Mals grein fae bikuæmeligr
Vtlegging enn þad Ordeñ sialf hlyda/
þo so ad su Vtlegging sie ecke Guds O
de a mote. Og j slijku efne þa skal M
ur giæta ad Malysku þeirrar Tungu
sem j þañ Tijd vered hefur/ so og lijf
ad ödrum sönnum Rökum og Greinu
Gudligrar Ritningar.

Til Dæmis ad taka/ Christr seiger Math.
Ef þitt Auga hneyxlar þig/ Hönd eda Fot
þa slijt þad vt/ högg þad af. Þesse Ord þ
samhlioda ecke þui þimta Bodorde/ þu skal
ecke deyda / ecke helldur þeim Ordum/ hv
hefur vm Alldur sitt eiged Hold hatad? þ
þyrer þa eigum vier ad leita vpp annañ Sk
ning þeirra Orda/ enn þad Orden hlyda t

VII Siøunda Beuijsing er þess
Med þui/ ad þeir sem an riettrar Tr
ar ganga til Sacramentis/ verda sek
vid Hold og Blod Christi so sem S
Paall hañ liosliga kienner/ 1. Cor. 1
Þar hañ seiger/ Huör overdugur et
af þessu Braude/ edur dreckur af Ba
eik Drottins / sa er sekur vid Hold o
Blod Drottins/ Jtem huör overdugu
etur og dreckur hier af/ hañ etur ↄ dre
ur sialf

ur sialfum sier Dom/ þar med ad hann giörer ecke mismun a Líkama Drottins Og j þre Latinsku Kirkiu er so sungid.

Sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen jnæquali vitæ vel jnteritus. Þad er so ad skilia/ Sacramentum medtaka bæde goder Menn og vonder/ enn þo til olíks Gagns þviad þeir enu godu medtaka þad sier til Lífs/ enn þeir Vondu medtaka þad sier til Dauda.

Sie nu Herrans Christi Líkame ecke j Sacramentinu/ helldur ad Sacrament id sie ad eins Merking hans Líkama/ so sem þeir Sacramentistar vilia/ hvad er þad þa ad giöra Mismun a mille Líkama Drottins og annarar Fædslu? Og ef ad j Sacramentinu giæfist ecke nema Braud/ hvört Braud ad ecke være nema Teikn ϸ Merke fraveranda Líkama/ hvörnen gieta Menn þa orded sekur vid Herrans Christi Líkama? Þviad hvörs hlutar sem hvadur hann neyter ecke otierliga nie orietteliga/ af þeim ver hann ecke sekur med sinne Neyslu/ Enn med þvi ad Menn til sijn overdugliga medtaka og eta Líkaman Christi/ hvörned j Sannleika er epter oraskanligu Verk

ans Christi Ordum þar nalægur me
Braudenu / þar fyrer þa koma þeir
er sig med sinne overdugre Neyslu Gu
Reide og verda mz riettu fyrerdæmder
Hier j mote mæla þeir Sacrament
ar / seigande so / Ecke seiger S. Pall
Huór overdugur etur Líkama Christi
helldur so / Huór overdugur etur af
ssu Braude ↄ dreckur af þssum Kalei
Andsuar. S. Pall hañ seiger liosliga
Huad fyrer Braud og huilíkañ Kale
hañ meinar / sem er þad Braud ↄ þa
sama Kaleik vm huórn Christus so sei
er / þad er minn Líkame þad er m
Blod. Og þesse Grein S. Palls Ord
hun kieñer oss liosliga / ad epter Helg
ena / þa er Braud Braud / og Vín
íjfur Vín / enn er þo samt sannarlig
Holld og Blod Christi / huórt ef Me
overdugliga medtaka / þa medtaka þ
þad sier til Afellisdoms og Fyrer
dæmningar.

VIII Attunda Beuíssing. Med þ
ad þeir Ellstu Kieñefedur christeligra
Kirkiu hafa so vnderstaded ↄ skilid Her
ans Christi Ord / so sem þau einfall
liga hlyda / eins og vier / þa vil eg hu
epti

epter setia huad peir hafa kient og hvorneñ peir hafa skled Ordeñ Christi/ Eñ þo þesse Grein vors christeliga Lærdoms þurfe ecke Beuýssingar edur Styrkingar vid af peirra Virdingu edur Alite/ þo samt vilium vier ecke forsma peirra Vitnisburde/ helldur ad Fromer Menn og Gudhrædder mættu j sannre Meiningu þar af styrkiast og stadfestast.

Ignatius huór ed lifde / Anno Christi 110. Og var Læresueinn hins heilaga Policarpi/huór Policarpus ed var Læresueiñ Johañis Postula/hañ seiger so/ Sacramentum er holld vors Herra Jesu Christi/ huórt ed pýnt var fyrer vorra Synda saker/ huórt Fadereñ fyrer sýna Mad vpp vakte fra Daudum/ huór hann neitar þessu/ sa er Villu madur.

Iustinns Martyr huór ed lifde / 169. Aarum epter Christi Hingadburd/ hann talar so/ Ecke medtókum vier þetta j Kuólldmaltijd Drottins so sem annad almeñeligt Braud og almenneligt Vijn/ helldur so/ ad lijka sem Christur vor Lausnare er fyrer Ord Guds ordeñ holld/ þad er/ hañ er ordeñ Madur/ og hef

ur oss til Saluhialpar hafe sannarligh
Holld og Blod. So seigium vier og e
nen/ad fyrer Ord Bœnareñar ϸ Packar
giordariñar/ þa verdur þesse Heilag
Fœda af Herranum Christo Helgud o
Blessud/nœrande og lyfgande vort Ho
ld og Blod/ og hun er Herrans Chris
Cſa Madur er ordeñ) sañarligt Holld
Blod. Þuiad so hafa Postularner kien
oss j þrre Ritningu er vier köllum Gud
spiöll/Atferdena Christi og hans Bifal
ing/ ad þa hañ hafde teked Brauded o
giört þacker/ þa hafe hañ sagt / Þa
er miñ Likame/ Giöred þ j mijna Mi
ing. Sömuleidis þa hañ tok Kalekeñ
og hafde þackad/þa hafe hañ so sagt
Þad er mitt Blod.

Jreneus/ Sem lifde Anno Christi
178. Þad Braud sem er af Jördunn
þegar Guds Kallan og Bifalning kiem
ur þar til / þa er þad ecke leingur al
meñeligt Braud / helldur eitt Sacra
mentum/ huört ed komed er j tueimur
Hlutum/ einum Jardneskum/ödrū Him
neskum/ sem er Brauded og Likamen
Herrans Christi. Og j ödrum stad seig
er hañ so/ þegar Herrañ Christur hann
tok

Hok Brauded/ þa medkienner hñ openberliga ad þad er sinn Lykame/ og stadfester ad Kaleikurenn sie lykka j sama mata sitt Blod. Og enn j ödrum stad. Þegar GRD Guds þ kiemr til Braudsins og Vinnsins/ og verdur þar yfer lesid/ þa verdur þar af eitt Sacramentum Holldsins og Blodsins Jesu Christi. Jtem / huörnenn dirfast þeir ad neita þui/ ad vort Holld verde niotande Gudligrar Gæfu/huört ed mettad og dryckiad verdur med Hollde og Blode Jesu Christi?

Tertulianus lifde Anno Christi 220.

Herrann Jesus hñ hefur openberliga vott ad/ þad hann hafe af Hiarta epter lang ad ad eta Paskalambed med sinum Læresueinum/ og hann hefur teked Brauded/ og skipt þui med sinum Læresueinum/ og giört þad ad þad er hans Lykame sem þeir ætu. Jtem/ vorer Lykamer þeir verda med Lykama og Blode Christi sadder/ so ad Sælernar mætteest og endurnærdar verde af Gude.

Concilium Nicenum.

Huört hallded var Anno Christi 300.

Jhuölldomaltid Drottins skulum vier

ecke anduirduliga alÿta Brand og Vÿ
sem þar verdur fram̃ lagt/ Helldur sku
um vier lypta vpp Hiörtum vorum/ o
hugleida med riettre Tru/ ad a þui H
laga Alltare sie nalægt Lambed Guds
huört ed ber Heimsins Synder/ Og vie
sem medtökum j Sañleika hans dyrm
ta verduga Holld og Blod/ vier truum
ad þad sie Pantur og Jñsigle vppa vo
ra Vppris̃u

Hilarius sem lifde a 350. Aare epti
Hingadburdeñ. Ord Guds (seiger hañ
þad er j Sañleik orded Holld/ og j Sa
cramentenu medtökum vier sañarligta þ
Ord huörs ad Hollded er orded. Jtem
öngua Orsök höfum vier þar til/ ad e
fa huört ad Holld og Blod Herrans
Christi sie j Sacramentenu edur ecke/
Þuiad ut af Herrans Christi Medkiem
ingu og vorre Tru er þar sañarligt Hol
ld og sañarligt Blod Christi / Og þeg
ar vier þad so etum og dreckum/ þa ver
þar þad þetta j oss / ad vier erum med
Christo og Christus medur oss.

Basilius Magnus/ Vier eigum ad giöra
oss hreina af Syndeñe/ þegar vier göng
um til Helgedomsins og vilium eta Herr
aus

ans Holld og drecka hans Blod/ so ad
vier saum ecke afellis Dom med peim
sem Lifflæted hafa Herrañ Christum.

Epiphanius lifde Anno Christi 380.
Huor hañ truer ecke ad pad er satt sem
Herrañ Christur hefur sagt/ hañ miss-
er Guds Nadar/ og tapar sinne Sælu
hialp. Eñ pegar vier heyrum ſ truum
pa truum vier ad j Sacramentenu sie
hans Holld og Blod.

Ambrosius lifde Anno 369. S: Paul
kieñer oss/ ad vier skulũ mz hræslu og
klockuu Hiarta ganga til Guds Bords/
so ad Hiartad vite/ ad pad er skylldugt
ad veita hönum Heidur og Lotning hu
ors Lifkama Madur vill medtaka:
Jtem til Theodosium Keisare talar hañ
so/ pa hañ sette hañ vt af Sacrament
enu og Kirkiuñe/ fyrer pad mykla Mañ
drap sem hañ liet drygia/ huorium Au
gum villdu alyta Mustere Drottins?
Med huorium fotum willtu ganga vm
pad Heilaga Golf? huornen villtu hiñ
Ranglæte vpp hefia pijnar Hendur/ af
huorium Bloded drypur eñ nu? huorn-
eñ villtu med slijkum Hönd um medtaka
Heilagt Herrans Holld? Med huorre

Ofdirfd villtu med þínum óhreinum
Munę taka til þín Kaleik þſſ dyrmæta
Blodſins Chriſti / Þar ed þu fyrer Gr
md þína Orda ſo myklu ſaklauſu Bl
de hefur vthellt.

Hieronymus lifde Año. 380. Braud
Þ Herrañ Chriſt braut ↄ gaf ſínū Læ
eſueinum / þad er Líkame vors Lauſ
ara Jeſu Chriſti / j þui ad hann ſagd
til þeirra / Taked og eted / þad er min
Líkame. Og þad Víned ſem hañ ga
ſínum Læreſueinum þad er Blod hir
nyia Teſtamentis / ſem fyrer marga e
wthellt til fyrergiefningar Syndaña.

Auguſtinus lifde Año. 380. Huórn
ſkulum vier ſkilia þetta ſem hñ ſeiger /
Huór hñ etur mitt Hold ↄ dreckur mit
Blod hañ ſkal vera med mier ↄ eg me
hónum? Eigum vier ad ſkilia / ad þe
ta ſie talad vm þa / vm huória S. Pall
ſo talar / ad þeir ete Herrans Líkama
ↄ drecke hñs Blod ſier til Afelles doms
Langt fra. Svikarenn Judas ſa ſem
ſellde Chriſtū / þott hñ medtæke Sacra
mentum Holldz og Bolds Chriſti me
þeim ódrum Læreſueinonum af Hende
Herrans Chriſti / ſier ſialfum til Doms

afellis

afellis/er hañ blifen j Christo og Christ
ur med hönum? Nei ecke. So og flare
adrer sem med hræsne medtaka holld ⁊
Blod Christi/ edur peir sem eta Christi
Lykama og drecka hans Blod/ og falla
sydan fra riettre Tru ⁊ verda Guds nid
ingar/blyfsur Christus j peim ⁊ peir med
hönum? Langt fra. En par er sierlig⁊
ur hattur og anar Mate til / og huör
hañ med peim hatte etur og dreckur/ sa
blyfsur med Christo ⁊ Christur mz hñ.

Item/ So hefur heilögū Anda pock
nast/ad til heidurs ⁊ Æru vid pad dyrd
liga ⁊ haleita Sacramentum/ pa skulu
Vleñ christner pess fyrr neyta eñ nöckrar
anarar Fæda.

Item/ pad sama medtaked til ydar
j Braudenu / sem a Krossenum hieck/
Og pad sama medtake pier j Kaleik⁊
num / sem vt rann af herrans Christi
Sydu a Krossenum/ En huör hñ vœner
Christum O sañinda/ peim verdur pad
Daude eñ ecke Lyf.

Item/ Petta er þ vier seigium/ ⁊ pad
vier j allañ mata hölldū/ ad petta Sa
cramentum pad verdur af tueimur hlut
um/ og tueir hluter eru par jnne/ sa fyr

F vid. re er

re er ſynelig Mynd Brauds og Vins/ ſ
añar er oſyneligt Holld og Blod vo
Drotrins Jeſu Chriſti.

Jtem/ vier ſkulum hallda / ad Gu
giete þad giórt/ ſem vier faum ecke m
ſióckru mote ranſakad. Þuiad j ſodd
efnum/ þa er þad allt komed hier vn
er/ ad ſa ſem Þ giórer/ hñ er almattug

Jtem/ j þeſſum Agreiningе/ Huad
med huórium hætte Braud j Kuóllo
maltýdeñe ſie Líkame Chriſti / þa ſku
um vier ecke lýſta a Natturuñar Hla
eda ſkickan/ mz þui ad þad ſama Holl
er j mote Natturuñar Skickan af heil
um Anda gieted/ og af Jomfrur Lí
ſe fædt.

Jtem/ allt þetta (þier elſkuliger
ſkal oſſ þiena þar til/ ad vier Holld o
Blod Chriſti ecke alleinaſta etũ j Sacra
mentenu (huad marger jller og overdu
er gióra) helldur ſkulum vier ſo eta þad
og drecka / ad vor Aund hun verde o
eirneñ þar af Hluttakande / ad vier
mærtum ſo ſem Lider og Limer Líkam
ans Chriſti blýſa med hónum/ og fyrer
Hans Anda þroaſt og ſtyrkiaſt.

Chriſtur hañ hefur af Jórdunе Holld
a ſig

a sig teked / þuiad hañ hefr hier a Jörd
uñe j Holldinu geinged / og hefur giefed
oss sitt Hold ad eta / til vorar Endur-
lausnar og Sæluhialpar.

Chrisostomus lifde Anno Christi 398.

Vier vilium ahrærra Fall hans Klæda /
Ja / ad vissu hañ sialfañ / Þuiad ef vi-
er vilium / þa leggur hañ fram fyrer oss
ecke alleinasta sijn Klæde / helldr og eirn-
en sinn Líkama / Ecke til þess ad snerta
hañ ad eins / helldur til þess ad eta hañ
og verda metter. Þar fyrer þa vilium
vier aller og huór sierdeilis / vier sem er-
um suker / fyrer hañ koma med órugg-
re Tru: Þuiad hafe þeir orded heilbrig
der sem snertu hans Klæde / Huad myk
lu framar munum vier heilbrigder verda / ef ad vier hófum allañ Christū med
oss? Nu heiter þad ecke ad ganga þar
til med Truñe / þo þu alleinasta medtak-
er Líkamañ sem fyrer þig er lagdur /
Helldur hlytur þu ad snerta hañ med ei-
nu hreinu Hiarta / so þu ganger þar til
lýka eins sem geinger þu fyrer Herrann
Christum sialfañ:

Item / Ord hans þau bregdast oss
ecke / eñ vor Viska og vorar Huganer

kuña audvelldliga ad bregdast. Enn
þui hañ seiger/ Þad er minn Lykam
Þa skulum ecke efa þad/helldr trua þ
vissuliga/t alýta hañ med Augum v
rar Truar:

Jtem/ hañ sier þu/ hañ snerter þ
hñ etur þu/Þu villt snerta hñs Klæd
eñ hñ giefur þier sialfañ sig ecke allei
asta ad skoda / helldur ad eta/ so þ
bæde snerter hañ og tekur hañ til þý

Eg vil helldur læta mitt Lýf / eñ
eg overdugum giese Drottins Lýkam
Og myklu helldur villda eg ad mý
Blode være vthellt/ helldur enn ad
giefe/ edur leyfe ad giefed verde þad
ra Heigasta Blod Herrans Christi nó
rum þeim sem er overdugur.

Hugleide og giæte hier ad/ þeir ed til Sac
mentis taka huórn eiñ sem ad kiemur/ og hu
eckert vm/ huórt hañ er verdugur edur ov
ugur skickanligur edur oskickanligur/ þuiliz
gióra sig hluttakara añarligra Synda/ þ
Þar stendur gieped ecke Hundūum þad Heilag
og kasted ecke Gimsteinum þyrer Suýn / Og
ódrum stad . Draged ecke Oked med þeim
gud hræddu.

Og enn seiger Chrysostomus. Þeg
þu geingur þar til med hrænu Hiarta

þa medtekur þu þad þier til Sæluhiaℓ
þar. Enn ganger þu þar til med eirne
þondre Samuiſku / þa medtekr þu Hol
ld og Blod Chriſti þier til Reſſingar ℓ
afellis Doms / Þuiad huór hañ overd-
ugur etur og dreckur hier af / hañ etur ℓ
dreckur ſialfum ſier Dom. Þuiad huór-
tueggie verdur refſtur / ſa ſem ſaurgar
eitt Konungligt Purpura Klæde / og ſa
ſem þad ſundur rifur edur hóggur. Þeſſ
um er ecke þeir oliſker ſem Herrans Lý-
kama medtaka med ohreinu Hiarta /
Þuiad þeir forþiena eins Straff / og þr
ſem negldu Herrañ Chriſtũ a Kroſſeñ-

Jtñ / O hó / Huilíkt Daſemd er þetta
o huilíkt Giæſka Guds / ad hñ ſem þar
er vppe / hia ſijnum Himneſka Fódur ſit
iande / hañ ſame verdur a ſómu Stun-
du med allra Manna Hóndum hóndlad-
ur og þreifanliga med Hóndum hafdur
og hann giefur ſig ſialfañ óllum þeim
ſem hañ vilia medtaka og þann girnaſt
ad hóndla.

Cyrillus / hefr lifad Año Chriſti 440.

Þier medtókum vid Guds Bord þ Hei-
laga Holld og þad dyrmæta Blod Chr
iſti / huórt ad oſſ i Braude og Vijne lif-

ande giörer.

Jtem / Pad huad oss j Drottenligi
Auölldomaltijd er vætt og giefid / pad
sannarligt og eigenligt Holld og Blo
pess lifanda og lyfgiefanda ORDS
huörs aller verda hluttakarar þr ed(m
riettre Tru) til Guds Bords ganga.

Theophilactus hefur lifad Año Chris
400. Enn þo hann hafe nöckra Vill
haft vm Vmbreyting Brauds j Holl
Christi (sem fyrr er vm talad) þa ska
hier þo fram setia nöckrar Greiner / þe
hañ skrifad hefur / af huöriu skilia m
ad þesse Lærdomur sem þeir Sacra
mentistar med fara / ad Braud og Vi
merke ad eins Holld og Blod Christi / s
ein Gudlastan j giegn Christo / og eins
smanarligur ↄ fordæmanligur Lærdom
ur. Þar fyrer talar Thophilactus so /
þesse Ord / Þad er minn Lykame / þa
votta / ad Lykame Drottins sie Braud
þad sem á Alltarenu verdur helgad / og
samhliodar ecke vppa Þyding edr Mer
king (so sem Sacramentistar nu hallda
ad Brauded ad eins merke Christi Lyka
ma) þviad Christur hefr ecke sagt / Þad
er ein Figura Mynd edur Merking mÿ
ns Lyk

ns Lykama/ helldur so/ Pad er minn Lykame. Og j odrum stad seiger hñ so/ Gief Giætur par ad/ ad pad Braud sem j peim leyndum Dome edur Sacramentenu af oss eted verdur/ pad er eingen Figura edur Merking Drottins Lykama/ helldur er p sañarligt Holld Christi/ þuiad ecke hefur hañ sagt/ Pad Braud sem eg gief ydr er Figura edur Merking mins Hollds/ helldur er pad mitt Holld. Og eñ j odrum stad yfer Pistileñ til Coritnheos pa seiger hañ so / Pad Blod sem er j Kaleiknum er pad sama Blod sem vt er ruñed af Sydune Herrans Christi.

Nær ed vier neytum pessa Stormerkis pa hliotum vier ad trua stodugliga og spyria ecke ad/ hvornen kann petta ad skie? Þuiad Holldligur Madur sem fer epter Natturligum Hugreningu sinum hañ skilur ecke pa hlute/ sem ganga yfer Mañliga Natturu ? eru Andliger:

Damascenus seiger so/ Braud og Vin er eingen Merking Mynd edur Figura Hollds og Blods Christi/ pad er langt fra/ helldur er pad Guddomlegur Lykame Drottins. Þuiad so seiger Drott-

eñ sialfur/ Pad er minn Lykame/ e
ecke Figura eda Merking mins Lykam
Helldur minn Lykame/ Pad er ecke M
king mins Blods/ helldur er pad mi
Blod. Nu ef pu spyr par ad/ hvörn
I hvörn mata? Pa vitum vier ecke
ad ad seigia par til/ eñ Ord Drottin
Pad er minn Lykame/ Pau eru sönn/
öptugr almattug/ Eñ med hvörju mo
pad verdur/ Þ er oransakanligt.

S. Bernhardus hefur lifad vm Þ Ar
1112. Hvad er pad sem Menn eta? M
uliga medtaka Þr aller Alltaresins S
cramentum/ Eñ sumer eta Christi Ho
ld Andliga/ og drecka hans Blod/ e
sumer ecke/ helldur alleinasta Sacram
tum/ pad er Hollded Christi vnder S
cramentinu:

Gregorius Nazianzenus/ Ef pu oefs
girnest ad lifa/ pa medtaktu Christi Ho
ld og dreck hans Blod/ og lat Holld o
ur Pislu Guds Sonar ecke hneyxla pig
So ad pu fyrer Foruitne og Vantru p
na ecke verder ogudligur fundeñ.

Theodoretus/ Epter Blessanena (pad
er epter Helgunar Ordeñ) köllum vie
Brauded Christi Lykama/ og Kaleiken
köll

köllum vier Christi Blod. Ecke ad Braud og Vijn misse sijna eigenliga Nattu ru og Art/ helldur eru þau so sem hul ed Teikn/ fyrer huórt vier truum oss ad medtaka holld ok Blod Christi.

Gregorius Nysenus seiger so / Fyrst er það Braud alment Braud/ eñ þegar leyndur domureñ giörer það heilagt/ þa verdur það kallad/ ok það er eirnen sañarligur Líkame Christi.

Fleire Vitnisburde viliñ vier ecke fraṁsetia/ þuiad hoof er best hier a ad halda/ so ad Lesareñ fae ecke sturlan/ þar af helldur Vnderrietting. Eñ vt af þessum Vitnisburdum er það augljost/ ad þeir hellstu og Ellstu Lærefedur christeligrar Kirkiu/ allt j fra Dögum Postulaña og hart nær til vorra Daga/ þeir sem Mals hafa hellst metner vered/ þr hafa fastliga hallded sier vid Ordenn Christi/ so sem þau hlioda/ epter einföldum Bokstöfum. Og þeir hafa haft og hallded med oss/ ad sañarligur Líkame ok sañarligt Blod Christi giefest öllum þeim sem til Sacramentis ganga/ med Braudenu/ edur j Blaude og Vijne/ edur vnder Mynd Brauds og Vijns. Og

Þo so sie/ ad þesser Lærefedur/ hafe sy
dum brukad þesse Ord/ Teikn/ Myn
edur Figura/ edur önnur þuilijk/ þa h
fa þeir þo ecke meint þar med allt Sa
cramentum/ helldur amañ parteñ/ sem
er þau ytre synelegu Elementa Braud
sins og Vijnsins/ þad hafa þeir kalla
Mynd/ Teikn/ Figuru/ ecke fraueranda
Hlutar/ helldur þess sem sañarliga e
nalægur/ sem er sañarligs Hollds + B
ods Jesu Christi. Af huöriu og eirnig
er openbert/ ad j önguan mæta þa haf
þeir sambyckt þa Papistaña Transsub
stantiation/ helldr er þra Lærdom: þa
þuert a mote. Þetta er vijst og satt
Og þott hier kuñe nöckud ad finnast/ þad
ei samhliodar vid Herrans Christi og
Postulaña Ord/ og Meining/ aldeilis/
þa skal þui ecke fylgia. Þuiad so leingi
og þangad til eigum vier ad hlyda þui
Lærefedrum/ sem þeir kienna eitt med
Christo og hans Postulonum/ fram
er ecke.

IX Su niunda Beuijsing huar fyrer
vier ecke skulum vijkia fra einfölldu Skil
ninge Jñsetningar Ordaña Christi hvn
er þesse/ Ad þeir sem hellster vpphass
Meñ

Menn vorn þessa Groa og Brætu vm Sacramented / og þar ed fyrst toku til ad vtleggia Christi ord j añarliga Mein ing / ↄ þau ad forfalska / þr hafa sumer seinged hryggeligañ Afgang / sũer hafa falled j hrædeliga Angist ↄ Samniskũ ar Skielfing ↄ Plagu / Sumer hafa kaſt ad christeligre Tru / giefed sig til Tyrk ians og añara Heidingia / og orded Nid ingar Guds.

Af Carolostadio er skrifad / ad eitt sinn hañ var j Predikunar stol j Borgeñe Ba sel / þa hafe hñ synst gãga j Kirkiũa eiñ Madur frabærliga stor og mikill / Hu ørn eingeñ þo sa nema hañ alleina / þesse Komu madur hñ sette sig edur stod hia Borgmeistara / vm Stund / gieck sidañ vr Kirkiuñe / ↄ kom j Hus Carolostadij / þar fañ hñ son Carolostadij lijted Barn korn / Barned tok hñ a loft / so sem vill de hañ fleygia þui nidur / eñ giørde þui þo ecke Mein / Helldur skipade þui ad seigia Fødr sijnum / ad epter þria Daga ætlade hañ sier aptur ad koma og sækia hañ Þa Sonureñ sagde nu Fødur sijn um fra þessu / vard hñ jafnsnart hræd dur og skielfdur ↄ var daudur a þridia

Deige ✝ for Diöfle j valld. Soddan
da hefur haft / sa fyrste vpphafs Ma
ur þessa Oroa / og þeirrar Villu sem
nu geisar / og mestañ Skada giörer G
ds Christne. Vm þeñan Carolostadium
skrifar Philippus Melanchton so.

Carostadius var sa hiñ þytste sem vppkuc
te þeñan Oroa / grimur Madur og o þydu
haþande öngua goda Ment edur Lærdom / ch
sinnadur / einþyckur / sa ed goda Mañkos
huörke visse nie a sier synde / so langt er þ
þra ad med hönum væri nöckurt Merke hi
Helga Anda / helldur haþde hañ Merke Ogu
hræsluñar / Hañ þordæmde Lagasetninga all
ra Heidiña Pioda / og villde ad dæmt væri
öll Veralldlig Mæl epter Moysis Lögum / h
vard þullsnart samþyckur Villu þeirra An
baptista / sem skirdu Menn vpp aptur / hñ m
ur braut öll Likneske ur Kirkium þegar stra
ad Lutherus tok til ad predika og skriþa
mote Pauadomenum / huöria hans Tiltekt a
Lutherus straþþade / þar þyrer vard hañ gra
mur vppa Lutherum. Og þessa Prætu vi
Xuölldmæltijd Drottins hoop hañ hellst a
Hatre vid Lutherum / en ecke ap nöckre Gud
rækne / Petta er kunugt allmörgum / huörie
ed Vitne meiga vm bera / ad eg opskriþa hie
eckert / Og ep þörp være a Votrum / þa eru til
hans Bækur / þær bera liost Vitne hönum
mote / þui þar ma sia / ad hañ hefur öngua go

da rietto

da rietta Orsök hapt ad skripa soddañ. Hann þuætter margt og skrapar vm þta Ord PAD og leider þo þraũ ôngua Vitnisburde þeirrar þyrre Christneñar/ eda Heilagra Lærepedra/ Eckert Ord þinst j hans Skript huar ap mer kia ma/ ad hañ hape med sier nôckurn Guds Otta/ hañ ad eins kallar og hropar/ og meste partur ap þui hañ skripad hepur/ er ecke nema Brixle og Lastyrde/ eñ læst þo þorfunar vel tierôgur. Hañ er storhugadur Madur/ kann ecke ad hallda sier kyrrum/ þar þyrer þa pylgi er Metnadur og Reide/ ꝛ ct.

Næst epter Carolostadium kom Zuinglius/ hañ fiell j Strisde/ Vm þennañ skrifar Lutherus so j hans litlu Jatningu vm þad Heilaga Sacramentum.

Epter þad Zuinglius var þalleñ/ þa vtgaf eck a Prent eitt Bæklingur/ huôrn hann hepur att ad skripa litlu eitnu þyrer sitt Apþgang/ med Nafne Christianæ fidei Expositio, ad Christianum Regem & ct. Þesse Bæklingur a ad vera Kuriel allra hins þyrre Boka. Og ad þesse Bæklingur sie hans eigen Zuinglij þad ma þeckia ap hans villre Rædu og þyrre Meiningu.

Þa eg sa nu þennañ Bækling/ vard eg hræddur miôg/ ecke mina vegna/ helldur vegna hins/ Þuiad hape hañ gietad skripad slikt epter þad sier vorum þorlykter j Marborg (vm rietta

Meining Sacramentis Ordaña) þa er þar
ap augliost/ ad allt huad hañ medkiende
jatade þyrer oss j Marborg / þa hefur hañ
giört ap þölsku Hiarta/ og hape hañ daed me
soddañ Siñe/ þa er vgganda vm hans Sæl
hialp/ huörsu miög sem hans Lærisueinar
Epterkomendur hallda hönum þram/ og kall
hañ Heilagañ Guds þiss arvott/ Og Gud
de soddañ Heilagañ þiss arvott.

Þuiad i þessum ædur nefndum Bæklinge
hañ ecke alleinasta Gvinur þess Heilaga Sac
mentis/ helldur er hann ordeñ med öllu mo
eiñ Heidinge/ So langt er þad þra/ ad han
hape betrad sig og sied ad sier/ so sem eg me
ta ad skie munde. Þad mættu hier med mer
ia/ ad a medal añara Orda j Bæklingenum þ
talar hañ so til Kongsins.

Þar (añars Heims) muntu sia j einum Sö
skap alla Heilaga / Vijsa / Mañlega / ærlig
Menn/ þañ Endutleysta og Endurlausnara
Adam/ Abel/ Enoch/ Noah/ Abraham/ Isa
ach/ Jacob/ Juda/ Mosen/ Josua/ Gideon
Samuel/ Eliam/ Eliseum og Esaiam/ og þ
Jomþru Guds Gietöru vm huörja hañ hefur
þyrer spad/ Dauid/ Ezechiam/ Josiam Kij
arañ / Petrum / Paulum/ Herculem/ Theseum
Socratem/ Aristidem/ Antigonum/ Numam/
Camillum/ Catones/ Scipiones og alla þenn
Forþedur sem j Truñe eru endader/ &c.

Þetta stendur j hans Bæklinge sem hñ skal
skrifa

skrifad hafa litlu þyrfi sín Afgang/hvör Bæl
ingur halldeñ er ad sie Gyllinestycke og best af
öllum hins Bokum. Seigdu mier nu/hvör sem
þu ert sem villt vera Christeñ Madur/hvad
liggur a Skyrneñe/a Sacramentinu/a Christo
edur Euangelio? Hvad þurfa Menn vid Spa
mañana edur Heilagrar Ritningar/ef ad Gud
lauser Heidingiar skulu ordner Saluhialpliger
og Heilager med þeim Heilögu Forfedrū pro
phetum Postulum/og komner j Himerike/hu
öria hañ hier vpp reiknar / sem er Socrates/
Aristides/ lyka eirneñ sa grimdarfulle Numa
sem j Romaborg vppreiste allskyns Skurgoda
dyrkaner epter Andskotans Jnblæstre/So sem
skrifar S. Augustinus jn Libro de Ciuitate
Dei/ Item Scipio og adrer fleire sem eckert
hafa vitad af Gude/ af Heilagre Ritningu/af
Euangelio/ af Christo/ af Skyrneñe/ af Sa
cramentinu edur af christeligre Tru? Sa sem
nu skrifar soddañ og kieñer og predikar/ hvad
mun hañ hallda vt af christeligre Tru annad
eñ þad/ ad hun sie lyk allra Handa Tru Heid
iña manna/og ad hvör og eiñ hvör verde Saalu
holpeñ j sinne Tru/lyka eirneñ Skurgoda dyrk
arar / so sem voru þeir Numa og Scipio.
Hæc Lutherus.

Oecolampadius Lærdur og beste vin
Zuinglij/ þa ed hñ spurde ofall Zuinglij
og hans hörmuligañ Afgang / þa hef
ur hañ af Angist og Harme hugar ord

ed siukur / ꝛ fanst daudur a Sæng sinne
Vm þessañ er skrifad / ad hañ hafe eit
sin Samtal ætt vid ein stormektugan
Fyrsta og Høfdingia / vm þad Heilag
Sacramentum og þa þrætu þa v
vpp komen. Og er þeir ræddust vid si
a mille / og Høfdingen sagde / ad Luther
us hefde fyrer sier Christi Ord / en hin
adrer hefde ecke nema sialfs þeirra eig
lig Argumenta ꝛ Opiniones / þa sva
ade Oecolampadius so / Gud giæfe (s
de hañ) ad mijn hægre Hønd hefde ver
af høggven / ædur en eg tok til ad sk
fa nockurt Ord vt af þessare Lærdom
sins Grein / ꝛ ct.

Syluanus og Adamus Neysserus v
ru tueir sokner Herrar og Predikarar
Heidelberg (So heiter su Borg Pyskalande
Þesser forsuorudu og framfylgdu Læ
dome Zinglij med allre Magt / Vm
der fiell annar þeirra fra Trune og g
sig til þeirra Villumanna sem kallast
trinitarij. Annar gaf sig til þess Tyr
neska Keysara / let vmskiera sig / ꝛ to
Fie af hønum til ad vtbera og skrif
hædungar Ord j giegn Guddominum
Christi Guds Sonar.

Þess

Þessu skylldu Menn ecke gleyma nie i
Vind kasta/ Þuiad j soddañ Tilburdum
er oss fyrer sett liost Dæme Guds Riett-
lætis og hans Reide/ Huad oskanda vær
re/ ad Sacramentistar og þeirra Lags
menn villdu yfervega og sier til Hiarta
ganga læta/ so ad þeir yfergiæfe sijna
Gudlostunar Villu/ og mættu so snuast
a þann rietta Sañleiksins Veg/ Þuiad
sañliga meiga þeir vita/ ad Þ vill vpp
a þa hlyda sem Herrañ Jesus seiger/
Hæine þier ad þesser Galilei/ huorra
Blode Pilatus blādade vid þrra Forna
Blod/ Item/ þeir æitlan yfer huoria
Turnen Siloa hrapade og drap þa/ ad
þeir hafe vered Syndugre en aller ad-
rer j Galilea/edur þeir sem bua j Jeru
salem/af þui ad þeir lidu þetta? Nei/
Eg seige ydur(seiger Christur)Nema so
sie ad þier betred ydr/ þa munu þier all
er liæka eins fyrerfarast/ Luc. 13.

Þessar eru nu þær Greiner og Sann-
leiks Grunduollur/ huar fyrer vier eig-
um ad bihalldа Ordonū Herrans Chri
sti/ og skilia þau epter þui sem þau
hlioda/ Þad er min Lykame/ Þad er
mitt Blod/ Og trua þui oefanliga/ ad

Svik, þetta

Þetta sie riett sönn og eigenlig Meining
Ordana Herrans Christi / so sem Orda
j rettum einfölldum Skilninge vpp
yliода.

Argumenta Sacramentariorum

Argumenta / Biuísingar og þañ þalska S
phistaskap þetrra Sacramentista / huar m
ad þeir verida og þorsuara sín Villudom / þ
eg hier ecke setia / þuiad eg hellд myklu naudsy
ligra / ad vera vel Fræddur og Mentad
ur j þeim hreina og sañа Lærdome / og skei
þar ecke af / helldur eñ ad þratta vm þeir
Sophistaskap / og þalskar Vtleggingar / og
eg þar þyrer hier epter þylgia læta nöckr
Greiner / þær saman eru teknar wr Bok
Christeligra Kieñepedra a vorum Dögum /
ed a þessum sañа Gudliga Lærdome þaslig
staded hafa og standa enn nu / j mote
Villu og Vantru Sacramentista og
þeirra röngum Lærdome.

Grunduøllur

og Beutíſſingar peirra hellſtu Lærefedra/a vorum Døgum/huar med peir beuíſſa/ ad j Kuøllduæltíſd Drott ins veiteſt ꝛ giefeſt Herrans Chriſti ſannarligt Holld og Blod.

LVTHERVS.

Sacramentum Alltaris er ſannarlegt Holld og Blod vors Herra Jeſu Chriſti/ vnder Braude og Víne af hönum ſtalfum Jeſu Chriſto jnnſett / oſſ Chriſtnum Møñum til ad eta og drecka.

Minn Grunduøllur huar vppa eg ſtend i þeſſu Mæle/ er þeſſe.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

1 Fyrste/er Höfudgrein vorrar christ-
ligrar Truar/ Ad Jesus Christur er sa-
arligur Nætturligur fullkomligur Gu-
r Madur j einne Personu oslitanliga
sundurgreinanliga.

2 Sa annar/ ad Guds hægre Hönd
allstadar/ Psal. 139.

3 Sa þridie/ ad Guds Ord kann ec
ad riufast nie bregdast/ Nu höfum vi
fyrer oss/ liosan Textan r ber Ord Ch
isti þar hann seiger/ Medtaked/ Eted
þad er min Lykame sem giefen verd
fyrer ydur/ Drecked aller hier af/ þad
mitt Blod sem fyrer ydur verdr vthell
giöred þad j mina Minning. Þetta e
þau Orden huar vppa vier stöndum
huar vppa vier stolu oss/ þau eru so
falldliga/ liosliga/ skyrliga tölud/
vorer motstödu Menn þeir verda ad m
kienna/ ad ecke er hægt j adra Meinin
þau ut ad leggia/ Þo lata þeir so
og klar og liosleg Ord fara/ og epter
gia sinum hugreningum.

4 Sa fiorde/ þad vitu vier/ ad Gud
fr marga Vegu r hattu/ ad vera j ey
stad edrödru nalægr/ en ecke alleinas
þann einn veg sem þr Sacramentistar h
da r meina.

Georgius
Herra til Anholt.

Herrann Christur seiger ecke/ Pad er Teikn mijns Lijkama/ edur pad merker mijn Lijkama/ Ei helldur seiger hñ so/ Jafnframt pessu pa skulu pier vnderstanda mijn Lijkama / eñ med Trune pa skulu pier alleinasta hans neyta/ Helldur so/ Pad Braud sem eg riette ad ydur/ pad skulu pier eta med ydar Munne/ þ er ecke nu einfallt Braud / so sem þ var adur/ helldur er pad minn sañur Lijkame huórn ad eg gief ydur ad eta og til ydar ad taka med ydar Holldligum Munne/ petta er mijn eigenligur Natturligur Lijkame sem fyrer ydur verdur giefeñ. Sa same Lijkame sem Guds eilijfur Sonur hefur a sig teked/ huór boreñ er j peñan Heim af Heilagre Guds Gietóru og Moder Jomfru Maria/ og a Krosseñ var med Nóglum festur og Kornfærdur/ og er af Dauda vppriseñ/ ↄ situr til hægre Handar Guddomligrar tignar j eilijfre Dyrd/ alla Hlute vppfyllande ↄ ct. Huórneñ kañ hañ sig auglioslugar ad giefa? Item/vm Vijned j Ka-

Jafnnum talar hañ so / Þad er Kaleik
Þess nyia Testamentis j minu Blod
Og Gudspialla Meñerner Mattheus
Marcus þeir seigia so klarliga / Þad
mitt Blod hins nyia Testamentis / s
fyrer ydur og marga verdur vthellt
fyrergiefningar Syndaña: Ja þad
ma Blod sem rañ vt af hñs Aedū t
ama (so sem Ireneus ad Orde kiem

So heyrum vier nu klarliga t liosl
vt af Ordum og Munne vors liufa L
snara Jesu Christi / huad j þessu Sac
mente er / og huad þar verdur veitt
giefed / sem er hans sañarligur Lykam
og sañarligt Blod / Og þad sama
dur eted og drucked bæde af Verdug
og Overdugum / so sem S. Paull vo
ar Cor. 10. Kaleikur huorn vier ble
um / er þ ecke Hluttekning / Vtdeiling
Berging Blodsins Christi? Og Brau
ed þad vier briotum / er þad ecke Hlu
tekning / Vtdeiling og Berging Lykam
ans Christi? þad er / Vier neytum þ
aller samt t ct. Þar avisar hann b
liga / ad þad sem oss er j þessare Heil
gu Kuolldmaltid veitt vtskipt og gief
ed / þad er sañarliga Hollt t Blod Chr
sti / h

sti / hañ er þar nalægur / ↄ med sínu eig
enligu Orde giefur hañ Blessan yfer Br
avd og Vín / og hañ er sa sem talar fyr
er Prestsins Munñ / sýns Þienara / og seig
er / Þad er minn Líkame / Þad er mitt
Blod. Þesse Ord eru ecke Prestsins / hell
dur Herrans Christi Ord. Og hañ sial
fur er sa sem fyrer Prestsins Hönd oss gi
efur sinn sañan Líkama og sitt Blod til
ad eta og drecka sem Chrysostomus þar
vm agiætliga skrifar.

So er nu þetta haleita Sacrament-
um sañarligt Holld og Blod vors Her
ra Jesu Christi / huórt ed j þessare Hei-
lagre Knöllomaltíd veitt og giefed ver
dur Verdugum og Overdugum / med Lík
amligum Munñe til ad eta og drecka.

Þetta er sam þyckeligur Skilningur ↄ
Meining almeñeligrar Christne / so sem
ed vtuísa Bækur allra heilagra Læra-
fedra / allt j fra Dögum Postulaña og
inn til þessa Dags. Og þesse Villa /
og rangur Lærdomur bæde forma ↄ nyr
ra Sacramentista / þr ed hallda ad Chr
isti Holld og Blod sie ecke nalægt j Sa-
cramentinu / og ad Christi Sacrament-
um sie ecke annad en Teikn edur Audkienñe

edur med huörium öðrum hætte þr bey
ia ⁊ sueigia Christi Ord/seigande/M
ur Mañsins hañ ete Brauded og dreck
Vijned/eñ Sælen hun ete Lijkamañ o
drecke Bloded Christi med Truñe/⁊ all
añad þuilijkt sem þeir vr eigeñ höfð
og Skilninge spiña og framsetia j mo
Klarum og liosum Ordum Herrans Ch
isti og sampyckeligu Samhellde almen
ligrar Christne ⁊ ct. Allt þetta og a
ad þuilijkt/ þa er med riettum Dom
Guds christne fordæmāligt ⁊ ad öngu
halldanda/ Þar fyrer vakte sig huör
christeñ Madur/so framt hañ vill var
Læresueiñ vors Lausnara/enn ecke ha
Meistare/og setia sig vpp yfer hañ/
sem Sathan giörde.

Þuiad skyllde þetta vera einfallt
and/⁊ eckenema Þyding ⁊ Merking Ch
isti Lijkama/ Þa er furdanda/ ad
liufe Lausnare Jesus Christus skyld
fyrer sinn Dauda/soddañ inn setia/
sem nockurt sierligt Testament/vm hu
rt Gudspialla mennerner og Paulus
vandliga eitt og hid sama skrifa. En
huad seigia þeir til þessa sem S. Pau
seiger/ ad þeir ete ⁊ drecke sier Dom/a
þui

þui ad þeir giöra ecke Greinar mun a
Lijkama Drottins/ Ecke seiger hann/
Af þui þr giöra ecke Greinar mun a þui
Heilaga Braude/ edur a þui Heilaga
Merke/ helldur seiger hann klarliga/ a
LJKAMA DROTTINS.

Huörnen eigum vier öðru vijs hier vm
ad tala og trua/ en Herran Christur hef
ur talad? Hier stodar eckert þad þeir se
igia/ Christus han situr til hægre Hand
ar Födur sijns / Þar fyrer kunnum vier
ecke þui ad koma j vorn Heila og Skil
ning/ ad han sie j Sacramentinu nalæg
ur. Þessu true eg vel/ Vier kunum slijkt
ecke ad skilia/ ecke helldur en allar adrar
Greiner christeligrar Truar og öñur Gu
ds Verk. Ecke kunum vier ad heyra til
huörnen Grased vex/ ecke ad skilia/ huö
rnen vt af einu daudu og litlu Kornsæde
ad Korned vpp renur/ fyrer rijka Guds
Blessan og hans Almætt.

En med þui ad vier trunum/ ad Chri
stur Gud og Madur han sitie til Födur
sins hægre Handar/ j Guddomligre Dy
rd/ og j jöfnum Almætte og omælan-
ligu Vallde med Födurnum/ og ad han
hafe sagt/ Matth. 18. Huar sem tuer

eda þrijr ero j mijnu Nafne saman k
ner þar er eg mitt a mille þeirra. O
Matth. 28. Eg em hia ydur allt t
Heimsins Enda/ Ef vier truum þes
þui vilium vier þa ecke trua/ad han
nalægur j þessu Heilaga Sacramente
huört ed epter hans Skipan og Bifa
ningu er hallded? Og þui viliũ vier ec
trua/ ad hȳs eiged Holld ᵭ Blod sie þa
ecke nalægt/ epter hliodan og Krap
hans Orda? Þar han̄ med so liosũ
rum skilianligum Ordum sialfur hef
þad talad/ og so bunded sig vid Sac
mentum ad han̄ vilie þar verą og fu
eñ verda.

Slijkt er stor Heimska/ og Diofull
Drambseme/ j mote Guds Guddom
re Speke og hans Almætte ad tala/ m
þui ad omǫguligt er/ ad manlig Sky
seme hun kunne ad grijpa eda grunda G
ds Verk/ ᵭ ct.

Jtem/ huör vill þad vtgrunda hu
nen þad gengur til/ad vor Herra Jes
Christus er Gud og Madur j eine os
urgreinanligre Personu/ nu vpp hieda
odaudligur / eilijfur lifande/ sittande
þægre Handar Guds Tijgnarvelldis/ h
gie

ſie j þeſsum ſ̃num Leyndar dome ſialf-
ur nalægur / med þui Bleſsada Braude
ſo ſem S. Paall þad nefner / og ad hañ
giefe ſiñ ſannañ Líkama þar Munliga
ad medtaka / ſ af Kaleiknum ſitt Blod
Munnliga ad drecka / þo hyórtueggia
ſundurgreinanliga / og ſie ecke oſkiptelig
ur / og verde ecke vpp eteñ / og ſie j óllum
Aattum nalægur. Þetta er ecke neitt añ
ad vtañ Guddoms Kraptur og Verkan
og kiémur þar af ad hañ ſitur til hæga-
re Handar Guds Tíjgnar velldis / og er
óllum Skiepnum ſo vel Einglunum ſem
Mónñum og þeirra Skilninge oranſak-
anligr. So ſem þad er oranſakanligt
ad þriar Guddomſins Perſonur eru einn
Gud og ein Guddomlig Eſsentia og Ve-
ra / enn þo hefur Sonureñ alleina / enn
ecke Fadereñ ecke Heilagur Ande Mann-
dom a ſig teked. Þeñan Haleitañ Guds
Leyndardom ſia þeir godu Guds Engl
ar a Himnum / og þeir Heilógu / Vier
munum og eirnen fyrer Gudliga Nad
og Myſskun / fa ad ſia hañ med Fagnade
eñ alldrei kunna ad vtgrunda hañ / helld
ur med ſtorre Hiartans Glede eilífliga
oſs þar vppa forundra.

Þar fyrer ættu soddan Disputeraner
Opiniones vera lägt burt fra christeligri
Kirkiu og christnum Mönnum / Oss er
föllduñ fataekum Sauda Skiepnum Chris
ysti er það nog / ad vier heyrum hans
Rödd og truum heñe / ad vor lúfe Lau
nare Christur hañ sie nalægur / þa þess
allra Helgaste Leyndar domur verdi h
tieradur / og ad hann blesse Braud o
Vijn / og j þui Blessada Braude þa
efe hañ siñ Lykama til Fædu / ↄ j þe
Blessada Kaleik þa giefe hñ sitt Blo
til Dryckiar / og ad það Blessada B
aud sie hans Lykame sem fyrer oss v
giefeñ / og það Blessada Vijn j Kal
num / sie hans sañarligt Blod fyrer v
ra Synda saker vthellt / epter hliodan
hans eigenligra Orda. Og þa vier bi
fum hier so vid / og giefum hönum þ
Dyrd og Æru / ad vier skilium það ec
huörneñ þetta geingur til / ↄ leitum öng
ra Rada til vors Mannligs Skilnings
helldur kiæfum hann nidur / so sem þa
hlut sem ecke skyniar Guds Kraft o
hans Leynda doma / Ef vier giörum
þra / þa nidur leggiast allar onytsæligar
Disputeraner ↄ Prætur. Þuiad þo vier

klofin

losnum rifnum/ þa saum vier eckert
þarra/ diupara/ vijdara/ breidara/ me
ra eda miña þar vr giört eñ sem Ord-
Chriſti hlioda/ og huad vier fram-
r meir hier vm þeinkium/ edur hyrum/
þa er þad ecke añad enn Opinio ✝ Villa
huor Villa ad er þess haskasamligre /
sem vier vijkium leingra fra Ordinu
Christi.

Vm þa Lijkamligu Neysslu/ talar hñ
so/ Þetta er Mergur Mals/ Ad þad
heilaga Testamentum og Kuolldmal-
tijd vors Drottins Jesu Christi/ hun er
innsett til hans Miñingar/ so ad þa vi
er medtokum þetta Sacramentum/ þa
skulum vier lata oss j hug og hiarta
koma / ad þeña sama Lijkama sem vi
er þa tokum til vor med Muñenum/ ha
hañ vtgiefed fyrer oss og Fornfærd a
Krossenum/ og þad dyrmæta Blod sem
vier med vorum Muñe dreckum af Kal-
eikenum/ þad sie þad sem vt var hellt til
fyrergiefningar vorra Synda. Nær vi
er so hyrum og miñumst a hans Dauda
og a þad Fridar og Forlijkunar Offri/
sem hñ fornfærde a Krossenum fyrer oss
þa styrkest vor Tru og stadfestest/ so ad

vier oefad erum fulluüſſer þar vppa / a
þesse same Líkame hañ er Fornfærd
fyrer mig og þig / og þad sama Bl
er fyrer mig og þig vthellt / til ad
þuo mýnar ꝛ þýnar Synder / Jea / e
og sierhuórs sem þessu truer / Þuiad
ór sem þessu truer / hónum mun verd
epter þni / sem þesse Ordenn hliod
Fyrer ydur giefst og vthelleſt / Fyrer h
ória Tru vier alleinasta verdũ visser v
a fyrergiefning Syndaña og vppa þ
eilýfa Líf. Og þesse TRÚ hún
su Andliga Neytsla ꝛ Berging Holld
Blods Christi / vm huórria Herrañ tal
Johañ. 6. Aan huórrar Neyslu ꝛ An
ligrar Bergingar / su Líkamliga Be
ing Sacramentesins er ecke ad eins ogn
gnlig helldur skadsamlig. Eñ su And
ga Neyslan sem alla týma a ad vera
vorum hiórtum / hún verdur fyrer; þess
Líkamliga Berging Sacramentes
styrk giórd ꝛ stadfóst. Vm þessa tuófa
da Neyslu þa talar hiñ Helge Grego
us miog vel seigande / huad Blod
Lambsins sie þad hafe þier lært ad vit
ecke alleinasta af Heyrneñe / helld: af þ
þier hafed þad drucked / huórju Blod
stöckt

ſtöckt verdur yfer bæda vora Dyraſtafe/
Pad ſkiedur/ þa þad verdur drucked/
ecke alleinaſta med Lÿkamligum Munne/
helldur og einnen med Munne Hiartans.

Soddañ Neytſla ſlÿk Bergíng bæde
ſu Andliga og Lÿkamliga til ſamans/
er þad allra huggunarſamligaſta í þeſſ
are Kuollomæltÿd/þa oſſ verdur veitt
og giefed Precium noſtræ Redemtionis/ Su
höfud Lauſn/ huar med vier leyſter er
um fra Syndenne og Daudanum/ ſem er
ſañarligt Holld og Blod Drottins/ ad
eta og drecka til eins viſſ Pants/ og o
efanligrar Stadfeſtu vppa Guds Nad
og þad eilÿfa Lÿf/ í þañ mæta/ Ad
ſo ſem vier med Lÿkamligum Munne et
um hans Lÿkama/og vt af Kaleiknum
dreckum Blod Drottins/ ſo ſkulum vier
vera viſſer þar vppa/ad ſa Lÿkame/
og þad ſama Blod/ ſie Bitalingur og
Offur/ huar med Guds Reide er ſefud
og ſtillt/ og vier í Sætt og til Nadar
medtekner/og erum ordner Erfingiar ad
eilÿfre Sæluhialp.

Huor kann vm ſoddañ ovmædeliga
Guds æſt og Elſku nogliga ad hugſa?
Auk helldur ad tala ſeigia edur ſyngia?

Vier vilium eckert hafa ad giöra m
þa/ sem so diarfliga og drambsam
j mote vors Herra Jesu Christi lio
eigenligum og omotmælanligum O
um/ seigia/ ad Holld og Blod vors
ra Jesu Christi sie ecke nalægt j Sac
mentinu/ Edur þeir sem j annan m
vilia vera Meistarar yfer Christi O
um/ og þau sueigia og beygia/ t vtl
ia epter sinne Villd/ þeir og sem sty
vilia Guds Guddomliga hægre hönd
binda hana vid ein stad a Himnum/
þar med vilia beuisa/ ad Christur
kuñe ecke nalægur ad vera j þui Heil
Sacramente.

Doct. Pomeranus.

Þeir (Sacramentistar) seigia ad
etum Christum/ kalla oss Kiötsuelgi
Mañætur. Þetta er ein Gudlastan/
ad ecke sliztum vier Holld Christi/ hel
ur etum vier Brauded/ og med Bra
enu/ sañarligt Christi Holld/ huört
er synelugt t ecke verdur sundur slited
rifed/ Helldur truum vier ad þad sie
lægt og verde eted/ epter þui sem O
en Christi hlioda. Enn med huörin
hæ

hætte þar sie Christi Lykame/ þ þarf
eg ecke ad vita/ Siae hañ fyrer þui/ sa
sem þetta hefur so jnn sett og skickad/
hañ er mattugur j nog ad læra þetta so
vera/ ef eg ad eins hef Truna/ og giöre
so sem hañ hefur skipad. Christur seig
er so/ Giored þad/ epter þessu Orde
meigum vier öruggliga og ohrædder gi
öra þad sem Christur hefur bifalad og
jnn sett/ Huörke truum vier a Blessaner
Vferlesninga edur Ablastur Braudsins/
so sem þeir med öllu ovidurkuæmeliga
vppa oss seigia / helldur a þetta Ord
Christi/ Giored þad/ þad er/ Vier tru
um Christi Bifalningu ↑ Skipan.

Christur hefur ecke so sagt/ Taked ↑
eted Brauded / taked og drecked þ Vijn/
helldur giöred þetta/ Þad er/ taked ↑ et
ed min Lykama/ so skipa eg og skicka/
so vil eg hafa þad/ soddañ Bifalning
gief eg ydur. Ecke seige eg ydur nie bifa-
la/ ad giöra Braud ad minnum Lykama
helldur ad þier skulud eta Brauded/ hüt
ed nu allareidu er ordeñ minn Lykame/
Eg vil byd og bifala ydur ad eta min
Lykama j Minning mijns Dauda:

Brentius.

Peir gömlu Lærefedur/hafa stundu
kallad Brauded Christi Líkama/sí
um Teikn edur Figuru/ ecke fraueran
helldur þess nalægja Christi Líkam
so þeir þar med syne/ ad Braud
er ecke ad eins Teikn og Merke/ hell
er það soddañ Teikn og Merke/ sem
nu eitt orded med Hollde og Blode
sti/ so sem Ordeñ hlioda/ það er
Líkame.

Philippus Melanchton.

Vier tölum epter Ordum S. Pa
og þeirra gömlu Forfedra. Huiad
S. Paall seiger so/ Brauded það
briotum/ er það ecke Samneyte Chr
Líkama? So seigum vier eirneñ/
MED þui Blessada Braude veitest
verde medteked sañarligur Líkame
isti/ So sem Ireneus hañ seiger/ad
cramentum er faled j tueimur hlutum
sa eine er Jarneskur/hiñ añar er him
skur/ Og er eingeñ efe þar a / med
Ireneus hann kallar Brauded það Jar
neska hlutenn/ þa samteinger hann

vid hann Himneska / sem er Christe Líkame.

Item / hier Sacramentarij (segier Philippus) hallded ad Christi Líkame sie ecke med ödrum hætte nalægur j Sacramentinu / eñ so sem j Leikum skiedur / ad eiñ er þar fyrer añars Personu / Enn eg sie / ad þar eru liosleg Fyrerheit af hæranum Christo vtgiefen / Eg er hia ydur allt til Heimsins Enda / og öñur þui líkt / so þar eingeñ Naudsyn er / sundur ad skilia Manndomliga Natturu fra Guddomligre. Þar fyrer helld eg / ad þetta Sacramentum sie eiñ Vitnisburdur / þad Herrañ Christur hñ sie nalægur. Og med þui þad er so / þa helld eg og eirneñ / ad j þessare Kuölldmaltijd veitest og vtskiptist sañarligur Líkame Christi / Og med þui ad þesse Meining hun er ecke a mote neinne Truareñar Grein / þa höfum vier öngua nogliga Ordsök þar til / ad vijkia af henne. Og þesse Meining vt af nalægd Christi / hun samhliodar vid margar adrar Greiner Kirkiunnar / þuiad oheyrelegt er / ad Mieñ christner hafe þa Meining vm Christum / ad hañ hafe jñteked nöckurn sier

J: ligañ

ligañ Part af Christnenum/ so ad hañ
þar inne luktur / alÿka sem j nock
Einhysse.

Eg merke ónguañ stadfastañ Grun
uóll a þeirra sÿdu/sem ad storma vp
Sacramentum/ huar fyrer ad vor M
ning hun sie róng/sem hefur so marg
Vitnisburd/ þeirra Heilógu Lærefe
j fyrstu Kristninne: Þad ma vel skie/
adrar Meiningar falle betur j Gied/
im oreyndum ꝛ athugalausu hiórtum
þar fyrer/ ad soddañ ꝛ Meiningar þ
samhlioda vel vid þeirra Skynseme
skarpañ Skilning/ꝛ er þar med prydd
ꝛ skryddar m3 marguÿslígum Argum
tis Mañligrar Visku og Vÿsdoms. E
þegar þar kiemur/ ad þrra Samuis
hun finur Freisting og Ástrÿdu/ og sÿ
þá ad/huar fyrer ad þeir sie fallner f
þeirre riettu Meiningu sem alla tÿm
hefur vered j Christeligre Kirku/sÿd
j fra Dögum Postulaña/ og j eina m
Villu ꝛ Meining sem huórke hefr Rod
nie Grunduóll j Heilagre Ritningu. Þ
munu þesse Orden/Þad er mín Lÿkam
Þad er mitt Blod/ verda þeim ecke añ
eñ Skruggur og Skielfing/ so þeir mu
nu ec

vu ecke vita/hvar þeir eiga ad hafa sig.
Duiad/ hvad mun nockurs Manns skiall
nde hræddt ↄ efasamt hiarta þa vpp-
ſ finna ſier til hlyfdar / j mote soddañ
Reidarſlogum? Hvar er su Grein j Ritn-
inguñe? Hvar er þ nockurt Guds Ord/
ſem þeir hafa þa vppa ad standa? Ad
þta Ord Eſt/ ſie so myked sem/ þad me
rker/ og ad Corpus ſie so myked sem Fi-
gura Corporis? Og j Sañleik ad seigia/
þa vita þesser oreynder hiegoma Menn
onguañ hlut af soddañ Strydе og bar
artu Samuiſkuñar / þeir sem jnnleida
soddañ Villur og Opiniones j Chriſtnena
og lata ſynu hvguite ↄ skorpum Skil-
minge þær betur lyka og j Gied falla/
helldur eñ hreina ↄ skiærra Gudliga Rit
ning. Hvor er nu sa/ad hañ vill taka a
ſig soddan obæreliga Byrde þungrar
Samuiſku/an liosligrar Beuyſingar og
Vitnisburdar heilagrar Ritningar? Þar
fyrer vil eg hallda mig vid Guds Ord/
og þa enu Ellstu Chriſtne/ sem medkiem
er/ ad j Kvolldmaltydeñe ſie sannarligr
Hollo Drottins/ hvoria Meining vier
vel gietum beuyſad med liosum Guds
Ordum.

Doct. Tilemannus Hesusius

Eg true af hiarta og medkienne fy
minum Lausnara / t allre Guds Sa
kundu / sem ad hlydne syner Euange
Jesu Christi / Ad j heilagre Kuölldm
rijd Drottins vors Jesu Christi / nær
er halldenn epter hans Ordum og sin
ingu / þa sie Brauded sannarligur Lj
me Jesu Christi / og þad Blessada V
sie sannarligt Blod Jesu Christi / hv
ed fyrer minar og alls heimsins Sy
er er vrhellt.

Huör Lykame og huört Blod Chr
j Kuölldmaltijdenne medteked eted t
cked verdur / ecke alleinasta af þeim B
truudu og Verdugu / þeim til hialpa
huggunar / helldur og eirnemi af þa
Illu og overdugu / þeim til afellis D
ms og fyrerdæmingar.

Og þessarar minar Truar og Jat
ingar / þa hef eg þenann einasta ein G
rdnöll / sem er þad liosliga Ord mi
Liufa Lausnara og Herra Jesu Chri
huörium ad eg true / þuiad hann er G
og Sanlakurenn sialfur. Hann hefur sag
Matth: 26. Marc. 14. Luc. 22.

Cor

Cor. 11. Medtaked þad og eted / þad
er minn Lykame sem fyrer ydur verdur
giefen / Item / medtaked og drecked / þ
er Kaleikur hins nyia Testamentis i mi
nu Blode / sem fyrer yd: til fyrergiefning
ar Syndanna vt verdur hellt. Meira
Grunduoll og frekara Vitnisburd þarf
eg ecke i þessare Grein / Þuiad eg velt /
ad sa eingieten Sonur Guds min trufast
ur Lausnare / han lygur ecke fyrer mier /
þo ecke fae eg þetta skiled med minum
sliofum sin Skilningar vitum. Þuiad
kyne han ecke meira eda framar ad gio-
ra neitt / enn þad eg fæ skilid ↄ skyniad /
þa vil en ecke medkiena hann fyrer minn
Gud. En eg veit vel / true og þui stad-
fastliga / ad Jesus Christur hann er Al-
mattugur og sannordur. Þar fyrer / med
þui hann seiger / ad i Heilagre Kuolld-
maltid þa sie Brauded sinn Lykame /
og sa Blessade Kaleikur sie Blod hins
nyia Testamentis / og han vill ad vier i
Braudenu og med Braudenu skulum eta
sinn heilaga Lykama / Og i Vinenu og
med Vinenu þa skulum vier drecka hins
Heilaga Blod / So true eg nu ad þetta
sie satt / og eg reide mig diarfliga vppa

hñs Ord/ Og eg skeyte ecke par vm
þad huad Mañlig Skynseme/ Soph
askapur/Spotsfundingar Villu mañ
huad Zuinglius Caluñnus og aller S
marar og Sacramentistar/ gieta þ
j mote vppa funded.

Eñ þad/ ad þesse Ord/ Þad er m
Lykame/ skule einfalldliga/skilen t v
erstaden vera/ so sem þau hlioda/ t
med nockre Figuru Merking edur M
ing ödru vijs enn þad Ordeñ hlioda/
vorta og beuijsa eg so.

J fyrstu/ad Herrañ Christus hñ h
Meining Zuinglij fordæmt fyrer. 1500
Aarum/ þuiad hañ seiger so/ Þad
minn Lykame sem fyrer ydur verdur g
feñ/ Þad er mitt Blod sem fyrer yd
verdur vthellt.

Huad er nu j Daudañ fyrer oss vtgi
ed? Huad er vthellt fyrer vorar Synd
er? Allcina Braud og Vijn/ eda ecke v
añ Merking/Þyding/ Figura og Mynd
so sem Zuinglius hañ seiger? Nei ecke/
Helldur sañarligur Lykame t sañarlig
Blod Jesu Christi/ Þar fyrer epterfylg
st petta omotmælanliga/ad þad Bl

kða Braud j Kuölldmaltijdeñe sie sam
arligur Lijkame Christi/ellegar hlytr vr
legging Christi röng ad vera/ Þuiad hñ
Brytur Brauded og seiger so/ Þad er
minn Lijkame/ Huada Lijkame? Mal
adur eda sa sem merker þyder miñ Lijk-
ama? Nei/helldur/ Minn Lijkame sa
sem fyrer ydur verdur gtefenn. Sie nu
aller Suermarar Zuingliani Caluiniſtar
og allra Villu anda Konst/Kunnatta/
Sophiſtaskapur og Slæguiska bræd j
eitt/og j eitt höfud hellt og steypt/þa
veit eg þo vel/þeir lata peñan Vitnis-
burd Guds Sonar kyrrañ og okreinkt-
añ vera.

J añan mata Binijſa eg þtta so/S.
Paall seiger/ 1. Cor. 11. Sa signade
Kaleikur huörn vier blessum/er hañ ecke
Samneyte Blods Christi? Og þad Br
auded sem vier briotum/er þ ecke Sam
neyte Lijkamans Christi? Hier medkienn
er Postuleñ/ad Kaleikureñ sie Sammey-
te edur Berging Blodsins Christi/ þar
fyrer ma þad ecke vera einfallt Vijn sem
er j Kaleiknum/helldur og eirneñ Blod
ked/ Truen edur Andeñ er Sammeyte Bl

J iij. odsins

ódsins Christi. Eins talar hann og
Brauded huórt vier briotum/ seigande
Pad Braud er Samneyte Líkama
Christi. Pad er/ Aller peir sem eta
pessu Braude j Kuólldmaltýdeñe/ p
medtaka t eta Líkamañ Jesu Christ

J pridiu Grein pa siaum vier huó
ad Gudspialla Mennerner Matth
Marcus Lucas og S. Paall herma m
einu mote Ordeñ Herrans Christi/ og
óre óngua Figuru edur andliga Orleg
ing og Meining par vr/ so sem nu g
ra peir Sacramentistar.

J fiordu Grein/ pa seiger Christi G
liga/ ad Kaleikureñ j Kuólldmaltýd
sie pad nyia Testamentum j sínu Blod
Sie nu Bloded Jesu Christi fyrer huó
edur mz huóriu pad nyia Testament v
Syndanna fyrergiefning/ er vppreist o
stadfast giórt/ ecke j Kaleiknum j Kuól
maltýdeñe/ pa ma sa Kaleikur ecke m
nast nytt Testamentum/ Puiad Vín
stadfester ecke pennañ nyia Sattmala
helldur p dyrdmæta Bloded Jesu Ch
isti/ pad styrker t stadfastañ giórer Na
darinnar Sattmala vm fyrergiefning
Syndañ a. Par fyrer pa er petta omor

mæla

mælanlig Saññinde sem epter fylger / ad
med þui Christur seiger / Þesse Kaleikur
er mytt Testament j minu Blode / og
Matthæus kuedur so ad Orde / Þad er
mitt Blod þessa nyia Testamentis /
Ad þar sie ecke Vijn einsamallt j Kaleik-
num / so sem Sacramentistar hallda /
helldur er þar og þar verdur medteked
og drucked sañarligt Jesu Christi Blod
sem vthellt er vorra Synda vegna.

J fimtu Grein seiger S. Paall / Huer
hann etur overdugur af þessu Braude /
og dreckur overdugur af Kaleik Drotz-
ins / hañ verdur sekur vid Holld ok Blod
Jesu Christi / af þui ad hañ hefur ecke
giört mismun a Jesu Christi Lijkama /
j huórium Ordum berliga og liosliga
vottast (ef Madur vill ecke vijsvirande
og viliande vera blindur) ad Braud og
Vijn j Kuölldmæltijdeñe Christi sie Lijk-
ame og Blod Herrans Christi. Þuiad
ef þar være ecke nema Braud og Vijn /
huórneñ kann þa Madur fyrer Berging
Brauds ok Vijns ad verda sekur vid Hol
ld og Blod Christi? Huórneñ a hañ ad
giöra mismun a Lijkama Christi og añ-
are Fædslu / ef hañ er þar ecke? Þar fyr-

er er þ augliost og openbert/ad j Kuöll
mæltiþd Drottins er ecke ad eins Brau
t Vijn/helldr t eirneñ sañarligt Holld
Blod Jesu Christi/ hüt ed þar vdr v
itt t giefed t so mzteked af þm sem et
af þui Braude/t drecka af þm Kaleik
Jtem/ Huór hñ nu ecke vill trua Chr
sti Ordum/ þeim veit eg öngua Hialp/
þo ad aller Einglar a fHimnum villdu
fyrer hönum predika.

Grundvöll þeirra Sacramentista sem
þeir hafa til sijns Mals/og þad sterk
asta og hellsta Argumentum og þeirra
Benijsing er þesse. Huórs og eins Mað
ns Lijkame hefur þa Art og Nætturu/
ad hañ hlytur ad vera j einhuórium ein
um stad/ og hañ kann ecke j mörgū stöð
um ad vera vnder eins/ Til Dæmis ad
taka/sa sem nu er j Rom hañ kann ecke
ad vera hier med sijnum Lijkama/ Lij
kame Christi (seigia þeir) situr a Himn
um vppe til hægre Handar Guds/ þar
fyrer kann hann ecke ad vera hier nidre a
Jörduñe/j Kuölldmæltiþdeñe. Og ecke
helldur j mörgum stöðum j senn/ þar þr
Lutherani vilia hans neyta.

Andsuar/Sa Vijse og Heidne Euclides
hañ

Hañ skyllde vissuliga suara hier til + seig
ia/ það er ein Demonstratio / þar verdur
ecke i mote hast. Og ef ad eg villde tru
a so sem miñ Mañligur Skilningur byd
ur mier/ þa segda eg so/ ad þeir Zuinglia
us og Caluinus þeir tala so sem adrer
formenter Philosophi og Spekingar.
Enn med þui ad Mañlig Viska gillder
eckert i efnū Truariñar/ þa gillder þesse
þeirra Beuijsing eckert i hia Christnum
Mönnum / hvörneñ kañ Mañlig Skyn
seme ad koma þui i sijna Tru / ellegar
ad skilia / ad þriar Persom sie einn Gud /
Item / ad Jesus Christus sie Gud + Ma
dur / Og verdur þar fyrer so suarad til
þessarar þeirra Beuijssingar.

Gude eru aller hluter möguliger / þar
fyrer / med þui hañ hefur sagt ad hann
giæfe oss i Kuölldmaltijdeñe sin Lijka
ma / og hann seigest þo sitia til Fodurs
sins hægre Handar / Þa truum vier jat
um og medkiennum / ad Holld og Blod
Christi kuñe ad vera bæde til hægre Han
dar Fodursins / og lijka þar sem hans
Kuölldmaltijd er halldenn: Þesse vor
Tru hun stendur og er grunduöllud vppa
Guds Ord / Nimeñ og Jördr forgan-

I vij. ga / eñ

ga/ enn mín Ord forganga ecke/ seig
er Christur.

Jtem/ þegar nockur talar vm þ heil
laga Sacramentum/ edur skal kiesa o
rum/ þa kunnum vier ecke med betre edu
skyrare Ordum þad ad giora/ enn þeim
sem Christur og S. Paall hafa haft/
Sem er/ Ad Brauded j Kuolldmal
tijdenne þad er Liskame Christi Jesu
Jtem/ Brauded er Almeñelig Bergin
Holldsins Christi/ Sa Blessade Kal
eikur hañ er Almñelig Berging Bl
sins Jesu Christi/ Huer Ord so eru t
ud af sialfum Christo og heilogum A
da. Eñ þar sem vier j vorum Scholu
og Kirkium seigium so Cum pane me
Braudemu In pane j Braudemu/ þa er þad
og riett talad/ þuiad so hafa þeir Ell
stu Lærifedr j Kristninne Tertullianus, Ep
phanius, Chrysostomus, Hilarius, Augustinus,
talad og ad Orde komest. Þesse Or
In & Cum hofum vier þar fyrer/ ad Men
skulu ecke huxa med þeim Papistum/ ad
Brauded misse sijna Vnderstodu t Veru
og hafe ecke epter nema Smack og Lit
so sem Papistar halda. Sacramentis
ar þ

ær þeir hafa og sama Malltæke / Med
Braudenu / En̄ þeir vtleggia þad j ad
ra Meining / sem er / Ad vier fyrer Neyt
slu Braudsins neytum Lijkama Christi
andliga / eins ↄ fyrer Predikun Euangelij
skiedur / nær þad kienest og predikast / þa
medtökum vier Christum andliga ↄ ct.
Soddan̄ Vtlegging er röng / Þuiad hu
ört vier seigium med Braude eda j Bræ
ude / þa er þad allt eins / Þuiad tuo Hl
ute medtek eg j Kuölldmaltijdeñe / fyrst
Brauded og Vijned / huört eg sie og smæ
ecka / a huörtu eg tek / Þar ad auk meda
tek eg j Braudenu og Vijnenu / þad er /
þegar eg et þad Blessada Braud / ↄ dræ
eck af þui Blessada Vijne / þa et eg og
dreck Holld og Blod Jesu Christi / ecke
alleinasta andliga helldur og eirneñ lijk
amliga / munliga / En̄ þo eg finne þar
ecke til / og ecke vite eg nie skynie med mij
num Skilnings Vitum / huörnem þad
geingur til / Eg læt Christum sia þar fyr
er / Eg true hans Ordum / Hann mun
ecke læta mig a Talar dreigeñ verda.

Doct. Paulus Eberus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Hier hefur þu þa haleitu og dyrdm
tu Kuölldmæltijd Drottins/j huörre
sus Christur Lausnare vor hñ med þ
synelig u Braude og syneligu Vijne gie
ur þier og j Muñ leggur sinn eigeñ L
kama og sitt eiged Blod/ Jæ ad vijs
þañ sama Líkama og þ sama Blod
sem hañ Fornfærde ✝ vthellte a Kro
enum/ og þar med stillte Guds Reide/
giörde fulla og noglega Bitaling fyr
allar Veralldariñar Synder/ so ✝ eirn
eflaust fyrer allar þijnar Synder/ huö
su storar þungar og margfalldar sem
þær eru. Soddañ Dyrdligañ Pant(þ
ör ad er dyrdmætare ✝ vegligre eñ Hi
eñ og Jörd) giefur þinn Drotteñ þier/
ad hñ skule vera þijn eigenlig Eign. Og
so sem Holld og Blod er samteingt vi
þad eilijfa Ord Födursins/ þad er hrein
og er sañarliga lifande/ So vill hñ n
ad þu skuler hreinn verda af Syndeñe/
fyrer þañ Heilagleika sem hann þier til
reiknar/ ✝ fyrer þa Hreinsan sem hñ hef
ur med sijnu Blode þig hreinsad/ So
ad þu fyrer Krapt og Styrk þess Hel
ga Anda verder sydañ gramr vppa Syn
dena/ en elsker Guds Lögmæl og Bod
ord

rd/ og taker til ad veita peim hlydne
o ad pu epter petta Lyf med honum t
dia honum vera meiger ad eilyfu.

Desse sön Vnderrietting vm pa Mön
ligu Neytslu og Berging Hollds t Blo,
ds Christi j Sacramentinu / hun giefur
sana og lifande huggun peim sem j Fre
stingune staddur er vegna sinna Synda:
Og huor han truer Herrans Christi Ord
um pessum/han finnur sannarliga pessa
huggun j sinu hiarta/ og hun vex og
proast/so hun giörer pad/ ad pesse dyro
mæta Guds Gæfa og huggunarsama
Kuolldmaltid Drottins verdur hiart-
anu æstfolgen/so ad pad æ mier t meir
girnest og lætur sig epter langa/ hemar
ad neyta/til ad styrkia par mz vppt uekk
ta Tru j hiartanu og pa hlydne sem
Madur er til tekenn Gude ad veita.

Hier puert a mote/ pa huxe nu huor
Skynsamur Madur/ huad vaskasam-
liga hiner adrer/ Caluinistar/ peir hön
dla vid Særdar og Sorgfullar Mann-
eskiur/ peir ed ecke vilia leysa me til læ-
ta annad enn andliga Berging Likamans
Christi j Kuolldmaltidene. Petta er þr
ta Lærdomur/ ad Menn skule med Tru

ſiñe vpp fara j Himenen̄ til Guds hæg
Handar/ † þar eta Christi Lykama a
liga/ † et. Nu þo ad þetta sie nock
Huggun/ ad mier er vyſſad j Kuol †
giſt miñar Samuiſku vpp j Himenen̄
mier er ſkipad ad alyta þar Herran̄ C
iſtum ſitianda til Guds hægre Hand
þar Drottnanda og ryktianda/ og ber
Hans þar og til myn taka med Tru
gloanda Anda/ Þa er þo ecke huor t
dur ſo ſterkur j Truñe og rykur j And
um/ ad hañ kuñe ſo ſnart med ſiñe
an ad fara vpp j Himinen̄/ og leita
þeſſarar Huggunar hia Herranum C
ſto til hægre Handar Guds/ Þuiad
rg eru þau Sorgfull Hiortu ſem van
ſo ſterka Tru/ huorra Samuiſkur ſo
liga og þungliga eru halldnar og kle
ar med Syndenę/ ad þær þora ecke
um ſynum vpp ad lypta til Himenſ
fyrer Otta ſaker og hræſlu Gudlig
Reide/ auk helldur mundu þær med
tre Tru ſo hrauſtliga og einardliga
yngia ſier og briotaſt j giegnū alla
na/ og hitta þar Herrans Lykama/
hañ ſo ſem til fanga taka.

Ēn vor Liufe Lauſnare Jeſus Chri

uds hæs veit vel / huörneñ hñ höndla skal vid
kama ad ss aumar Manesklur/ Þuiad hañ þeck
sie nöckr vorn fordiarfadañ Mannligañ Veyk-
Kuól t leika/og sierdeilis blygd og hrædslu þr-
imeneñ ta sem skielfder eru vegna sina Synda/
errañ Chañ veit huörsu veykur hlutur þ christ-
Handa ins Mans Tru er/ Þar fyrer kallar hañ
/ og ber hañ ecke jafnsnart til sijn/ vpp fyrer sitt
d Tru endanliga Tignar vellde/til hægre han
huör h dar sijns himneska Föduro/Helldur vijs
r j And ar hañ oss til sijns ORDS huört hann
d sine h ætur oss fyrer adra Meñ/ sem er fyrer
leita þ Predikara j Eyrum hlioma alla tijma/
num C Sia/ þar vpp hef eg mit hiarta/ og
Þuiad m þar tek eg til ad hafa Truna/ Og þo
m vann ad hun sie nöckud veyk/þa vijsar ham
ur so h mier/ til sinnar Kuölldmaltijdar/ huör
og kla hier a Jörduñe hallden verdur/þar vill
ecke Þ hañ vera Personuliga nalægur/og mier j
imensi Muñ giefa til bergingar sinn sannañ Lij
udligr kama/ huörn hañ sett hefur til Föduro
med fo sins hægre handar/ og sitt heilaga Bl-
liga þ od til Dryckiar/ Þetta veiter hañ mier
lla hi med Bergingu Nattwrligs Brauds og
kama/ Vijns/ Þetta skal eg j önguañ mata ef
a/helldur trua hans Ordum stadfastliga
s Chri og vera öhræddur/hañ huörke kann mie

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Helldur vill mig a Talar draga/ þess
na eg og vænte til hans j allann m

Þanneñ kiemur nu miñ Liufe La
are til mýn/ þa mier vegna mýns V
leika er omóguligt til hans ad kom
Og til þessa lockar hañ mig/ og b
mier med aluarligum og huggunar
ligum Ordum/ seigande/ Komed
til mýn þier sem erud mædder ϸ þu
hladner/ Herra/ huórt eigum vier
koma? huar ertu añarstadar eñ a
num til Fódursins hægre Handar?
ter þui vor Truarjatning avýsar?
so sem þesser sterktruader Lærefedur
sa oss? Þad er riett (seiger Christur)
þu truer þui eg sie til Fódursins h
Handar/ Eñ þa eg skipa þier ad k
til mýn / þa girnest eg ecke / ad þu
Tru þiñe ϸ hiartans hugreñingum
stýger yfer alla himna/ þuiad eg veit
slykt er þýnu Trega ϸ af Syndonum
dna hiarta so omóguligt/ sem einú
mlum stukú ϸ veykum Mañe er omó
ligt/ med þunga Byrde og stora v
hid hæsta Fiall ad stýga:

Enn kom hier til mýn (vill Chri
sagt hafa) j þeim stad sem eg mður

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

til þýn komeñ / Huar er þad? Á Jörd-
añe / þar þu nu ert t skrýdur / þar eg hef
predikad / og fyrer Munñ miña þienara
predika eñ nu / þar eg j Kuölldmaltýd-
añe vtskipte mýnum Líkama nalægum /
þar skalltu visseliga mig finna / Þar / ein
um sem er j þui Heilaga Predikunar
Embætte / Þar skalltu / þegar þu heyr
er mýn Ord og medtekur þau med Trun
ne / og med Bergingu mýns Hollds og
Blods / sem eg þier gief j syneligum jard
ligum Hlutum / þar (seige eg) skalltu fa
Endurnæring / Lýfgan / Roo og Huild
þinar mæddrar Sælar / t lietta a þiñe
þungu t storu Syndabyrde.

Þegar þu ert so laus og lidugur ord-
eñ þinar Erfidesamrar Mædu / og þeir
rar þúgu Byrdar Syndaña t Guds Re
ide / og þu finur þig ad vera ordeñ fyr-
er mýna Nad og þañ Helga Anda fer-
skañ / liettfæran / gladañ og med godre
Samuisku / Sia / þa skalltu hafa Rad
mýns dyrdliga Verkfæris Pals Postula
Ad þu þa taker til ad snua þýnu Hiar-
ta / meir og meir fra Jördunñe / og vpp j
Himineñ til mýn / med þui ad þu liggur
nu ecke leingur j Gröf Syndaña t Dau-

ans / helldur ertu med mier ur Gröfe
vppriſeñ / ſo ſem hañ ſeiger Coloſſ.
Med þui hier erud nu med Chriſto vp
riſner / ſo leited nu þeſſ ſem þar vppe
þar Chriſt: er / ſitiande til Guds hæg
handar. Item / Philipp. 3. Vort r
mile er j himnenum / huadañ vier væ
um vors Drottins og Lauſnara Je
Chriſti.

Johañes Friderich / Johañ
Vilhelm / Johans Fordirich
Brædur / Hertugar j Saxen.

Suña og Mergur vors Lærdoms
þetta / ſo ſem hañ er ſtuttliga ↄ einf
liga fram ſettr / In confeſsione Augu
Og þeim Articulis / vier köllum Sma
denſes / ſem er / Ad j helagre Kuð
maltijd þa veite og giefe Herrañ Chr
ur ſinn Lykama og ſitt Blod þeim
Sacramentū mztaka / ſañarliga / h
liga / þañ ſama Lykama ſem hann
gaf a Krossenn fyrer vorar Synd
Ecke þad hū ſie fiærlægur / langt j b
fra oſs / a himnū vppe / helldur er hū
lægur hier a Jörduñe / og þad hans
ſe bæ

se bæde verdugier og overdugler/ecke allt einasta andliga j Truñe/ helldur lijkamliga/ Munliga. Vier hølldum ad peim Kiettruudu veitest og giefest vnder eins þar med fyrergiefning Syndaña (huórja Christus hefur a Krossenum oss vtuegad) med øllum ødrum hans Velgiørningum sem oss eru fyrerheitner þ lofader j Euangelio.

Þessare Meiningu hlytur Madur fastliga ad hallda/og hana ad forsuara/ þ laata ecke vijkia sier þar af/ helldr blijfa stødugur þar vid. Þuiad huórke hæfer nie ber þad nøckrum christnum Manne ad falla fra so liosum og berligum Christi Ordum/og þau vt ad leggia beygia og sueigia j annarligañ Skilning/ og þad vilium vier med Guds Hialp alldrei giøra.

Nu hafa Jñsetningar Ordeñ þennañ Skilning j sier/ad j Kuølldmaltijdeñe/ vnder Mynd Braudsins/edur med Braude/edur j Braudenu giefest þ veitest sañur þ eigeñligur Lijkame Herrans Christi/ huór Lijkame til Hialpar øllu Mañkyne a Krosseñ var negldur/ og þar leid þa allra beyskostu Pijnsl og Pijnu/ Sømu-

leidis j Vijnenu/ sannarligt og eigenl
Blod/ huórt ed a Krossenum vt rañ
um oss til Endurlausnar/ huórt Holld
Blod ecke alleinasta verdur med Trum
medteked / helldur og eirnenn m
Munnenum.

Vm þessa og þuilijka Talægd Hol
sins og Blodsins Christi hófum vier
a Tru og Meining/ad sijkt allt þad s
edur ecke mz nóckre Vmbreytingu Brau
sins j Holld/ edur Vijnsins j Blod/
sem Papistar hallda/ huiad sodda
Transsubstantiatio er af S. Pæle openb
liga affógd/ 1. Cor. 11. Par hañ l
sliga talar so vm þad Blessada Braud
Keyne huór Madur sialfañ sig/ og
so af þessu Braude/ & ct. Item/ hu
overdugur etur af þessu Braude/ & ct.

Og þo vorer motstódu Menn vpp
re allra handa Reinke/ og j liose læte
ad beygia og sueigia Christi Ord vpp
añarligañ Skilning/ Þa eigum vier a
læta Herrañ Christum meir gillda j hie
oss til ad hallda oss vid hans eigen Ord
og Muñ/ helldur eñ ad vier lætum lei
da oss þar j fra/ vppa nóckra þra Man
liga Skynseme edur ovijssa Drauma/ og
for

forminka so þar med ↄ oviſſa giöra Bœ
de hans Dyrd ↄ Sañinde.

Enn ef vier vilium granduarliga giæ
ta ad Ordonum Chriſti / og þau vel og
vandliga grunda / þa hafa þau tuo Hlu
te ſinne ad hallda / Sa fyrre er Materiale
Sacramenti / Þad er þeir Hluter / af huór-
ium Sacramentum er og verdur / Þad
annad er Vſus Sacramenti / Gagn og Nyt-
ſemi ſem vier höfum þar af / Og med
þui ad Innſetningar Ordeñ þau tala ↄ
ſkyra greineliga fra þeſſu huórutueggiu /
þa verda þau omeingud ad vera ↄ blij-
ſa. Þuiad nær þau eru meingud med añ
arligum Skilninge og Vtleggingum / þa
kann ei annad þar af ad koma vtañ Vil
la og Vantru / og Vmbreyting Chriſti
Innſetningar:

Huórt ad ſie Materiale þeſſarar Mal-
tijdar / þad er / af huóriu þetta Sacra-
mentum verdi / þ aviſſa oſſ þeſſe Ordeñ /
Herrañ hañ tok Brauded / gaf ſijnum
Lareſueinum ↄ ſagde / Medtaked þad /
Eted þad / þad er minn Lijkame / Item
Og hann tok Kaleikeñ / ↄ ct. Þad er
mitt Blod.

Gagn og Nytseme þessa Sacram
is/og huar til þad er jnnsett/þad a
er Christus med þessum Ordum/ Fy
ydur giefst/z fyrer ydr vthelliſt/ Jt
giored þad j mjna Minning.

Þegar vier nu lætum taka fra
þessa sundurgreineliga Vnderstöду
Skilning Jnsetningar Ordaña/ og læ
um vikia oss þar j fra/ þa opnast þ
Sophistum og Villumönum Dyr z v
ur ad leida oss til sinnar Villu. Þv
þegar þeir skulu tala vm þad huad
cramentum er eigenliga/ þa taka þr
med storum ypparligum tilstillu
Ordum/ hætt ad kalla/ og margt ad
la vm Krapt Auöxt og Verkañ Sac
mentis/ til ad koma þar med þeim
föllду af riettum Veige og Skilning
Enn ef ad vier höllдum oss stadfastlig
vid Jnsetningena og Ordeñ Christi/
bliffu þar vid stöдugier /þa fa þr Sp
marar z Sacramentistar alldrei oss
rt fært nie dreiged j fra sönum og riet
um Lærdome og Skilninge þessara
da/med þeirra Vielum og röngum
þydingum.

Þv

Þuiad Christur/ þa ed hñ j fyrsta sinn
villde innsetia þessa Kuøllðmaltíð/ og
giefa hana sínum Lærsueinum/ þa rietr
te hañ ad þeim Braud og Vín/ t sagde
med liosum Ordum/ ad þar med giæfe
hañ þeim sinn Líkama og sitt Blod/ so
sem þad Ordkorned j Griskunne / Tuto
ÞETTA er min Líkame/ þta er mitt
Blod/ klarliga vtuísar. Þuiad ecke vís
ar hann vppa nie helldur meinar sialfs
sins eigenligann Líkama/ so sem þeir
Phantastar vtleggia þesse Orden/ helld
ur meinar hañ og talar vm þad sem hñ
ad þeim riette og gaf þeim ad eta og
drecka/ huad ed ecke var ad eins hid synele
ga Braudt Vín/ helldr t eirnen var þar
med hid innra hans Holld og Blod/ þo
med dasamligum t oransakanligu hætt
te/ fyrer Mañligre Skynseme.

Hier ad auk er sierdeilis og einkum þ
merkianda/ ad þa ed Herran vtskipter
þessu Sacramente/ og huørium Parte
fyrer sig / þa nefner hann huørn Part/
adgreinanliga og seiger/ Þad er min Lík
kame/ þad er mitt Blod/ Þar med af
tekur hañ/ og ad ønguø giører Papistañ
Vppdicktan/ þar þeir halda/ ad vnder

eiñe Myndeñe/og huórre fyrer sig sie
miſked komed og faled ſo ſem vn
Bædum.

Jtem/hñ onyter og eyder lÿka eirn
hier med Villu þeirra Sacramentiſk
þeir ed ſkaðnliga og illa vtleggia þe
Ordeñ Chriſti/vppa eina andliga Ney
ſlu ſ medtekning. Þuiad þesſe tuófald
lig Aviſſan Ordaña Chriſti/hun ſta
feſter fullkomliga þad/ad holld ſ B
od herrans Chriſti sie þar viſſuliga n
lægt. Þar næſt þa ſeiger hañ og ſun
ur greiner huórt fra ódru/Brauded ſe
er hañ ad sie ſuñ Lÿkame/enn Vÿned
ſitt Blod/Þetta ſamhliodar j óngua
mæta/vppa þa andliga Neytſlu ſ Bo
ginz/med huórre Chriſtur verdur allu
Andliga medtekenn j einu/Johañ. 6.

Þetta ſanna vitniſa og þau Ordenn/
Quod, & qui (huór/ſ huórt) huór fyrer
ydur er giefeñ/huórt fyrer ydur vthell
iſt: Sem er/ad hañ giefur þeim j Brau
de og Vÿne/ecke Lÿking/Merking/Ligu
ru/Mynd eda Vtþyding ſijns Andliga
Lÿkama og Blods/edur eitt huad añad
med huóriu og vnder huórs Mynd hans
holld ſ Blod ecke er ſaſſarliga nalægt/

inn hefur þo ad merkia og þyda hann
Holld og Blod/ Helldur so/ þad hid sa
ma sem hann giefur ad eta og drecka j
Braude og Vijne/ þad sama er hans Lij
kame og Blod/ sem þar epter a var veg
na þeirra Synda, vtgiefen̄/ ⁊ vthellt til
fyrergiefningar Syndana.

Nu er þetta ein oheyrelig/ tradsug/ ⁊
ofmijkel Dirfska/ og ein̄ hrædelig: Van
heidur Gude giordur/ ad nockur Mad-
ur han̄ skal vera so ohlydenn̄ og diarfur/
þar han̄ hefur ongva Bifalning og ong
van̄ Riett til/ þa skule hann dirfast/ j
slijku Efne sem Gude til heyrer/ ⁊ hialp
og Huggun vorra Samuiskna ahrærer
ad vmbreyta Herrans Christi so berum
og liosum Ordum og Verkum/ ⁊ sueig
ia þau vppa annarligan̄ Skilning/ ⁊ gio
ra þar ecke wr nema eina Pyding ⁊ Me
ning/ so þar ed Christur seiger/ þad er
min̄ Lijkame/ þad er mitt Blod/ þar sei
gia þeir til/ Nei/ Helldur er þad Mer
king hans fraueranda Lijkama/ lijka so
sem Christur hefde ecke vitad huad han̄
skyllde giora/ eda huorenn hann skyllde
þetta inn skicka/ og med huorium Ord-
um han̄ skyllde ⁊ ætte hier vm ad raada

og tala.

Par næst lærum vier af Ordonū C
sti/ Fyrer ydur giefst/fyrer ydur vth
est. Item/Gisred þ j mijna Miñi
huörneñ vier eigū rietteliga ad neyta
Sacramentis/ og huar til vier eigu
ad medtaka. Þuiad þesse Ord þau
enna oss/ad fyrer Berging þessa Sa
mentis þa styrkest Truen/ og verdur
ud j Hiartanu/so sem fyrer añad o
danligt Jnsigle vppa fyrergiefning
dana/ Og ad þeir sem þetta medt
med riettre Tru/ þeir eru og verda
takarar þeirra allra Giafa og Gie
Hlydne og Forþienustu Christi/ og
þess sem hañ hefur med sinne Pijnu
afrekad og vtuegad.

Þesse Meining og søm
erstada Jnsetningar Ordanna Chr
verdur med epterfylgiande Argu
mentis og Beuijsingmm stadþest
og biuijsud.

I.

Pad er vijst ⁊ obrigdanlega stadfast
ad Christur hañ hefur ecke añad jnnsett
Og skickad / helldur enn pad hann hefur
heilliad / og med sier fullkomliga ætlad ⁊
sett sier ad jnnsetia / Par fyrer skulu
Menn Meining og Understödu hans Vil-
ja oefanliga taka og merkia vt af ovm-
Breyteligum ovönudum Ordum hiis eig-
enligs Muns / og par epter sig rietta.

II.

Huörnetna par sem j mörgum stöd-
um vm einn Hlut og hinn sama verdur
vitne bored samhliodande / med eins
Ordum / og med einum hætte verdur vit
talad / Pa skal pau einföld Ord ⁊ þr
ra Meining ecke j annarligann Skilning
færa / edur pau Ord öðru vijs vt byda.
Nu tala og vitna þeir þrir Gudspialla
Menn med S. Pæle eins / og verda hön-
um samhlioda j öllum Greinū vm þssa
Kuölldmaltijd / Par fyrer þa eiga Menn
þeirra Ord ad hafa og halda so sem
pau hlioda / og blijfa vid þeirra einfall
da Meining / so sem Ordenn pau eru
latande.

Enn so mijked sem Gudspialla mann
hiis Ord abræger / þa er þad vijst ⁊ o-

Brigdullt/ad Ord þeirra og Meining
ein og hin sama. Þuiad þott Luc
komest lijtt ödru vijs ad Ordum/ þ
hañ seiger/ Þetta er Kaleikur hins ny
Tystamentis/ þar adrer hafa so/ Þ
a er mitt Blod hins nyia Testamentis
Þa er þo þetta j Raun ↄ Sañleika
sama Meining/Sem er þsse/ Ad j
öllumaltijdeñe verde sañarliga veit
giefed Blod Christi/ og med þui Blo
þa verde styrkt og ingsiglad Testamen
Christi/ og sa eilijfe Nadariñar Sa
mæle vm fyrergiefning Syndanna fy
Christum/ huörn Sattmæla Gud h
hefur fyrer sijns Sonar Blod og Dau
giört og vid Manneskiuna vppreist.

Fram yfer þetta/ þa kann eckert li
legra og meir samhliodanda vera vor
Meiningu/ og vm þessa Kuölldmaltij
verda talad/eñ þ sem S. Paall seiger
1. Cor: 10. So sem vid Bijsa tala eg
Dæmed huad eg seige/ Sa Signad
Kaleikur huorn vier blessum/ er hñ ecke
Hluttekning(edur Berging) Blodsins
Christi? ↄ ct. Hier seiger hañ liosliga
og med berum Ordum/ ad Brauded þ
sem

sem Broted er sie Lykame/og Kaleikur-
inn sie Hluttekning eda Berging Blod-
sins. Nu jata og medganga vorer mot-
tōdu Meñ pad/ad petta Griska Ord-
korn Kinonia/ j pessum stad Merke Mey
tslu t Berging. Par fyrer kañ j Kuölld-
malrijd Drottins ecke ad vera nockud añ
ad enn hans eigenligur Lykame og sann
arligt Blod/ eñ ecke Teikn/ Merke eda
Pyding hñs Lykama/so sem peir Gōm
lu t nyiu Sacramentistar hallda.

III.

Framar meir seiger S. Paall 1. Cor.
11: Huōr nu overdugur etur af pessu
Braude/edur dreckur af Kaleik Drott-
ins/ hañ er sekur vid Hollld og Blod Dr
ottins. Nu kann einzeñ ad verda sekur
hallden vid nockurn hañ Hlut/ sem ecke
hefur j sier nema Mynd/ Merking ed-
ur Skugga/ og po hñ forgrijpe sig par
a/ pa er ei sem hañ forsmae hañ sama
Hlut/huōr af ollum er hallden haleitur
og Heilagur. Nu med pui ad ptta er so
sem Postuleñ seiger liosliga/ Ad huōr
hañ overdugliga etur Lykama Drott-
ins/ hañ er vid hañ sekur/ par fyrer hlyt

ar eigenligt og ſañarligt holld + Bl
Drottins ad vera j Kuölldmæltÿden
Þuiad ef þad wære ecke ſo/ þa kynne
giñ ad verda ſekur þar af/ edur ad ta
þad og drecka þad ſier til Doms og
erdæmningar/ Jæ/ þad yrde þa e
helldur j Raun og Sañleika miſbruk

Þeſſe S. Pals Ord ſkilur Cypr
nus og eins/ þar hañ ſeiger/ Þegar
Skurgoda Pionar ganga nu fra Diö
ſins Fornfæringum og Alltare/ og m
taka Lÿkama Drottins j Kuölldm
tÿdeñe/ med ohreinum Munne/ ſem
jlla lucktar af Skwrgoda Fornum.
S. Ambroſius/ þa ed hann ſtraff
Theodoſium Keiſara/ epter þad m
Mord og Mañdrap ſem hañ liet fr
ia j Borgeñe Theſſalonia/ þa hefur
eflauſt meint til þeſſara S. Pals O
da. Þuiad ſo ſeiger hañ/ Huörnen di
iſt þu vt ad rietta þÿnar Blodugar h
dur/ og þar med ad taka a þeim all
helgaſta Lÿkama Drottins? Huörne
þilltu taka þad dyrdmæta Blod Dro
ins þier j Munn/ þu ſem af ſo ſtorre G
ÿnd og af Diöfulſins innblæſtre/ hefu
ſo mÿklu ſaklauſu Blode vthellt? Þa
fyr

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

fyrer far j burt hiedañ/ ✝ auk ecke þſna Synd og Miſsgiörning hinn fyrra/ med þñare ſtærre Synd ✝ Gudlaſtan.

IIII.

Chriſtur ſeiger/ Pad er minn Líkame ſem fyrer ydur verdur giefenn/ Pad er mitt Blod ſem fyrer ydur vthelliſt. Nu skilia þad aller/ ad ecke er Braud fyrer oss giefed/ ecke er Vín fyrer oss vthellt/ Par fyrer hlytur j Kuölldmaltíðeñe ad vera ecke alleinasta Braud og Vín/ heldur og eirneñ Holld og Blod Chriſti/ huört ed fyrer vorar Synder er giefed ✝ vthellt/ Ellegar mætte margur ſeigia/ ad ecke være Chriſti Líkame a Kroſsenñ negldur edur fyrer oss giefeñ/ helldr eitt huad annad. Og mz ſoddañ mote mætte og ſeigia/ ad ecke hafe Spamenn og Poſtular meint Blod Chriſti/ helldur eitt huad annad/ þa þeir kieña ad vier fyrer Bloded Drottins ſieum leyſter og frelſad er/ ſo ſem Zacharias ſeiger/ 9. Cap. Þu vtlætur þſna Fanga fyrer Bloded þſns Saktmaola wr Gryfiuñe þar ecke erv Vatn jnne er. Og S. Petur ſeiger ſo/ Vier erum leyſter fyrer Blod

Þessſaklausa Lambsins/ ꝛ ek

V.

Þar er einn fraboꝛrligur miſmunu
mille þeirrar Neytslu ꝛ Bergingar H
ds og Blods Christi sem þeir Forfe
hafa haft/ eted ꝛ drucked aður fyrre
Christur var fæddur/ og a mille þeir
Bergingar sem Christi Lærisueinar h
du/ þa ed hann litt fyrer sinn Dauda
sette þessa Kuøllðmaltijd. Ellegar
de Christur ecke þurft jnn ad setia og
cka þessa allra helgustu Kuøllðmalt
og j henne ad lofa oss og giefa sinn
kama og Blod. Forfedurner ꝛ aller
ettruader þeir hafa Andliga eted Ch
sti Holld og drucked hans Blod/ vm
ria andliga Berging Christi talar Jo
6. Nu er visseliga satt ꝛ oefad/ ad
ar Andligar Bergingar hefdū vier hl
takarar orded j allann maata/ liꝛka
sem þeir/ þo ecke hefdum vier haft
sa Kuøllðmaltijd.

Þar fyrer/ ofan a hina Andliga B
ing Hollds ꝛ Blods Christi/ þa er na
syn ad vier j Kuøllðmaltijd Drottins
tum og þar med vera Lijkamliga B
ing hans Hollds ꝛ Blods. Þar fyrer

Sra þeir Sacramentistar oriett/ ad þe
giöra vor Testamente Christi ecke nema
endliga Berging/eins ↄ Forfedurner höf
du/ↄ rœna so Christi Testamentum sinne
tilheyreligre Virdingu.

VI.

Nœr nöckur giörer sitt Testament/ þa
plagar sa sem sitt Testamēt giörer ecke
ad hafa oskilianlig tuiræd Ord/ edur
Kieñingar og Figuruligar Rœdur/ hell-
dur lœtur hañ þad so jnnsetia med liós
um og skilianligum Ordum/ so sem og
þad er skipad og boded j Keisaraligum
Lögum og margra annara Þioda/ ad
Testamenta skule med eigenligum skilian
ligum Ordum giörd vera. Nu er Kuöll
dmaltiden Guds Sonar Testament/
Þar fyrer er þad vijst/ad Guds Sonur
hañ hefur j Jñsetningu þessa sijns Test
amentis ecke talad Figuratè/ ecke med
Kieñingum neinum edur myrkuum ↄ tui
bentum Ordum/ Helldur hefur hañ tal
ad med eigenligum liosum og berū Ord
um/ ↄ þar med jñsett sitt Testamētum.

VII.

Allar Greiner christeligrar Triar/ þœr
eru med eigenligum og skyrum Ordum

framsettar fyrer Guds Christne. Þe
Lærdomur vt af Kuøllðmaltíð Dro
ins er ein Grein christeligrar Truar / Þ
fyrer þa er þesse Lærdomur vm Dro
ins Kuøllðmaltíð oefanliga christeli
Kirkiu giefen og framsettur med eig
ligum liosum Ordum / en ecke med
um kienningar Ordum edur Figuratè
Sacramentistar hallda.

VIII.

Sacramenta hins gamla Testam
tis þau hafa vered Fyrermyndaner / F
gur ur / Skugge og Þydingar þess ny
Testamentis / Þuiad / Þ. sem þar merkt
fyrer Blod Vrans og annars Fienadar
vt þyddist / þad sama er nu j Raun o
Sannleika fyrer Christum vppfyllt o
fram komed j þui nyia Testamentinu
Þar fyrer ma Drottenlig Kuøllðmal
tíð ecke med riettu ad eins vera hallð
sliett Minning edur Minnisteikn Lyfam
ans Christi / alyka so sem þa Madr gi
ur ödrum ein Grip til Minningar sinnar
Heldur skal hun hallden vera fyrer ein
soddan Kuøllðmaltíð / þar sem ad Chri
stur hann vtskipter sinn Holle t Blode
huar med hann forpliktar sig so sem f

er annañ stadfastañ og vissañ Pant vid sijna Vtualda / ad hallda þann eilijfa Sattmæla Nædariñar / huórn hañ hefur fyrer sinn Dauda vid þa vpp reist / ↄ vnderbindst og lofar þar jnne einum og sierhuórtum sierdeilis óllum sijnum Velgiórningum.

IX.

S. Paall til Heb: 9. Þa ed hañ samañ ber þad nyia Testamentum vid þad gamla / þa setur hañ framan þessa Grein vor annare Bok Moysis 24. Capitula Þetta er Blod þess Testamentis sem Gud hefur boded ydur. Þessa Grein skal vel athuga / þuiad Sacramentistar þeir hallda ad Vpprune og Root þess Helgasta Sacramentis sie tekenn af alemeñeligum Plagsid godra Vina / huórier j skilnad / þa giefa huórer óðrum Valete (sem Menn kalla) til Miñingar / Eta og drecka huórer med óðrum. Og hier med vilia þeir Sacramentistar tala so vm fyrer Mónn / ad þtta Sacramentum sie ecke þar annad en einfallt miñingar Tekn godrar Vinattu og Kiærleika / ↄ ad Christur hafe þad ad eins hier til sett. Eñ Heilóg Ritning hun vottar allt añ-

Liij. ad

ad vm Root og vppruna þessarar
öllðmæltijdar / huar fyrer Christur h
ur hana jñsett / og avijsar ad hun sie
men af Sattmæla þeim sem var j g
mla Testamentenu / Þar fyrer hlytr þ
Kuölldmæltijd ad hafa nöckra Merk
ᵵ Þyding epter Art ᵵ eigenligre Tegu
hins gamla Testamentis.

Nu var soddañ Sidur j hka þeim g
mlu / þa þeir villdu giöra nöckurn Sa
mæla / ellegar æðurgiördañ endurnÿ
þa Fornfærdu þeir eiñ Yxa / Af Yxa
Blode baru þeir eiñ Part fyrer Gud o
fornfærdu hönum hañ alleina / Eñ þa
sem þa afgieck af Blodenu / þui stöckt
þeir yfer Almugañ / sem heyrde a Sa
mæls Orden / og þar var vid staddur
So sem nu skiede j þann tijma / ad t
Stadfestingar Sattmælans var einge
Hlutur hafdur nie brukadur / sa sem þo
de eda merkte Blod / helldur sialft Blo
ed / sem Gude var offrad / og yfer Al
mugañ var stöckt / Eins giörer nu vo
Herra Jesus sa sanne Sattmælans Her
ra / sa sem siñ Sattmæla hefur vid oss
reist og stadfest / a mille sÿn ᵵ siñar Chri
stne / hñ vtskipter ei nie gietur heñe nöck

ure

ært añarligt Teikn / sem ad eins merkia skule hans Blod / helldur giefur hñ heñe sinn eigenn Líkama sannarligañ / huórn hañ hefur í Forn fært t offrad til hialp radis öllu Mannkyne / og sitt eigenligt Blod huórt vtheilt var a Krossenū oss til Endurlausnar. Og hañ vill þetta af oss so hafa / ad vier alla tíma höllduū oss fastliga vid hñs Testament t þeñan Sattmala Guds / so ad vier styrkium t stadfestum þar med vora Tru.

Framar meir / þa skulu þesse Ord / (Þad er Blod Testamentisins) Ecke öðru vísi vnderstadeñ verda í þeirra Orda rietteligre Meiningu / eñ vm þ sama Blod sem þa var fornfært og offrad t yfer Folked var stöckt / so þar var eingeñ Vtþyding / eingē Kieñing nöckurs añars hlutar / eñ so sem Ordeñ vppa hliodudu og Meñ syneliga þar í hia Fornfæring uñe sau merktu og vnderstodu. Eins þa skulum vier hallda vm Drottenliga Kuöllomaltíd / Vier skulum skilia og vnderstanda Orden Herrans Christi einfallda liga í riettum Skilninge so sem þau hlioda / t lata þau ecke vppa adra Meining beygd nie vtþydd verda.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

S. Johañes hañ seiger i fyrsta p
le 5. Cap. Pesse er sa sem kiemur
Vatne ꝛ Blode Jesus Christus/ &
med Vatne alleina/ helldur med V
ne og Blode/ Og Anden er sa sem v
nar/ad Andeñ er Sañleikur. Pu
prent er pad sem vitne ber a Jord
Andeñ/ Vatned/og Bloded / og pe
prent er til samans. Med pessum Or
um talar Postuleñ eigenliga vm pau S
cramenta sem Herrañ Jesus hefur jñs
og skickad. Vatned merker pa heilö
Skiirn/so sem aller Lærefedur eru
vm samhlioda. Pa er og pad au
efa augliost/ad Bloded merker Jñsetn
ing pssa Sacramentis. Og i pessu tv
mur Ordum jnnebindur ꝛ lykur Joha
nes bæde Sacramenten hins nyia Tes
mentesins. Og er petta ein agiætl
Mals grein/ par hañ seiger/ Christu
kiemur med Vatne og Blode/ sem ha
villde so seigia/ Christur hañ er sialfu
sañarliga i sijnum Sacramentum nalæg
ur/og höndlar par vid eiñ og sier huörn
giörer par einn Sattmala vid oss/ inn

bindur

Bindur sig vid oss og samteinger / so ad
vier verdum eitt med hönum.

Par næst seiger Johañes / Petta þre
ut Vatned / Bloded / Andenn / er hier a
Jörduñe / Þar med samteinger hañ þañ
Heilaga Anda vid Sacramenton / Alÿka
so sem S. Paall hann skrifar til Titum
3. Cap. Ad j Sacramentonum fyrer
Truna verde oss til Eignar giefner aller
Velgiörningar Christi / Jæ / oss verda
ecke alleinasta þar inne Syndernar fyrer
giefnar / helldur giefst oss og eirneñ Hei-
lagur Ande sialfur / og hönum verdr nog
liga j Skÿrneñe yfer oss hellt / so ad hañ
verke med oss / og vpkueike med oss eina
nyia Hlydne vid Gud og hans Ord.

Framar seiger hañ so / Og þeir eru
þrÿr sem ad vitna / þad er / Skÿrnen
† Kuölldmæltijd Drottins eru þau Sa
cramenta / fyrer huör ad Heilagur Ande
hañ ber vitne / vm Christum / ad fyrer sÿ
na Hlydne og Fornfæring / so sem fyrer
adra fullnadar Borgan † Bitaling / hafe
hañ leyst og frelsad oss fra Synd † Da
uda / og giört oss Erfingia til eilÿfs
Rietrlætis og Salunhialpar. Og þetta
sama vottar og eirneñ Herrañ Christur

med þessum sínum eigenligum Ord
í Kuölldmaltýdesse/ ad hann hui
oss sitt Blod ad drecka/ad þad sie
nisburdur þessa sýns eilýfa Sattma
huörn ad Faderenn hefur fyrer vthell
sýns Sonar Blods vid oss og sýna
istne vppreist.

Og yfer allt framan er þta vel
liga merkianda sem hann seiger/ Blo
ber vitne/ Bere þad nu vitne hier a
du/ þa fylger epter obrigdanliga/ a
verde í Heilagre Kuölldmaltýd sam
liga nalægt og medteked ad vera
fyrer kann þetta Blod sem hier a
unne ber vitne ecke ad vera nöckur
Skugge/eda þad sem fyrer eitthuad
ad er kient og merkt/ Ecke kann þad
dur ad vera fyrergiefning Syndana/
helldur þad Andliga Samneyte Heila
ra/ huar med Christur fyrer sinn Heila
Anda byr og er med oss/og giörer oss
sýnum eigenligum Lidum og Limum
Helldur hlytur þetta ad vera hans sial
eigenligt Blod/ þad sem vt rann a
ossenum/og verdur medteked ecke allein
asta í Trunne/helldur og eirnen med
num í Kuölldmaltýdesse.

Þessare agiætre Mælsgrein / skulum vier vel og vandliga bihallda. Þuiad hun samhliodar miög vel vid Jñsetning er Ordeñ Herrans Christi / og vtleggur þar med S. Pæls Ord. Þuiad þar S. Pæll seiger / Þesse Kaleikur er nytt Testamentum i mijnu Blode / þad vt talar S. Johañes med þessum hætte / Blod ed vottar / Edur so / Bloded er Vitne þess nyia Testamentis / fyrer huört Blod þad nyia Testamentum sa Mæda rinnar Sattmæle / sem Gud hefr vid oss giört hañ verdur stadfestur og fullkomnadur / fyrer Daudañ / Bloded og Kornfæringena Christi.

Og þad er so ad sia og merkia / sem ad þesse Ord sie lijk Ordum hins gamla Testamentesins / Þetta er Bloded þess Testamentis sem Gud hefur boded. Þuiad alijka so sem þad Testament og sa Sattmæle sem Gud batt og endurnyade vid sitt Folk fyrer Bloded / þa þad var Gude fornfært / t yfer Folked stöckt / vard þar med stadfestur / So skiedur þ eñ nu hier a Jörduñe / ad sa Sattmæle sem Gud hefur fyrer þañ allra dyrmæta

aſta Paut Holldz og Blods Chriſti
oſſ vppreiſt og giört / ſa Sattmæle
dur j Drotteñligre Kuölldmaltijd
huörn ꝛ eirñ af oſſ / fullkomliga ſta
ur / ſo ad vier meigū obrigdanliga
oſſ vppa reida.

Par fyrer vilium vier læta oſſ n
og til friðs vera med lioſa og einfa
Nleining Herrans Chriſti Orda / og
fa par vid / enn læta fara og yferg
þær ſmaſinugligu ſkarpfundnu og
ru Vtþydingar / ſem vaxnar eru og
nar af Mañligre Skynſeme / ꝛ trua
ecke / Þuiad þær leida oſs fra ſön
Grunduelle Ordaña Chriſti / eñ vtleg
alla hlute / vppa Figurur einar / Or
kieñingar / ꝛ añarligar Vtþydingar.

Sa hae Schole til Leipz
og Vittenberg.

Nleð riettu avijta Meñ þa alla
framar og meir epterfylgia og trua
Skynſeme / helldur eñ ſönum ꝛ aluar
um Ordum Guds Sonar vörs Lau
ara Jeſu Chriſti / þeir ed þau vtleg
ꝛ þyda epter ſiñum Skilninge / ad

kuíe skilen vera Figuratè/vm fraveranda
Líkama Herrans Christi/ og ad j Kuól
dmaltídeñe skule Menn ecke hallda amm
ad ad vera eñ sliett og einfallt Braud t
Vín/ af þui ad þeir med Natturligu
Skilnings Liose sínu kuña þad ecke ad
skilia nie fyrer mógulegt ad hallda/ ad
Herran Christ: hafe j fyrstu Kuóldmal
tíd sannarliga gietad veitt eda giefed sín
um Lærisueinú sín Líkama ad eta og
drecka vnder Mynd Brauds og Vínns/
huórn Líkama hann a Krossenum fórn
færdi fyrer villde/ og þad Bloded sem hann a
Krossenum villde vthella/Eins hallda
þeir og eñ j Dag omóguligt/ ad hann j
Sacramentenu giefe sinn Líkama/ huór
ed vorra Synda vegna var fórnfærdur
og sitt Blod sem vthellt var fyrer oss/
huórn Líkama hann hefur med sier vpp
numed j himenen/ og sett hann til Guds
Fódurs hægre Handar/ad hann sie nu na
lægur j Sannleika/ og verde giefenn med
Braude og Vínne ad eta og drecka óllum
þeim sem neyta Drottenligrar Kuóld
maltídar/ Þetta hallda þeir t seigia ad
vera omóguligt/ og leita vpp fiólda obi
kuæmeligra Orda t Meininga sem þar

af vilia koma/ ef ad Menn vilia t
þui ad Líkame og Blod Christi sie s
liga nalægt j Kuölldmaltíðeñe. Og
þui ad soddan Absurda vilia ecke líð
epter Mañligre Skynseme/ þa vtleg
þeir Ordeñ ödru vísi/ ad þau skule
rkia fraveranda Líkama Christi/ þ
ed er a Himnum vppe/ huör ed allein
skal þydast og merkiast fyrer þesse E
men ta Brauds og Víns/ og ad M
meige hañ til sín taka med Huganum
Truñe og neyta hans so Andliga.

Þetta allt virdest fyrer Mannli
Skynseme vel sagt/ og þeñan Lærd
skryda þeir og pryda med fögrum fö
blomodum Ordum og Epterlíkingum
so ad Skynsemiñe (huör ed ogiarna þ
dur sig vid Guds Ord/ og lætur sig e
þar vid binda) synest þtta vel truanlig
Huar fyrer ad þesse Opinio og Meinu
sem so er samhliodande mañligre Sky
seme hun fellur j Gied so mörgum
einkum þeim Lærdu og skarpuitru/ o
líkar þeim forkunar vel.

Eñ ef vier vilium lata leida oss s
lángt og vída/ ad vier j Greinum vor
ar christeligrar Trnar/ vilium ad eins a
líkam

ſijta Natturu vorrar Lios og Skynſe-
me/ og hallda þad eina (eñ ecke añad)
fyrer riett og satt vera/ sem Natturañ
vor kañ ad skynia/ og hæñe þiker mógu
ligt/ þa munum vier ecke mórgum Tru-
arliñar Greinum vm sijder hallda epter
ospilltum.

Nu er Euangelium og Christendoms
sins Lærdomur ecke nóckur Manña Lær-
domur/ af Natturlegu Lioſe Mañlig-
rar Skynſemdar samañ settur og spuñ-
eñ/ helldur er hañ fyrer Soneñ Guds/ af
hans oseigañligre Nad oss opeñberad-
ur/ og oss er skipad ad vier skulum hón
um trua. Þar fyrer skulum vier ecke þeñ
añ Lærdom hid allra smasmugligasta
med vorre Skynſeme meta eda mæla/
vega eda vigta/ helldur eigum vier sañ-
arligum Guds Sonar Ordum Magt
ad gieſa/ og þeim ad trua fullkomliga
vm huórn Fadereñ hefur so talad og
sagt Nonum skulu þier hlyda/ So sem
hañ villde so sagt hafa/ Natturligt
Lios Mannligrar Skynſemdar og Vi-
sku kann ydur ecke ad hialpa/ þeſse miñ
Sonur sem er mitt eilijfst Ord/ mijn eig-
enlig Mynd/ sem veit all mijn heimug-

lig Rad/ og allan minn Villa fullkom
liga sier og skilur/ og ydur kann ad vi
eruijsa og kiena minn Vilia j Samlei
so mijked sem ydur er þörf a ad vit
og ydur er j ydar Veykleika mögulegt
vnderstanda/ hvör þad vnn og hid t
ligasta giöra/ Þessum (seige eg) skulu
er hlyda/ þa munu þier rata a hid r
ta/ vppa hans Ord meige þier ydur f
komliga forlæta/ þviad hann er Sa
leikurenn sialfur.

Enn þesse Sonur Guds eilijfur/ þa
hann villde skiliast hier vid sijna Postul
og su Stund var komenn/ ad hann skyl
þreyta vid Daudann sialfann/ vid Re
Guds ok öll Helvijtana Porthlid/ þa t
ar hans Hegdaner Ord og Giörder v
ecke af neinu Gamne/ helldr af fullri
vöru/ þa talar hann so vm Braudid (h
hann hafde Blessad og broted ok riett
Postulonum/ og skipad þeim ad taka
sier j Munn ok eta þad) med þessu Ord
Þad er mitt Lijkame sem fyrer ydur v
dur giefenn. Sömuleidis vm Vijnet j B
leikmum/ af hvörium þeir ættu aller a
drecka/ þa seiger hann so/ Þesse Kale
ur

ur ei mitt Blod/hins nyia Testamen-
tis/huørt ed fyrer ydur verdr vthellt til
fyrergiefningar Syndaña. Og hñ hef
ur þa framar meir bifalad þeim/ ad
giöra þtta osialldañ j christeligum Söf
nude/ ad miñast hans þar med.

Þesse Rꝛda hefur Postulonum mætt
þikia miög vndarlig / Eñ af þui þeir
heyrdu og sæu þesse Ord tölud mꝫ stor
re Aluöru j mote hans seinustu Kuöl og
Þñu/ þa hafa þeir og so lijka skiled
vnderstaded þau aluarliga/ truad þm
og ecke lated Skynseme sijna og Þuran
er hrinda sier þar j fra/ Og þar sem þr
hafa kient og predikad/ þa hafa þeir
boded skipad ad þta skylde so halld
ast/ ad Menñ skylldu þessu trua/ so sem
liost er ad skilia af S. Pals Ordum/
þar hañ seiger / Af Drottne hef eg þad
medteked/ þad sem eg kienda ydur/ Jtm
ad þeir sie seker j Hollde Blode Frott
ins sem þad Blessada Braud orꝛdug-
liga medtaka: So benijssast þetta hid
sama af langiꝛdligu og stödugu Sam-
hellde þeirrar ellstu Kirkiu edur Christ-
ne/ epter Postulaña Daga/ huör ed stad
fastliga hefur hallded og truad / ad j

 Kuölld-

Kuölldmæltijd Drottins være sañarli
nalægt hans holld ꝛ Blod.

Par fyrer hefur þesse Kuölldmælti
æ og alla Tijma heidrud vered/ ꝛ h
den mz storre Virdingu Audmykt ꝛ G
hrædslu/ an allrar Vanbrukanar/ O
soddan stadfasta Tru hafa þr haft
er vm ad holld og Blod Christi v
þar nalægt j Sacramentenu/ad þr
Christnu vrdu fyrer þeim Romuer
Keisara eitt sinn falskliga aklagader
rægder/ad þeir j sijnum Samkundum
sem þeir hielldu a Næturnar fyrer D
Chuiad fyrer sökū Otta ꝛ hrædslu þ
du þeir ecke a biortum Dögū saman
koma) þa æte þeir Mans holld og
ycke Mans Blod/og hynde þar med
til samans med Suardögum/ ad h
og hallda brodurligt Sampyke/ ꝛ
adu þeir slijkt horfa til vppreistar j
te Veraldligu Vallde/ nær sem rækel
ur Tijme giæfest. Þesse hrædeligur R
burdur heideña Mana hefur af ong
efne komed/edur þurft ad koma/ef þ
Christnu hefdu hallded Braud og V
ecke ad vera nema sliett Elementa ꝛ T
kn/edur Merking fraueranda holldz
Blo

Blods Christi/eda hefde j hia þeim Chr
stnu þesse Rædа ecke vered almeñelig j
þañ Tijma/ad j Kuøllдmaltijd Drott
ins medtæke þeir og æte sañarliga Hol
d og Blod Jesu Christi nalægt/ huør
ja Rædu þeir Rogs menn sijdañ færdu
þat j eina Holldliga Lijkamliga Mein
þar med ad vppæsa og eggia til Of
soknar vid þa Christnu.

Nu mz þui ad Herrañ Jesus hñ hefr
þesse iñsetningar Ord talad med mijk
illre Aluøru/r Postularner hafa þau fyr
er aluarliga Rædu vppteked/ eñ ei fyrer
soddañ Rædu hallded/ sem tølud er mz
Sundingum/ Figurum og Kieñingum/
helldur einfalldliga epter Ordaña Hliod
an/so sem j Guds Christne hefur æ og
alla tijma kient og hallded vered/ þa er
þar af liosliga bert og augliost/ad j
Kuøllдmaltijd Drottins sie ecke allein
asta tomt Braud og Vijn/helldur Lijka
me Christi og hñs Blod/epter Ordaña
hliodan/ þo ecke med Holldligum: Kiøt
ligum hætte preifanligt/syneligt/helid
ur med leyneligum dasamligum hætte r
Oransakanligum. Þa kiemur hier ein

Mij. Spurs

Spurning/ huört betra lagligra og
hættara sie/ þessum alleina vijsum f
komliga sañordum/ kröptugum og
mattugum/ og þui eilijfa Orde Föd
sins vorum Drottne og Lausnara J
Christo ad trua/ og þeim Ordum s
hañ litlu einu fyrer sijn Dauda hefur
harme hugar/ þo med mijkillre Alu
j þessum jnnsetningar Ordum rædt
talad/ og huört vier skulum hallda þ
fyrer vijst og satt sem hañ talad hef
t hans Postular hafa teked vid/ t
spiallameñerner mz S. Pæle hafa s
saga vm Orded/ og med samhliodan
Ordum vppskrifad/ og þad sem af
steligre Kirkiu alla tijma hallded hef
vered/ med aluarligu Samhellde/ f
so er ad þad er ecke samhliodar vor
Skilningar vitum/ og vier kunum þ
ecke med vorum Skilninge ad grijpa/
ta og mæla/ huörnen og med huörj
hætte þetta meige skie og verda.
eigum vier j Truariñar efnum (þau
yfer ganga allañ Skilning/ og eru
sialfum Jesu Christo openberud) at ta
Rad hia vorre Natturligre Skynsem
og huad sem ecke samhliodar vid vor

Skyn

Skynseme/ og henne synest omöguligt/ edur kañ vera heñe synest pad vera a mo te einhuörre Grein christeligrar Truar/ eigum vier pa pessu öllu j burt ad kasta og hallda pad fyrer Osañinde? Edur vtleggia og pyda pad a annann hatt? So pad samhliode vid Mañligañ Skil ning/ huör ed Meistare vill vera j Ritning uñe/ og allt vill hafa epter sijnum Skil ninge/ pad hönum möguligt og truan ligt piker?

Pegar vier verdum pañeñ og med sod dan hætte adspurder/ pa hliotum vier ad medkieña/ og j vorre Samuisku ver dū vier neydder par til/ ad jata t open berliga adseigia/ ad tilheyreligra og o hættara sie oss ad trua hönum sem pad Natturliga skilnings Lios med Manne num skapad hefi/ heldur enn vorre skyn seme skapadre og giördre / einkum med pui/ ad pad skilnings Lios er sialft fi nitum/ endanligt/ og hefur Mæta t tak mörk/ huörsu hætt og vijtt pad kañ sig vt ad breida og rietta med sinne Skyn seme/ huör Skynseme og Skilningur ept er Fall vorra fyrstu Forelldra hrædeliga er formyrkuadur og blindur ordeñ.

Enn Herran Christus/med þui ad h
er Almattugur Gud/hann hefur ecke e
helldur veit hann marga Vegu/huorn
hann kann nockurn hlut ad giora/ þa
hann vill giort hafa/og huad hann hef
lofad/so ad eingin Finita Natura endanl
Nattura kann þad ad giora/og ecke
natturligt Skynsemenar Lios kann þ
ad vnderstanda eda skilia/ Og j slijku
efnum þa er huor skynsamlig Skiepn
skylldug sijnum Skapara (huor allen
er vijs/Almattugur/sannordur) oefasam
liga ad hlyda/ t hans Ordum fullko
liga ad trua/ og ad hafa Taum a sinu
blindre Skynseme/ so ad hun vaxne ecke
sijn Skapara osanninda/eda laete sier þ
ia ad hun sie vijsare en hann/t vilie þ
fyrer burt skwfa þui ollu sijn heine þie
omoguligt vera/t ecke samhliodar v
hennar skilnings Lios.

Fyrer þessar og adrar fleire Greiner
Skynsemder þa hölldum vier so og tr
um med einfölldum Skilninge og aud
miukre hlydne/ Ad mz þui vor trufas
ur Herra Jesus Christus sannur Gud og
Sonur Mariu/ hann nefner þad Blessada
Braud/ sem hann rietter ad Lærisueinon
um/

um/ ✝ lætur ad oss riett verda fyrer Pien
arans Hendur/ huórt vier og medtókum
og etum/ Þad sama Braud kallar hann
og seiger ad vera sín Líkama/ huór fyr
er oss er j Daudañ giefen/ og Þad sama
Vínned huórt hañ blessade/ og enn lætur
Bless a j Kuólldmætydene/ og oss veitest
og giefst fyrer Þienarans Hónd/ Þad nef
ner hann sitt Blod sem fyrer oss var vt-
hellt til fyrergiefningar Syndañ/ So
ad hañ oss j þessu Blessada Braude og
Vínne sannarliga nalægur/ fæder oss og
dryckiar med sínu sañarligu Hollde og
Blode/ ecke med Líkamligum edur nætt-
urligum hætte/ helldur med sierligum da
samligum hætte/ huór ed fyrer vorre
Skynseme og Skilninge er huleñ og fol
gen og oransakanligur/ þo so/ ad Braud
blífur Braud/ og Vín blífur Vín/ bre
ytande ecke vm sína Substantiam ✝ Veru.
Og vier giefum vorum Drottne ✝ Lau
snara þa Æru/ Þad hañ sie sañordur ✝
hallde Þad hañ hefur lofad/ hañ sie og
lifa so Kroptugur ✝ almættugur/ ad hñ
gietur vel veitt Þad sem hañ hefur ofa
lofad og tilsagt. Sialfa oss med óllum
vorum Skilninge og allre Skynseme gie

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

ſum vier fangna fyrer hans Sannleik
Ordum/ og truum þeim j allan mat
og ſlæum fra oſſ öllum onytſamligu
Þrætum og Spurningum/ huörneñ þ
ta eda þad meige möguligt vera.

Vora Truargrein vm Vppſtigning H
rans Chriſti til Himna/ og hans ſetu
Guds hægre Handar lætum vier blíf
ſínum rietttum Skilninge og virding
truum ſtadfaſtliga/ad j þeſſare daſam
ligre Samteingingu Guddomligrar
Manndomligrar Nattturu/ þa bihall
huor Nattura ſínu eigenligu Edle/
deilis/ j þeſſare oadſkilianligre Perſon
vors Herra Jeſu Chriſti/ſo þad hvñ
de ſañur Gud og ſañur Madur ſitie
Guds hægre Handar/vppfylle Himn
Jörd/ og ad hañ a ſínum odaudligu
forklarudum þo eigenligum ſönum
dligum Líkama/ bihallde Art og Ed
Mañligrar Nattturu/ huör ed eige
öllum Stöddum oendañlig/ eñ ſamt
ur hann hier a Jörduñe j ſinne Heilag
Kuölldmaltíd/ oſſ öllum og huöriu
t einum ſínn Líkama ſem fyrer oſſ
giefeñ og ſitt Blod ſem fyrer oſſ var
hellt/ med Braude og Vínne/ epter ſín
Ord

Orde og Jñsetningu og Fyrerheite/ Og hañ samteinger sig so nakuœmliga Vid- ur alla þa sem hañ/ asamt öllum hans Velgiörningum til sýn taka med truudu hiarta/so sem þr hefde medteked ᵭ fein ged hans Lykama og Blod / þar þeir j Sacramentinu Muñliga bergia syneligu Braude ᵭ Vijne.

D. Selneccerus.

So skrifa þeir Heilögu Gudspialla menn/ Mattheus/Marcus/Lucas/og S. Paull Postule/1. Corinth. 11. Cap.

Eg hefe af Drottne medteked þad sem eg hefe yfur feinged. Þad ad Herr añ Jesus a þeirre Nottu sem hann var suikeñ/tok hañ Brauded/giorde packer braut þad og sagde/Taked/eted/þad er minn Lykame/sa fyrer ydur verdur gicf eñ/Giored þad j mijna Miñing. Lyka eireñ Kaleikeñ/ epter þad hañ hafde Kuslldmaltijdena eted/seigande/ Þesse Kaleikur er nytt Testament j mijnu Blode/ giored þetta so opt sem þier dre cked þar af/j mijna Miñing.

Epter þessum Jmsetningar K. vors
mæltijdarinnar Drottins vors Jesu Ch
isti Ordum / þa skulu allar huxaner
allar agreiningar Þrætur og Disputer
er greidast / sem ad til fallnar eru t. fa
a kuña j þessu efne / Og sie so giört
þa falla þær nidur t. verda ad ongu

Fyrsta Villa og Agreiningur er þr
sem af Sacramētinu giöra ecke añad
bert t. blautt Teikn / an sañrar nalæg
ar / og an Líkamligrar Bergingar Hol
ds og Blods Christi. Þar næst eru þe
sem kieña Transsubstantiationem / þad
Ombreyting / Omskipting / og hallda a
Braud blijfe ecke Braud / helldur vmb
yteft þad med öllu j Holld / Og mz þ
are Villu hafa þeir Papistar marga
Villur og Afgudadyrkaner vppreist og
skickad j Pauadomenum. Jtem / þa
eru og adrer sem ad hallda / ad allein
þeir Riettruudu og Verdugu / eñ ecke þ
Overdugu berge Hollds og Blods Chri
sti. Jtem / hiner og / sem ad medkienna
nalægd Hollds t. Blods Christi / eñ seigia
Þ verde alleina fyrer hugreñing Manns
sins / þær stigie vpp j Himineñ / og med
take þar Christi Líkama med Trumne-

Enn

Ẽn Christur/Gudspiallameñerner/ȝ S.
Paall/ og aller sañer Lærefedur og riett
christner Menn þeir vita þad/ȝ kienna so
ad j Sacramente Alltarisſins giefest og
þeiteſt sañur Christi Lykame og hns sañ
arligt Blod/vnder Mynd Brauds ȝ Vins/huórt vier christner Menn etum ȝ dre
ckum/epter þui sem Christur sialfr hef
ur þad jnnsett ȝ skickad.

A þessu stóndū vier stadfastliga/þet-
ta truum vier/ þetta kiennum vier/ ad
Menn j Sacramentinu sañarliga til sijn
medtake Herrans Christi Holld ȝ Blod.
Ẽn huórneñ sliẽkt skiedur/edur huórneñ
edur med huóriu mote hñ sie med Braud
enu/þad vitum vier ei nie skynium/vier
eigum þad og ecke ad vita. Guds Orde
skulum vier trua/og setia hónum huór
ke Skamt nie Maata nóckurn. Brauded
staum vier med Augonum/enn Ordenn
heyrum vier med Eyronum/ad þad sie
Christi Lykame/ Ecke so sem þa Braud
er j Kórf/eda Vijn j Kónnu/Helldur
so sem Christi Ord hlioda/Þad er miñ
Lykame/ Þad er/ad vier j Kuólldmæl-
idenñe Christi etum ecke einfallt Braud/
Helldur Lykama Christi sem fyrer os

var giefen.

Vier hölldum ad j Kuölldmaltid
ottins sie tueir hluter/sa fyrre sem er
ra haleitastur og Naudsynligastur/ þ
eru þesse Ordeñ/ Medtaked/Eted þ
er miñ Lykame. Hitt annad er Sac
mentum sialft/og su Lykamliga Be
ingeñ Hollds og Blods Christi. Or
verda fyrer Heyrnena alleina jnnþryc
Hiartad/so sem þau hlioda/ Miñ
ame husr fyrer ydur verdur giefe
Og þetta er nu su Andliga Bergingi
Eñ þad huad giefed verdur t medte
j Sacramentenu/þad er og kallast L
amligt/sem er/Medtaked/Eted þad
minn Lykame. Huor hñ nu Lykamle
berger Sacramentis an þessara Orde
og an soddañ Andligrar Bergingar/
fær þar af ecke alleinasta eckert Gag
Helldur Skadsemd/so sem S. Paul
ger/ huor hañ etur þad Braud ovæ
ugliga/ sa er sekur vid Hollds og Bl
Drottins. Og med þessu mote þa þ
um vier huortueggia Bæde þa Lykam
ligu Bergingena/og þa Andligu. M
urin hañ medtekur Christi Lykama/þ
ad hañ kañ ecke ad medtaka Orden o
ur þ

ar þau ad eta/og hañ veit ecke hvad hñ
etur/hönum ſmackar þad allt öðru viſs
eñ Chriſti Líkame: Enn Hiartad þad
höndlar Orded med Truñe/ og etur þad
ſama j Truñe Andliga / ſem Munurin
etur Holldliga edur Líkamliga.

Þañeñ truum vier nu ꝛ medkieñum/
ad Holld og Blod Chriſti ſem fyrer oſs
er giefed og vthellt/ſie ecke alleinaſta næ
lægt j Sacramentenu/ helldur og eirneñ
giefſt þad j Braudenu/ꝛ verdr þar muñ
liga eted og drucked af Verdugum og o-
verdugum. Aſtæda ꝛ Grund völlur ſodd
añ Truar eru Ordeñ Chriſti/ Medtak-
ed þad/ꝛ eted þad/þad er miñ Líkame
Drecked/þad er mitt Blod. Samt ſem
adur blíjfur Braud Braud/og Vín blí
fur Vín/ og vmſkipteſt ecke nie breytreſt j
adra Natturu/ſo ſem kieña Papiſtar/
helldur þa bihelldur þad ſíne Natturu
Art og Edle/ og er Braud fyrr og ſíd-
ar fyrer ſeigum vier ecke ad Brauded
verde ad Chriſti Líkama/ helldr ad mꝫ
Braude/ edur vnder Braudenu/ edr j Br
audenu þa ſie Herrans Líkame nalæg-
ur/ og þar verde hönum vtſkipt/ꝛ þar
verde hñ eteñ. Og ſoddañ Truar gru-

M vñ. ndvöllr

nduǒllur og Aſtæda þa eru S. Pa
Ord 1. Cor. 10. Sa Bleſſade Kal
ur husrium vier bleſſū/er hꝛi ecke B
ging Chriſti Blods? Og Brauded
vier briotum/er þad ecke Berging D
ottins Lꝛkama? Fyrer ſoddan Neytt
og Berging Hollds og Blods Chriſti
nær hun ſkiedur j riettre Tru/ þa verd
vier jnnplantader Chriſto/ſo ad hann
med oſſ og vier med hǒnum.

Enn af þui ad ecke kunum vier ꝛ ec
eigum vier ad vita af þeſſu/edur hier
ter ad grenſlaſt/ huǒrnen þetta verde
þar fyrer meiga Menn ſo tala/ Vn
Braude/J Braude/edꝛ/Med Braud
huar med ad alleina vottaſt/ad eing
vite huǒrnen þetta ſkiedꝛ/en þo j Sa
leika ſie Chriſti Lꝛkame þar nalægur
og þar verde hans neytt:

Nu ſo mꝛkid ſem abrœrer þa Rie
truudu/þa neyta þeir Chriſti Hollds o
Blods bœde Lꝛkamliga ꝛ ſo Andliga
med Munnenum/ og med Trunne: Enn
hiner Vantruudu/ þꝛ neyta þeſſ alleina
holldliga med Munnenum/ æn riettra
Truar/ þar fyrer ſeiger S. Paall/ 1.

Cor.

Cor. ii. Huor overdugliga etur af þessu
Braude/ edur dreckur af Kaleik Drott-
ins/ hann er sekur vid Holld ⁊ Blod Dr-
ottins/ og etur og dreckur sier sialfum
Doms afelle. Hier þuert a mote kienna
þu hiner/ ad Braud ⁊ Vijn sie alleinasta
Merking Hollds og Blods Christi/ an
allrar nalægdar/ ⁊ fyrer vtan alla Ney
slu og Berging Christi Hollds ⁊ Blods
Lijkamliga med Munenum. Peir hall-
da og eirnen ad þad verde medteked all
einasta andliga med Trune/ so sem þad
Christi Lijkame være nalægur/ þar hann
er þo ecke/ helldr sie hann a Himnum vppe
i einhuorium sierligum stad. Item/ Pe
ir hallda ad þeir Vantruudu medtake
ecke Holld og Blod Christi. Pesser aller
hafa j Euangelio huorke Rok nie Gru-
ddusk til sijns ⁊ Mals/ helldur dæma þr
ir Christi Ord alleinasta epter Mann-
ligum Skilninge og Skynseme- Euang
elium seiger/ ad Christur sie vppstijgenn
til Himna/ og sitie til sijns Fodurs hæg
re Handar. Þar fyrer (seigia þeir) er hann
ecke Lijkamliga j Kuollomaltijdene. Lij
ka sem være hægre Hond Drottins j ein
huorium einum sierligum Stad a Hima-

M viij; num/

num / hnar ed Christur skal sitia eig
par þo hægre hönd Drottins er allr
ar a himne og a Jördu. Eg vpp
himen og Jörd / seiger Gud hia S
mannenum.

Þamnen standa nu stöðug þesse O
(Þad er min Lykame) huad sem h
seiger / Og huðr hann blyfur vid þ
Ord / sa fer ei villt. Hiner adrer fal
og preisa / leita Præta og Disputera
nan / enn kuna þo ecke ad verda fullk
er. Og er þetta fullkomliga satt / þ
meiga aller / huðr mz öðrum jata
urkiena / lyka mi eirnen þeir sem Or
Christi vtleggia og þyda öðru vis
þau hlioda / Aller þeir hafa öngva
godan Grunduöll vppa ad standa /
gin Sanninda rök til sinnar Meining
eda huad þeir eige ad hafa og hallda
ef þr blyfa ecke vid þesse Orden Chr
(Þad er min Lykame) Og þo ad M
grunde og stunde hier vppa leite og r
sake med allre þeirra Skynseme
utre Kunattu / heyre og vnderstande
ar Þydingar og Meiningar / þa skulu
þo verda ad seigia vm sijder / ad þ
skilie ecke meir vm þessa haleita Leyn
ardom

rdom / enn þa þeir toku fyrst til. Huor
dann vill þessu ecke trua / giefe hann sig
stla stund j Disputeraner og Prætur / þa
mun hann finna / Jæ hann mun sannliga
segna / ad þad sie ohættast og best ad bi-
halldа Ordum Christi so sem þau hlio
da / og ad trua þeim einfalldliga / Þar
til hialpe oss vor liufe Lausnare Jesus
Christus / huor ed sijna Kuolldmaltijd
hefur med klarum liosum Ordum jnnsett
og skickad oss ollum til huggunar og
Truarstyrkingar.

Apologia þeirrar Bokar sem nefneſt Concordia.

Vier kiennum so / ſ hölldu / epter obrig-
danligum Ordum Herrans Christi / ad j
Kuolldmaltijdine sie tuofalldlig Nærsla
og Berging / Ein Andlig / Annur Munn-
lig edur Sacramentalis / Þuiad j þessare
Truargrein vm Kuolldmaltijdina / þa
hölldum vier / þa Munnligu Bergingena
og Sacramentis Bergingena fyrer eitt ſ
hid sama.

Su Andliga Bergingen / hun skiedur
fyrer Truna / sa sem truer ad Christr hæ
fe giefed sig j Daudann fyrer oss / og hafe
sijnu Blode vthellt fyrer oss / til fyrergiefs

ningar Syndaña/ og ad hañ skeinkt
giefe oss sialfañ sig med allre Arnan
öllu godu þui sem hann hefur fyrer
Dauda ✝ sitt Blod vtuegad ✝ forbiet
huörs vegna Guð hañ er oss naðugu
giefur þad eilyfa Lyf.

Þesse Munnlig edur Sacramentis
Berging Holldsins Christi/ er j Drott
ligre Kuölldmaltyd sañarligur Lyka
og sañarligt Blod Christi/ huört af
um verdur eted og drucked þeim sem
ta þess Blessada Brauds og Vyns/
verdur medteked af þeim Rietttruu
vissuligs Pants ✝ Merkes þeirra
hialpar/ og ad Christur hañ sie med
og verke med þeim/ Eñ af þeim
truudu verdur þ medteked þeim til
ms og Fyrerdæmingar lyka. Munl
so sin Jñsetningar orden liosliga hlio
Taked og eted/ þad er minn Lykam
Taked og drecked/ þ er mitt Blod
huör Ord vegna þeirra Vantruudu
Overdugu ecke bregdast nie vmbreyta
þo þeir medtake þad sier til Doms
ecke til Lyfs.

11 Vor Mening er ecke/ ✝ alldrei haf
nockrer af oss til so kient edur skrifad/ ad
soddan

Soddan Munnlig Sacramentis Bergíng
um verde med soddan hætte sem vorer
Motstödu menn Sacramentistar herma
oppa oss/og giefa oss Skulld fyrer/sem
er/ ad lýka sem Brauded verdur med
Munnenum Holldliga og Lýkamliga et-
ed/so verde j sama mæta Lýkamenn Chr
isti eten Munnliga ↄ mz Holldligum hæt
te/So tölum vier ecke/ Þuiad so mýked
sem Þad Blessada Braud ahrærer/ þa
veit Munurin og smackar huad hann et-
ur/ Hier a mote/ so mýked sem ahrærer
Lýkaman Christi/ huör ed epter riettre
Sacramentis Vísu er samteingdur og
eitt orden med Braudenu/og þar er sann
liga nalægur/ og þar verdur medteken
og eten Munnliga epter Sacramentis vís
su (so sem Orden hliodar/ Eted/ þad er
min Lýkame) þa smackar ↄ sinnur Nætt
urligur Munur alls eckert huad hann et-
ur. Þuiad ecke er Lýkamenn Christi sodd
an Nætturlig Fæda/so sem Brauded er
fyrer sig/ huört Munurenn smackar og
vm huört hann kann ad dæma/ Helldur
er hann ein Himnesk Fæda/ Yfernætur-
lig/huör ed fyrer Nætturligann Smeck
Munnsins ecke verdur fundenn.

J anan mata/ Pad Bleſſada Br
fyrer ſig edur j ſialfu ſier/ ſo ſem P
ur med Natturligum Muñe eted/ t
ded/ huad pad er/ huórnen pad ſmac
ſo kiemur pad j Manſins Lyf t Ma
og verdur par melt t fortærdt/ ſo
Auguſtinus ſeiger/ Panis ad hoc factus
cipiendo Sacramento comſumitur: Pad
Brauded/ huórt til pſſ er giórt/ pad
dr j Bergingu Sacramentesins fortæ
Enn vm Lykaman Chriſti er ecke ſo
ed/ Han kiemur ecke j Manſins Ma
hann melltiſt ecke nie fortæriſt med ſo
dan hætte.

aii J pridia mata (med einu O
ad ſeigia) pa ſkiedur Bergingen peſſ
nada Brauds/ fyrer ſig/ epter Holld
um t Lykamligum hætte/ En Bergi
Lykamans Chriſti/ huór ed Sacrament
ter/ Pad er/ vppa Sacramentis vyſſu/
er vid Brauded ſamteingdur/ hun ſkied
j onguan mata epter ſoddan Lykamlig
um Holldligum hætte. Huiad Samt
nging Chriſti Hollds og Braudſins/ hu
er ecke Holldlig/ og ecke natturlig/ hel
dur epter Sacramentis vyſſu/ og yfe
alla Natturu/ og Himneſk. Par fyrer
pa

Þa verdur þesse Neytsla og Bergingen
Holldsins Christi Munliga / edr Sacra-
mentaliter / enn ecke med Natturligum
Lykamligum eda Holldligum hætte.

IIII I fiorda mata / Nu þo ad Mun
ur Mannsins / j soddan Sacramentisligre
edur Munnlegre Bergingu finne ecke til
og vite ecke huad hann etur / þa veit Tru
in þad / hun skilur þad / huor ed truer
Ordonum Christi / Taked / eted / þad er
minn Lykame / Hun veit fyrer vyst / t
er eflaus / ad j Kuolldmaltyd̃e veite t
giefe Christr mz t jafnfrat þui signada
Baudesin sannan Lykama / epter Ordana
hliodan. Og þott þeir Vantruudu t o-
verdugu gange hier til / þa hindrar þeir
ta Vantru og overdugleike ecke par / so
þeir þar fyrer ecke mztake nema einsam
allt Braud og Vyn: Þuiad vegna þeir-
ra overdugleika / hindrast ecke Christi Jn
setning / og ei helldur raskast þetta Sa-
cramentum / helldur blyfur þad statt og
stodugt so vppa ein veg sem annan.

V Herran Christus / hann hefur sierligar
merkeligar Greiner haft / huar fyrer hn
j sinne Heilagre Kuolldmaltyd vill sed-
sa og dryckia mz synu Hollde og Blode

ecke allcinasta Sælena / helld ur og ei
eñ Líkamañ / edur vort Holld og Blo
sem eru þessar / hñ vill ad soddan S
ning og Dryckia sie einn Vitnis burdu
ad hañ er æ og alla tíma hia síne ch
eligre Kirkiu nalægur / og vill vera /
ad hañ huggun veite þeim hrelldū s
um Samuiskum / sem vegna síns ov
ugleika og saurganar Hollds og Blod
verda freistadar / j þui ad hañ fyrer gi
ur þeim Syndernar / og sedur og dry
iar þær med sínu Hollde og Blode
laga. Item / Ad Menn j Bergingu þ
stormerkis vpp vakter verde / til ad veit
þessu haleita Sacramente þann mes
heidur og skærstu Virding / t ganga þa
ecke til med Idranarleyse / og ete sier
afellis Dom. Item / ad þesse Bergin
sie eiñ viss vottur vm þa haleitu og a
ransakanligu Samteinging / med huor
vier samteingder erum Christo / so sam
voru Höfde / og erum hans Limer. Sm
gt ad seiga / So ad vier fyrer þesse
Berging verdum j Truñe styrkter t stad
fester / vm Holldsins Vppriſu og Von
eilifs Lifs.

6:

A mille

Á mille þeirrar Andligu Bergingar Holds og Blods Christi/ z hiñar muñligu/ edur þeirrar sem skiedur epter Sacramentis vijsu/ er soddan Mismunur.

1.

Í fyrstu/ huór hann etur og dreckur Herrans Christi Hold z Blod Andliga/ hñ etur z dreckur þ sier til eilijfs Lijfs/ Þuiad med Andligum hætte verdur þess ecke ódru vijs neytt. Vm þessa Andliga Neyslu talar Christur/ Joh. 6. Cap: Enn huór hañ neyter Christi Holds og Blods ecke nema epter Sacramentis vijsu/ an Truar/ hañ etur og dreckur sier þ til Doms og Fyrerdæmningar.

2.

Í annañ mata/ Su Andliga Neytsla og Bergingen Holdsins og Blodsins Christi er ætijd nytsamlig/ so leinge sem Christinn Madurin lifer/ og hennar ma Madur christin alldrei missa. Enn su Lijkamliga Berging/ og hun sem skiedur epter Sacramentis vijsu/ hun skiedur æ til settum tijmum.

3.

Í þridia lage/ Su Andliga Berging

Holldz og Blodz Christi/ hun er har
Naudsynlig öllum christnum Mönn
alla tijma/ huörtsem þr eru Vnger
ur Gamler/ Enn hin Munliga Sacra
mentis Berging/ hun er alleinasta s
fyrer þä/ sem sialfer kunna sig ad þ
ua/ 1. Cor. 11.

4.

I fiorda mæta/ Su Andliga Bergi
en kann vel ad skie/ jafnuel fyrer vtan þ
ytre Teiknen/ sem er Braud og Vijn/
an Neytslu Sacramētesins/ eñ su M
liga Berging ecke. Þuiad hun er jñ s
af Christo/ til þess ad huör henar
neyta/ hann hlytur ad taka til sijn þ
ytre Teiknen/ huör Christur hefur til s
med huörium og j huörium hann gief
oss sitt Holld og Blod.

5.

I fimta mæta. I þeirre Andlig
Berginguñe Christi Holldz og Blodz/
þa heita þesse Orden/ ad eta og dreck
so mijked/ AD TRVA/ Joh. 6. Þa
Jesus Christus sie vor Lausnare/ og h
fe leyst oss med sijnu Halaga Holde
Blode. Eñ j Sacramentesins Bergingu
heita þesse Orden/ Eted/ þad er minn

Lijk

Lykame/ Drecked/ pad er mitt Blod/ Ecke ad trua/ helldur med Munenum ad medtaka Christi Holld og Blod/ept er Sacramentesligre Vijsu/ i pui Blessada Braude og Vijne.

VII.

Vier leyfum og latum ecke Truna vera pad Medium alleina/ edur Verkfære/ fyrer huort Christi Holld og Blod verdur medteked. Pegar talad er vm pa Andligu Bergingena/ pa er Truen alleina pad Medium Tol edur Verkfære/ fyrer huort ad Christi Holld og Blod verdur andliga eted og drucked. Enn pegar Vrsen tala vm Neytslu Sacramentis pa munligu/ pa er pad allt odru vijse. Pui ad lijka so sem holldligt Eyra Mannsins er eitt Medium t Verkfære/ huar mz hann heyrer Guds Ord. So hefur Christur i sinne Kuolldmaltijd (so mijked sem ahrærer pa Munligu Bergingena) til sett og skickad/ ad Holldligur Munnur skule vera Instrumentum Tol og Verkfære/ til pess ad taka til sijn pennan dyra matta Fiesiod/ epter Sacramentesligre vijsu/ par hann so seiger/ Taked/ og eted. Item/ Drecked aller hier af/ So sem

og Marcus seiger/ 14. Cap. Ad a
Lærsueinarner hafe þar af drucked
þeirra Muñe/ Hañ seiger og berliga
skyrliga/ ad þ sie sa Lykame sem j D
añ verde giefeñ/ og þad Blod sem
hellt verdur til fyrer giefningar Sy
anna.

Matheſius.

Blyf stöd ugur vid Orded/ þa eg fyr
nockrum Aarum leit a þesse Ord/ m
Augum mañligrar Skynsemdar/ va
eg skielfdour/ og kom j stora Freistne
Angist. Enn eg hiellt mier vid Bæna
kalled/ og greip til Modur Briostanna
so sem avyrkur Psalm. 131. og yfer g
þa Ptolomeum og Euclidem/ med þ
ra Mælingum og Demonstrationibus
þa stilltist aptur Samuiska myn/
og vard glöd vid/ huar fyrer
eg vil Gude þacker giöra
ad eilyfu.

FINIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Af þui ad hier er opt gicked i þessum Bæklinge Villu og Rāgs Lærdoms þeirra Sacramentista/ þa skal hier sekia/ til synis/ þeirra nøckur eigenlig Ord/ og Meiningar/ i stuttu Mæle.

Carolostadius.

Lætt af/ Alldrei kiemr þu mier til þess ad trua þui/ ad Gud hañ sie i Braude og Vijne.

Item/ þad er miñ Lijkame/ þad er so mijked sagt/ Hier situr miñ Lijkame.

Zuinglius.

1 Þesse Grein erger Meñ/ og er þeim þung/ þuiad torueliegt er og hartt/ ad trua þui ad eiñ Lijkame sie vnder eins i Kuolldmæltijdeñe/ x i Himnenum.

2 I mijna Lijfdaga hef eg alldrei þui truad/ ad Christi sañur Lijkame væreft og giefeft i Kuolldmæltijdeñe/ Og eg vil seigia þad eñ nu meir er/ Þui hefur alldrei nøckur Madur truad.

3 Þad er miñ Lijkame/ þad er so mijk

ed sagt/ Pad þyder/ þad merker m
Líkama.

Ecolampadius.

1 Huór er þörf þar a/ ad Christur
þar ofyneliga nalægur? Huar til er
naudsynligt/ ad christner Menn trui
toruelldum Hlutum ↄ omóguligum?
2 Item/ þier Lutherani/ treysted ↄ
latid ydur vppa Orden Christi/ li
sem Ajax (fordum) hann treyste vp
Skiólld sinn.
3 Item/ þad er mín Líkame/ þad
so miked sagt/ Þad er Teikn og Me
míns Líkama.

Johañ Lascho.

Christur er vpp stigen til Himna/ þ
þadañ er hañ komande/ Þar fyrer þ
er hann ecke j Braude og Vínne Kuóld
maltídariñar: Vort Heimele er a Him
num/ Þar fyrer skulú vier ecke leita Chr
sts hier a Jórduñe.

Victorinus.

1 A Testamentis Orden Christi/ þa ei
ga Men ad líta/ med vinstra Augana/
En med hægra Auga a Forfedurnar:
2 Þar fyrer eru þeir ecke Lýdande
Christ

Christneñe / sem halldа / ad Christi Líka
me vegna síñar Dyrdarligrar Upphafn-
ingar / sie bæde a Himne og a Jördu til
Líka.

Caluinus.

1 Eg hefe sagt ad Christi Líkame vei
dist oss Efficaciter kröptugliga / enn ecke
Naatturliga / Epter sínum Krapte / eñ
ecke epter síñe Veru.
2 Item / so er nu Christur / epter Holld
enu / burt fra oss / enn med sínum Anda
Byr hañ i oss / og tekur oss so upp til sín
i Himenen / so ad hañ helle vt yfer oss lif
ande Krapte síns Hollds / eins og Sol-
en mz sínum Verma styrker ok lífgar oss
fyrer síña Geisla.

Beza.

1 Vier seigium / ad Holld ok Blod Chri
sti er so langt fra Braude og Vín / so
sem sa hæste Himen er fra Jördu̇ñe.
2 Item / Vier höllдum / ad Teiknen / þ
er Braud ok Vín / eru alleina hier a Jör-
du̇ñe / eñ ecke añarstadar / So höllдum
vier ad Christur sialfur / epter Holldenu /
sie a Himnenum / enn ecke nockur stadar
añarstadar.

Schueinkfeldt.

Þesse Ord/ það er minn Líkame/ þau
brutt þra þínum Augum/ þuiað þau hyrd
þañ Andliga Skilningeñ.

Petrus Martyr.

1 Það kann ecke skie með nóckre Magt e
nóckru Valldc/ að Líkameñ Christi sie nal
ur í mörgum/edur öllum stödum.

2 Eg er með þeim/ sem að það hallda vt
nalægd Holds og Blods Christi í Nuölldm
tydeñe/að Truen medtake það/með huörre
er sialfer þörum vpp í Himeneñ/ og þar m
tökum Christum í sinne Maiestatis dyrd/ n
ecru Hugskote og Anda.

Albrect Hardenberg
Dompreſtur til Breimen:

1 Vor Agreiningur stendur a þremur Gre
um/ Fyrst helld eg í önguañ mata með þei
sem seigia/að Menn skule skilia og vnderstan
Jñsetningar orden so sem þau hlioda.

2 Í añañ mata/þar þeir kieña að það bli
oda Braud í Nuölldmaltydiñe sie sannarlig
Líkame Christi.

3 Það þridia/ Þar þeir seigia/ að Christ
Líkame sie nalægur í Nuölldmaltydeñe/ í öll
um Stödum/ huar helst hun verdr halldeñ/ e
ter Christi Jñsetningu.

Helldur er þetta min Meining/að sañur Ch
sti Líkame sie ecke nalægur nema í einum sta
a Himnum/ eñ a Jördueñe í Nuölldmaltydeñe
ecke/vtañ alleina með sínum Krapte og sinne
Verkan

ſkän/ Alÿka ſem Solen/hun er j einum ſtad
Himnum/ enn þo ſamt verkar hun hier a
Jordu med ſynum Verma og Hita. Item/
þeir Riettuudu þeir mztaka Chriſti Lykama/
ſem þeir Vantruudu ecke.
Fleire Greiner Sacramentiſta vil eg ecke ſe/
ria/Þuiad huór er annare lyk.

Þetta hefur yfer ſiedſt j Pryckinguñe.

B. 2. Linea 7. had/ Les hapt b.
B. 7. Linea 15. erum/ Les etum a.
C. 3. Linea 1. oſiallan/ Les oſialldan a.
D. 5. Linea 23. þeim/ Les hañ b.
E. 5. Linea 11. hepde/ Les hapde a.
F. 2. Linea 26. ſkiptaſt/ Les ſkipta b.
J. 5. Linea 1. hape/ Les hapt b.
K. 2. Linea 12: vr hellt/ Les vthellt b.
K. 3. Linea 18. hialp/ Les hialp a.

Huad meira yper ſieſt hepur/ þad leidrietta. goder Menn ſialper og leſe j Mæled. a mek. ker þyrre ſyndu a Bladenu/ b ſeirne.

Prentad a Holum
ANNO. M. D. XC. IIX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 744 8° [5,-346]